

לשון

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד ב"א 8 במרץ

לשון ב"א 8 במרץ

5.10.1976 — 8.6.1976

מס' תיק

מס' תיק מקורי

מחלקה א"א 10 במרץ

שם תיק: ישיבות הועדה להתיישבות

מזהה פנימי: ג-14/13092

מזהה פריט: 001flhq

כתובת: 2-111-6-1-1

תאריך הדפסה: 24/06/2018

צ"ח 1 א"י 3

W70

5.10.76

מזכירות הממשלה

ש מ ו ר

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית העולמית
י"א בתשרי תשל"ז - 5.10.76

נכחו חברי הועדה: השרים: י. גלילי - יו"ר, ש. הלל, א. עופר, ח.י. צדוק,
מ. קול וש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: ר. וליץ, מ. קרונה וי. קלארמן.

נעדרו חברי הועדה: השרים: א. אוזן, י. אלון (בחו"ל), ז. המר, א. ידלון,
ש. פרס, י. רפאל וי. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: י. אלמוגי, מ. בראון,
א.ל. דולצ'ין, ר. יגלום,
ח. פינקלשטיין, מ. קירשבלום,
א. שנקר וע. שפירא.

ש. אבני	- משרד השיכון
י. אדמוני	- הסוכנות היהודית
ד. אריאל	- משרד החוץ
א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
י. צור	- הסוכנות היהודית
אלי"מ מ. שגב	- צבא-הגנה-לישראל
ש. שטנר	- משרד האוצר
י. שמיר	- הסוכנות היהודית

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

2. א

- סדר היום: 1/הח: מסירת מידע:-
א. בית-ספר איזורי בבקעת הירדן;
ב. יעדי הפיתוח של מעלה-אפרים.
2/הח: תכנית ההתיישבות לשנים 1977-81 - אשר תובא בפני 3. א
- הקונגרס הציוני העולמי

מסירת.

בפרוטוקול זה 30 דפים

7685: 225-226

הת/1 - מסירת מידע: א. בי"ס איזורי בבקעת הירדן
ב. יעדי הפיתוח של מעלה אפרים

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה למסור מידע:

(א) בהתאם לישיבה שהיתה לנו ב-14.9.76,

בנושא בית הספר בבקעת הירדן, קיימנו את הדיון שהוסמכנו לקיים ופה אחד סיכמנו:

(1) להענות לבקשת המתישבים, בדבר מיקום בית הספר באחד הישובים באיזור ולא במעלה אפרים. לפי שעה, יהיה בית ספר יסודי, עם אפשרות לפתח אותו גם לבית ספר על יסודי, כשתגיע השעה ותתקבל החלטה על כך.

(2) להמליץ לוועדת השרים לפתח את מעלה אפרים למרכז עירוני. סעיף זה אינני מביא להחלטה עכשו, אלא נבקש את משרד השיכון להכין לנו הצעה בנדון ונדון עליה, כאשר הצעה זו תהיה מוכנה. אך אני פשוט מודיע לכם על כך.

שר החינוך אינו כאן והוא ביקש שלא

נדון בנושא זה בהעדרו, אך אינני רואה סיבה מדוע לא להביא ענין זה בפני חברי הועדה; אלא אם כן תהא לשר החינוך השגה על כך, נשוב לדון בזה. בדיון השתתפו: שר השיכון, שר החקלאות, שר החינוך והתרבות, ראש המחלקה להתישבות ואני עבדכם והסיכום נתקבל בהסכמה כללית.

(ב) אני מזמין את חברי ועדת השרים

לסיור בבקעת הירדן ביום 20/10. הנסיעה תהא לאורך הכביש מעלה-אדומים - מעלה-אפרים. היא תתחיל ב-8.00 בבוקר ממשרד זה ותסתיים ב-15.00. תוך כדי כך נבקר בישובים בבקעה ונקבל הסברים מצד הגורמים ההתישבותיים ונפגש גם עם מתישבים. לאותם חברים שלא נענו להזמנה, אני מציע לשקול שוב, שמא בכל זאת יענו.

ש מ ר

הת/2 - תכנית התישבות לשנים 1977-1981 אשר תובא בפני הקונגרס
הציוני העולמי

היו"ר השר י. גלילי: אני רואה לנכון להביא לישיבה זו,

קודם כל לידיעה, דיון ראשוני בנושא

"סעיף ההתישבות בקונגרס הציוני הקרוב". אני מניח, שכל חברי הועדה בקיאים באבחנה בין הקונגרס הציוני לבין מושבי הנהלת הסוכנות היהודית ומוסדותיה. בעוד שהסוכנות היהודית תוחמת את פעילותה בגדרי מדינת ישראל שעד מלחמת ששת הימים, ההסתדרות הציונית מלווה את פעילותנו ההתישבותית בהתאם להחלטות של ממשלת ישראל. הכוונה של הנהלת ההסתדרות הציונית - כפי שהיא מגיעה לידיעתי - היא ליחד משמעות מרכזית לתכניות ההתישבות בקונגרס הציוני הקרוב.

השר מ. קול: האם הקונגרס יהקיים במועד? כי יש

הצעה לדחות אותו כדי לאפשר בחירות.

מר ר. וייץ: הקונגרס מתקיים במועד.

היו"ר השר י. גלילי: נקודת המוצא לדיון הן החלטות הממשלה.

כלומר, מבחינת ההתפרסות הגיאוגרפית,

החלטות הממשלה מחייבות את ההסתדרות הציונית ואין הפעילות שלה חורגת מתחומים שממשלת ישראל קובעת. הקונגרס יכול להיות במה להתבטאות וביטוי של רצונות, אך מה שמחייב את הקונגרס הציוני אלה הן החלטות הממשלה. במדה שבפתיחה אתם תעמדו על תכניות התישבות שטרם אושרו, הרי אין אלו אלא הצעות שטעונות אישורנו וגם ההצעות הללו הן במסגרת הפרימטרים, שעליה החליטה הממשלה.

ש מ ו רמר ר. וייץ:

לדאבוני הגדול, מהישיבה הקודמת לפני
 שלשה חודשים, בה מסרנו על התכנית
 שהגשנו לעצרת הסוכנות, שהיתה - כדברייך - תחומה בתחום הקו הירוק, התפרסמו
 דברים מסולפים וקיבלתי גם מכתבי שיטנה ודיבה, אשר הופצו בקרב אחדים
 מהשרים המשתתפים בוועדה זו. אני רק מזכיר לחברי, שבזמנו הציע השר המר -
 ואני המכתי בהצעתו זו - שהדיון יעשה כאשר תוגשנה התכניות כולן, כי
 הודגש אז, שאנו דנים בחלק מהתכניות שבתחום פעולת הסוכנות היהודית ויצא,
 כאילו רענן וייץ הגיש הצעה רק בתחום הקו הירוק. אני מבקש שהדבר ירשם
 ושהיו"ר - אם צריך - יגן על החברים היושבים כאן, ובעיקר על ראש המחלקה
 להתישבות, להעמיד דברים על אמיתותם.

מר י. אדמוני:

התכנית שאנו עומדים להביא בפני
 הקונגרס הציוני, מורכבת ממספר
 אלמנטים, שברצוני לפרט אותם. תכנית זו מתיחסת, כמובן, לאלמנטים
 מרכזיים ואינה מתיחסת לפעילות שוטפת בפיתוח. אנו נביא, בעיקר, כמה
 הצעות לפרויקטים מיוחדים, שאני אפרט אותם.

דבר ראשון שהמחלקה להתישבות רוצה

להציע לקונגרס הוא: להוציא מטיפול את אותם הישובים הנראים בשלים,
 מבחינה כלכלית וארגונית, לעמוד ברשות עצמם ולהעביר אותם לטיפול משרד
 החקלאות. הערכת המחלקה היא, שכ-100 מתוך 200 הישובים שבטיפול, יוכלו
 לעבור בתקופה זו לטיפול משרד החקלאות כישובים בשלים לעמוד ברשות עצמם.

השר ש. רוזן:

האם ה-200 כוללים התנחלויות?

ש מ ו ר

לא. נוסף לזה, להעביר למשרד החקלאות

מר י. אדמוני:

כ-15 מתוך 87 ישובים, שהוקמו ע"י

המחלקה וחטיבת ההתישבות של ההסתדרות הציונית לאחר מלחמת ששת הימים.
ז"א, אנו רוצים להוציא כמחצית מספר הישובים, שנמצאים בטיפולנו מזה
שנים, ועוד כ-15 ישובים מתוך הישובים החדשים, אשר הוקמו במשך תשע השנים
האחרונות.

אתה רוצה להוציא את הישובים האלה

השר מ. קול:

עם "נדוניה", או בלי "נדוניה"?

השאלה אם להוציא ישובים אלה עם

מר י. אדמוני:

"נדוניה", או בלי "נדוניה", נדונה

בינינו ובין התנועות ההתישבותיות. כשהבאנו נושא זה לדיון לפני המרכז
החקלאי, שבו השתתפו נציגי כל התנועות ההתישבותיות, הובעה הסכמה לרעיון
זה בעיקרו ונקבע, שיש צורך בועדה משותפת לבדוק אם להוציא עם "נדוניה"
ומה גובה ה"נדוניה". אני מניח, שדיון זה יעשה עוד לפני הקונגרס, כך
שבנושא זה לא תהיינה חילוקי דעות בין תנועות ההתישבות והמחלקה להתישבות.

הפרויקט השני שהמחלקה להתישבות

מציעה הוא: הרחבת ישובים באיזורים מועדפים וכאן אנו מציעים פעולה
בארבעה איזורים. האיזור האחד הוא הגליל והוא מתחלק לשניים: הגדלת
מספר יחידות במושבנים ובקיבוצים בגליל ההררי עד כדי 100 יחידות לכל
ישוב. היום אנו עומדים במרבית הישובים בין 50 ל-60 יחידות והכוונה
שלנו להגדיל הישובים עד ל-100 יחידות. הגדלה זו תהא על מאגר הקרקע
והמים הקיימים, תוך ידיעה שלקיומם ולתעסוקתם יצטרכו המתיישבים הנוספים
להתבסס, בעיקר, על המפעלים האיזוריים, הנמצאים בחלקם בשלב ביצוע ובחלקם

ש מ ר

מר י. אדמוני

יבוצעו במהלך התקופה שאנו מדברים עליה; וכן על מפעלי תעשיה, שבחלקם כבר הוקמו, בחלקם בתהליך הקמה ואחרים יוקמו במהלך ארבע השנים הבאות. המפעלים האיווריים ומפעלי התעשיה יהיו בשלשה מרכזים גושיים, שאנו מנינו אותם כאן לא אחת, והם: האחד ליד גורן, השני ליד מירון והשלישי ליד רמות נפתלי.

בגליל יש כיום כ-450 בנים ובנות, לאחר שרות צבאי, אשר רוצים להשאר בגליל ולהאחז בו. במסגרת שרות צבאי, יש מספר דומה של בנים ובנות, שגם הם רוצים להשאר בתחומי האיוור. לקראת כניסה לשרות צבאי יש כ-400 בנים ובנות נוספים. הנכס הגדול שלנו בגליל הוא, שהבנים והבנות שגדלו בישובים רוצים להשאר בהם ואנו, בהחלטה זו של הגדלת מספר יחידות, נענים במדה רבה לרצון שלהם, לרצון הוריהם ולהסכמה ההדדית שלנו עם הישובים ועם התנועות, שאליהן מסונפים הישובים, להרחבת הישובים על מאגר הקרקע והמים הקיים, תוך התבססות בתעסוקה ובהכנסה, כפי שאמרתי, על עבודה במפעלים איווריים ובמפעלי תעשיה.

התכנית הזאת להגדלת הישובים היא מעל

ומעבר לתכנית קודמת, אשר הצגנו בפניכם, להגדלת אותם הישובים עד ל-60 יחידות, אם כי אנו יודעים, שעד לשנת 1977 לא נגיע להקמת כל הבתים שהיו כלולים בתכנית הכוללת. אני לא כללתי אותם כאן ויכול להיות שצריך יהיה לכלול אותם, כדי שהתכנית תבוא עם המספר המלא של המבנים שידרשו לנו במסגרת הרחבת הבתים. כמו כן, לא כללתי את ההצעה שלנו להוסיף מספר מאות יחידות דיור באותם שלשת המרכזים הגושיים שמניתי, שבהם נאכלס אותם הבנים, שלא ימצא להם מקום בישובים עצמם - וימצאו כאלה. כי ההגדלה

ש מ ר

מר י. אדמוני

ל-100 יחידות תאפשר רק לבן אחד מכל משפחה להקים ביתו בתוך המושב ואנו מדברים על משפחות ברוכות ילדים. ברור, שיתר הילדים יצטרכו למצוא מקומם או באותם המרכזים הגושיים, או בעירות הפיתוח בגליל. אם יהיו כאלה, שלא ימצאו מקומם לא פה ולא שם, בודאי יצאו מתחומי ההתישבות, לצערנו.

השר מ. קול:

או שילכו לישובים חדשים.

מר י. אדמוני:

או לישובים חדשים, אך דוקא באיזור הגליל לא ראינו התלהבות להליכה

לישובים חדשים.

יש לנו פרויקט נוסף, שהוא פרויקט

הנמצא במהלך כבר מספר שנים ונעשתה בו עבודה חשובה מאד. הפרויקט הוא: תוספת יחידות בגליל התחתון. במדה שפרויקט זה לא יושלם עד 1977, אנו מציעים להשלים אותו בארבע השנים הבאות וע"י כך לתרום תרומה משמעותית לפיתוח הישובים בגליל התחתון, כחלק מהמאמץ הכולל שלנו לפיתוח הגליל. במסגרת זו, אנו מציעים גם הרחבת ישובים קיימים וגם הקמת מרכז גושי מאוכלס, מתוכנן ליד כדורי.

בקשר לירושלים, אנו מציעים להגדיל

את מספר היחידות במושבים בירושלים - לא בכולם - אלא באלה שהדבר ניתן ובאלה שאינם סמוכים לעיר עצמה, עד ל-80 יחידות ובמסגרת זו, תוספת של 280 יחידות במושבים באיזור ירושלים.

ש מ ר

מר י. אדמוני

פרויקט רביעי - שיהיה, אולי, הגדול

מכולם - הוא תוספת יחידות, בעיקר במושבים בלכיש ובנגב, ע"י אינטנסיפיקציה של היצור, שפריו בעיקר ליצוא ושמוש במאגר הקרקע והמים שיתפנה לתוספת יחידות בישובים. בדיון שקיימנו עם שר החקלאות בנושא זה, סוכם שאנו נכין כמה פרויקטים נסיוניים, כדי לקבוע את שיטת הפעולה בתחום זה. נראה לנו, שבגלל היכולת שלנו לפתח את ענפי היצוא, בגלל העובדה שפיתוח כל יחידה כזאת, יחסית, יהיה זול יותר מפיתוח יחידה חדשה ובגלל העובדה שאנו מדברים על תוספת יחידות בישובים קיימים, שהתשתית קיימת בהם - הן התשתית הכפרית והן התשתית האיזורית - נראה לנו, שבסופו של דבר נוכל להגיע אולי לאלפים של יחידות נוספות במושבים בלכיש ובנגב, כאמור על מאגר הקרקע והמים הקיים. כלומר, אין זה מחייב אותנו לפיתוח מקורות מים חדשים וקרי מים חדשים. מה שזה מחייב אותנו: שיכון למשפחות והשקעות באינטנסיפיקציה של היצור במשקי ההורים, אשר יפרישו קרקע ומים, ובמשקי הבנים שאנו עומדים לפתח. המגמה שלנו היא להגיע בתחום זה לתוספת יחידה לכל משפחה, ז"א להכפלת מספר היחידות. מבחינה חברתית, נראה לנו שזה יהיה התהליך הפשוט ביותר, שכל משפחה תפריש קרקע ומים לבן או בת הגדלים בקרבה ונמנע מבעיות חברתיות, הנובעות מתוספת יחידות במספר מצומצם יותר.

הנושא השלישי שאנו רוצים להציע הוא

השלמת ישובים חדשים, אשר הוקמו מאז מלחמת ששת הימים. כידוע, הקימונו בכל אחד מהישובים הללו, עד היום, בין 30 ל-50 יחידות. הישובים מתוכננים, בדרך כלל, ל-80 או 100 יחידות ואנו רוצים להציע תוספת יחידות במשקים הללו. זו תהא תוספת טבעית, במסגרת הגידול הטבעי שלהם, ואנו נציע את התוספת מותאמת לכל ישוב וישוב, לפי הערכתנו את כושר הקליטה ויכולת הקליטה של כל ישוב. באותם הישובים שנעריך, שאפשר להשלים את מספר היחידות המתוכנן, נציע את ההשלמה. באותם הישובים שנחשוב, שבמהלך ארבע

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

השנים לא נוכל להשלים, לא נציע השלמה אלא תוספת. ^X בס"ה, במסגרת זו, נראה לנו שנוכל להוסיף עוד כ-3,000 יחידות נוספות בישובים הקיימים. כפי שזכור לכם, מדובר על כ-87 ישובים שהוקמו, או נמצאים בתהליך הקמה בשנים האחרונות.

הפרויקט הרביעי שאנו רוצים להביא

בפני הקונגרס הוא פרויקט של קליטת עולים בהתישבות. פרויקט זה בחלקו עומד בפני עצמו ובחלקו הוא חלק מתכניות אחרות שמניתי, או שאמנה להלן. אך אנו רוצים להבליט אותו, בגלל חשיבות הבלטת עניין קליטת העליה בהתישבות ואנו רוצים להציע כדלקמן: קליטת 400 משפחות עולים בישובים שתופיים קיימים - הכוונה למושבים שתופיים; 400 יחידות בישובים שבתהליך הקצמה; 1,400 יחידות בקיבוצים; 1,300 יחידות בישובים חדשים, שאנו נציע להקמה ואפרט את רשימת הישובים המוצעים להקמה. בס"ה, אנו מדברים, איפוא, על קליטה של כ-3,500 משפחות, שהן כמעט 1,000 משפחות לשנה.

הפרויקט החמישי שאנו רוצים להציע

הוא פרויקט הקמתם של 55 ישובים חדשים, נוספים על אלו שאנו החלטנו על הקמתם בשנת 1976; ז"א, ישובים שאינם כלולים ברשימה זו, שיוקמו עוד במהלך השנה הנוכחית. ברשימה נכללים ישובים, שכבר דנו והחלטנו עליהם, אך טרם תקצבנו אותם, כולל 1976.

השר מ. קול:

כמה מהם בתחום הקו הירוק וכמה מחוץ לקו הירוק?

מר י. אדמוני:

מיד נבחן ונספור כיצד הם מתחלקים.

ש מ ר

מר י. אדמוני

ברצוני לפרט עתה את התכנית ולהראותה על המפה. אנו מציעים, במסגרת תכנית זו, הקמת 6 ישובים נוספים ברמת הגולן. מבין הישובים הנוספים ברמת הגולן, אנו מציעים הקמת קבוץ אחד נוסף בגוש הישובים בדרום הרמה. זה יהיה קבוץ שמבוסס, בעיקרו, על חקלאות, עד כמה שקבוצים מבוססים היום על חקלאות; קבוץ שני של הקבוץ הארצי ברמת הגולן, שמיקומו אושר כבר והוא בשל להקמה, גם מבחינת הגרעין המבקש לאכלס ישוב זה. אנו מציעים להקים שני ישובים נוספים בחלק המרכזי של רמת הגולן, באיזור העיר קיצרין, על ציר יהודיה-חושניה, שהיא הדרך המרכזית ברמת הגולן כיום. ישובים אלה יהיו נוספים לעמיעם, שהוא הישוב התעשייתי הראשון בגוש המרכזי ברמה, שהוא בשלב הקמה. שני ישובים אלה עיקר קיומם יהיה על התעשייה.

אנו מציעים הקמת שלשה ישובים בגוש שמצפון לרמת הגולן, הוא גוש המצוי מערבה לישובים של עמק קוניטרה, שמהם הר אודם הוא הישוב הראשון ושעל - שהוא אחד מארבעת הישובים שהקימונו כישובים זמניים - אנו מקוים, יהיה הישוב השני. על אלה אנו מציעים להוסיף עוד שלשה ישובים בגוש של צומת וואסט, השולט על שני צירים: ציר גונן-קוניטרה וציר האורך שבין נאפח לבין איזור הדרוזים בצפון רמת הגולן.

בגליל אנו מציעים הקמת 15 ישובים, נוסף על כל הישובים שאושרו. היום אנו כבר בתהליך הקמה של 7 ישובים וכאן אנו מציעים עוד 15 ישובים. כלומר, בס"ה נגיע ל-22 ישובים חדשים בתום 1981. מתוך ישובים אלה אנו מציעים להוסיף 5 ישובים בגוש תפן, שמהם 4 יהיו ישובים קבוציים - אנו מציעים להוסיף אחד לשנה - ועוד ישוב אחד לבני המושבים בגליל; ישוב אחד באיזור המושבים הדתיים בגליל מזרחה למירון, מיועד בעיקר לבני המושבים של הפועל המזרחי.

ש מ ר

מר י. אדמוני

בגוש חזון אנו מציעים להוסיף שני ישובים, שהם: רמה וחלזון. אנו מציעים להוסיף שני ישובים לאורך שני צירים, האחד - ציר עלבון-מגדל (הר רביד) והשני - ציר נוסף שעומדים לפרוץ החל בשנה זו מפרוד לעמיד ולאוורכו אנו מציעים להוסיף עוד ישוב אחד. שני ישובים נוספים על הטורען, שם נקים עוד השנה את הישוב הראשון והישוב ה-15 הוא ישוב בגליל התחתון, באיזור רמת סירין.

זו מסכת ההתישבות המוצעת לגליל,

בעיקרה בארבעת הגושים שמנינו: גוש שגב, גוש הפן, גוש חזון וגוש טורען. הוספנו שלשה ישובים בודדים: האחד באיזור המושבים הדתיים ושניים לאורך הצירים שיחברו את הגליל העליון עם בקעת גינוסר.

באיזור ואדי ערה - שלאחר מלחמת ששת

הימים לא בצענו בו פעולות התישבות, אלא איזרחנו האחזות אחת, מי-עמי, שהוא אגב ישוב מוצלח מאד, גם מבחינה חקלאית וגם מבחינה חברתית - אנו מציעים הקמת שלשה ישובים נוספים. ישובים אלה ימוקמו על קרקעות בבעלות המדינה.

מאיזה צד של הקו?

מר י. צור:

מר י. אדמוני:

עדיין אין לנו את מיקומם המדויק, אך נראה לנו, ששני ישובים יהיו בתוך הקו הירוק וישוב אחד מעבר לקו הירוק. מאגר הקרקע שלהם מבחינת העיבוד יהיה בשטח מצפון לכביש ואדי ערה, באיזור שבין רגבים לבין הישובים הערביים שיושבים בואדי ערה עצמה. אנו גם חושבים לחבר ישובים אלה בכביש, שמוצאו במי-עמי ומהלכו בישובים נוספים ובכך נחזק אחיזתנו באיזור ואדי

ש מ ר

מר י. אדמוני

בגוש חזון אנו מציעים להוסיף שני ישובים, שהם: רמה וחלזון. אנו מציעים להוסיף שני ישובים לאורך שני צירים, האחד - ציר עלבון-מגדל (הר רביד) והשני - ציר נוסף שעומדים לפרוץ החל בשנה זו מפרוד לעמיד ולאוורכו אנו מציעים להוסיף עוד ישוב אחד. שני ישובים נוספים על הטורען, שם נקים עוד השנה את הישוב הראשון והישוב ה-15 הוא ישוב בגליל התחתון, באיזור רמת סירין.

זו מסכת ההתישבות המוצעת לגליל,

בעיקרה בארבעת הגושים שמנינו: גוש שגב, גוש חפן, גוש חזון וגוש טורען. הוספנו שלשה ישובים בודדים: האחד באיזור המושבים הדתיים ושניים לאורך הצירים שיחברו את הגליל העליון עם בקעת גינוסר.

באיזור ואדי ערה - שלאחר מלחמת ששת

הימים לא בצענו בו פעולות התישבות, אלא איזרחנו האחזות אחת, מי-עמי, שהוא אגב ישוב מוצלח מאד, גם מבחינה חקלאית וגם מבחינה חברתית - אנו מציעים הקמת שלשה ישובים נוספים. ישובים אלה ימוקמו על קרקעות בבעלות המדינה.

מאיזה צד של הקו?

מר י. צור:

מר י. אדמוני:

עדיין אין לנו את מיקומם המדויק, אך נראה לנו, ששני ישובים יהיו בתוך הקו הירוק וישוב אחד מעבר לקו הירוק. מאגר הקרקע שלהם מבחינת העיבוד יהיה בשטח מצפון לכביש ואדי ערה, באיזור שבין רגבים לבין הישובים הערביים שיושבים בוואדי ערה עצמה. אנו גם חושבים לחבר ישובים אלה בכביש, שמוצאו במי-עמי ומהלכו בישובים נוספים ובכך נחזק אחיזתנו באיזור ואדי

ש מ ר

מר י. אדמוני

ערה, על קרקעות שהם בבעלותנו; וכל אחד מבין את החשיבות הגדולה שיש במאחז שלנו באיזור זה. המעורבות שלנו באוכלוסיה ערבית, נדמה לי שלא צריכה להיות מפחידה, לאור הנסיון שהיה לנו במי-עמי וכאמור, אנו בס"ה רוצים לחזק את מי-עמי, שלא תשאר בבדידותה ונוסיף שם עוד 2-3 ישובים.

השר מ. קול:

האם אנשי אום-אל-פאחם לא בונים על
השטחים האלה?

מר י. אדמוני:

לא, על השטחים שאנו מציעים אותם
להקמה לא בונים. אם נקבל הסכמה
עקרונית, נבקש את השטחים שנציע להקים עליהם ישובים, או שנתחיל לעבד
אותם, או ניער אותם, או נתפוס אותם באיזור שהיא צורה. אגב, הישובים
המוצעים להקמה הם מעל לישובים הערביים הקיימים. הישובים הערביים
הקיימים יושבים לאורך הכביש ואנו מדברים על מרומי ההר שמעל לישובים.

לאורך הציר המערבי של השומרון, אנו

מציעים הקמת שלשה ישובים: האחד 2-3 ק"מ מזרחה לצור נתן, שנמצא בקו
הרוחב של טירה, בין קלקילה לטול-כרם; הישוב השני שאנו קראנו לו זיוה,
וידוע כמסחה, שמצוי מזרחה לראש העין; הישוב השלישי מצוי מזרחה למבוא
מודיעין וצפונה לבאר טל. מה שמאפיין ישובים אלה, שהם נמצאים ממזרחה
לקו הירוק הישן, במרחק של בין 3-5 ק"מ והם אינם נכנסים לאיזור המיושב
בכפרים ערביים. יש שטח שבין הקו הירוק לבין האיזור המיושב בצפיפות
ע"י כפרים ערביים ואנו מציעים הקמת ישובים אלה בחוף השטח הזה. זו
מין ישיבה באיזור אין-כפרים מערבי, כמו שאנו עושים בבקעת הירדן.

ש מ ר

מר י. אדמוני

בבקעת הירדן אנו מציעים חוספת

שלשה ישובים ושוב, בעצם, זה קצת יותר ישובים מאלה הקיימים כיום, אך היות ועוד השנה נקים את קליה ב' ורימון והקימונו את מבוא שילה, שלשת הישובים האלה הם ישובים נוספים על אלה שעוד יוקמו במהלך שנה זו. הרגשתנו היא, שלאכלוס הצפוף של הבקעה תרומה זו אינה מספיקה, אך אנו מתבססים בתכנית שלנו על מאגרי המים, שנראה שיעמדו לרשותנו בתקופה זו ולכן הצעה זו, כפי שהיא, מתחשבת בתנאי הפיתוח הנראים לנו כריאליים לאיזור זה.

האיזור הנוסף שעליו אנו מדברים הוא

איזור עציון, שבו אנו מציעים להוסיף שלשה ישובים על אלה הקיימים ועל מגדל עוז, שהיא עציון ד', שאנו מקוים שתקום עוד במהלך שנת התקציב הנוכחית. בזה, פחות או יותר, נשלים את התכנית הקיימת לגוש עציון.

סימנו על המפה את הרודיון, שהיא אחד

האתרים המוצעים להקמת ישוב עירוני, הידוע גם בשם אפרתה. כללנו בחבל יתיר הקמת ישוב שמצוי בקצה הדרומה של הר חברון על הקו הירוק, צפונה לציר תל שוקת-ערד, באיזור שבו כבר בוצעו פעולות פיתוח ע"י הקק"ל, במשך מספר רב של שנים. יש פעולת יעור גדולה, הוקם כאן גם מרכז לפעילות נופש ועל התשתית הזאת שהוכנה ע"י הקק"ל, מציעים עתה הקמת ישוב זה. אגב, אנו גם יותר אופטימיים לגבי הקמת הישוב, כי נראה שנמצאו פה מים, שניתן יהיה לנצל אותם.

באיזור רצועת עזה ופיתחת רפיח, אנו

מציעים עיבוי ההתישבות ונצול כל כמויות המים הנוספות, שנראה שתעמודנה לרשותנו בתקופה זו של ארבע השנים, בעיקר כתוצאה מהשלמת קו זוהר-צאלים.

ש מ ר

מר י. אדמוני

קו זה, לפי התכנון העכשוי, יושלם עד 1978. חלק מהמים הנוספים יוכלו לעמוד לרשותנו כבר ב-1978 וחלק ב-1979 ו-1980. אנו ביססנו את תכנית ההתישבות על כמויות המים הנוספות שנוכל לקבל במערכת הזאת. מערכת זאת, בכל הקשור בהולכה מקו צאליים-זוהר אל איזור פיתחת רפיח, כמעט מושלמת. במסגרת זו, אנו מציעים הקמת הישוב השלישי בגוש קטיף שברצועת עזה. כן אנו מציעים הקמת שלשה ישובים נוספים בין קטיף ובין העיר ימית, כדי לתת "עורף" של התישבות יהודית לעיר ימית ולנמל המים העמוקים, אשר צריך לקום במקום המסומן ט' (מראה על המפה) וזה יתקשר לתכנית הכוללת של הפיתחה. הפיתוח נעשה כולו על איזור דיונות, שהוא בבעלות המדינה.

השר ח. צדוק:

דרומה מהנקודות האלה איזה ישוב

ערבי יש?

מר י. אדמוני:

אין. אנו נמצאים ברצועת החוף החולית,

שהיא רצף אחד. רצועת חוף זו לא יושבה

בעבר בגלל העובדה שהיא דיונת חול עמוקה. ממזרח לקטיף נמצאת חאן-יונס וממזרח - רפיח. אך לא נמצא במצב שישוב ערבי ישב בתוך הרצף ההתישבותי שבין ימית לקטיף. בדעתנו לפתח את כל המערכת הזאת למשהו דומה כמו גוש עציון. כל התשתית של איזור פיתוח תהיה בנויה על איזור הפיתחה עצמה ועל העיר ימית. אספקת המים תהא מהמערכות הארציות שלנו, בקו מים צפוני-דרומי וכן ענין החשמל, התקשורת וכו'. ז"א, אנו יוצרים רצף התישבותי יהודי, שאין בו ישובים ערביים. מבחינה זו, אפשר לראות אותו די דומה לגוש עציון, שמצוי אמנם באיזור התישבות ערבית, אך הוא איזור שעומד בפני עצמו והוא קשור לאיזור התישבותי יהודי יותר גדול.

היו"ר השר י. גלילי:

בתכנית הזאת אין פיתוח של נצרים

ומורג.

ש מ ו רמר י. אדמוני:

בצורה יותר ברורה - תכנית זו באה
לומר, שאיננו בונים ישובים יהודים

בתוך אוכלוסיה ערבית צפופה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מחשיב את ההגדרה שלי. תכנית
זו לא באה לומר דבר. יש בה ואין

בה. יש בה פיתוח של קטיף ושל שטח האש ברציפות לימית; אין בה פיתוח של
נצרים ומורג. כאשר בתכנית שלנו תהיינה הצעות - אם תהיינה - אשמח לשתף
אתכם במידע ובהחלטה על כך. מה שאנו מכינים זה פיתוח קטיף ושטח האש
ברציפות לימית.

מר י. אדמוני:

באשר לחבל רפיח עצמו, כאן אנו מציעים
עוד 5 ישובים במסגרת השטח שנסגר,
בזמנו, ב-1972 בתוך הגדר - שטח שנשאר בינתיים לא מיושב.

השר מ. קול:

מה המרחק מהקו הירוק?

מר י. אדמוני:

אנו נמצאים במרחק של עד 8-10 ק"מ
מהקו הירוק. אנו מציעים הקמת שני

ישובים, שימצאו דרומה לתלמי יוסף ולפריאל, שני ישובים מערבה לשדות
ולניר אברהם וישוב אחד בין דיקלה ובין חולית. כאמור, כל חמשת הישובים
יהיו בתוך השטח שנסגר בזמנו. התאמנו את מיקום הישובים האלה לשטח
הסגירה ולפריסת הישובים שכבר קיימים באיזור זה. אנו מציעים הקמת ישוב
בחרובית, שבעצם סוגר את המשולש של חבל רפיח.

היו"ר השר י. גלילי:

בשעתו הבטחתי - וכך יהיה - שכאשר תהא
הצעה לאזור את חרובית, שבה הוקמה

האחזות נח"ל, היא תובא לוועדה.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

פעולה נוספת שאנו מציעים היא באיזור

רמת הנגב. כאן אנו מציעים להוסיף

שלשה קיבוצים, לפי בקשת התנועות הקיבוציות, שכל אחת רוצה להקים ישוב אחד, במהלך ארבע השנים. זה משתלב עם ישובים קיימים של אותן התנועות באיזור זה.

אנו מציעים חוספת של שלשה ישובים

בערבה.

השר א. עופר:

מה עם מים?

מר י. אדמוני:

אנו מתבססים בעיקר על מים מליחים.

ועדה בראשות גבתי סיימה עכשו את

עבודתה. בהתחלה, חשבה הועדה להטיל וטו על שמוש במים מליחים לצרכי פיתוח החקלאות, אך חזרה בה. את התכנית של הקמת ישובים באיזור זה אנו מבססים על מחקרים של המכון לחקר הנגב. אגב, המים לא רק מליחים, אלא גם חמים ואנו רוצים לנצל גם את התכונה המליחה וגם את התכונה החמה של מים אלה לגידולים מיוחדים באיזור זה. ההתישבות תהא מבוססת, בעיקר, על המים המליחים שבאיזור.

פעולה נוספת היא הקמת ישובים בערבה

וכאן אנו מציעים רק שלשה ישובים, כמו בבקעת הירדן. נראה לנו, שבזאת אנו ממצים, עד לשלב ידע נוסף, את האפשרות לאספקת מים בקטע זה של הערבה ולכן אנו מציעים חוספת של שלשה ישובים בלבד. אם יתברר שיש כמויות מים נוספות, יתכן שבעתיד נציע הקמת ישובים נוספים. אני צופה, שבמהלך ארבע השנים הערבה תכנס לתכנון, שהזכרתי אותו לגבי חבל לכיש והנגב, של חוספת יחידות

ש מ ר

מר י. אדמוני

על מאגר הקרקע והמים הקיים, תוך כדי אינטנסיפיקציה של היצור. כי נראה, שגם הערבה תעבור למהלך של יצור אינטנסיבי ביותר, לא בבתי זכוכית יקרים, אלא בבתי רשת, וע"י כך נוכל להוסיף מספר לא קטן של יחידות לשובים הקיימים, ואולי ישובים חדשים. היות ואין כאן בנים בגיל כזה, שכבר רוצים להאחז במשקים משלהם, יתכן שנוכל להגיע להסכם עם התנועות ההתישבותיות להפריש את המים להקמת ישובים נוספים. אך זאת אין אנו מביאים היום לדיון. אני צופה, שבמהלך ארבע השנים, הערבה תעבור טרנספורמציה מבחינת היצור ומספר היחידות.

באשר למפרץ אילת, אנו מציעים הקמת שני ישובים בלבד, בגלל מגבלות המים, האחד במניפת נביעות והשני - צפונה לנעמה, ישוב שיהיה מבוסס על חקלאות ותיירות. יש כאן גרעין שעושה רושם טוב מאד, שהיה רוצה להיות החלוץ של ההתישבות המיוחדת באיזור זה. מבחינה פיתוח התיירות, הישובים הכפריים לא איכזבו והתיירות פועלת במתכונת יפה מאד, גם בנביעות וגם בדי-זהב. החדרים שבנינו מלאים ומופעלים בצורה נאותה ואני חושב, שזה יותר מוצלח מאשר באופירה. יכול להיות, שבעתיד צריך יהיה לחשוב על הקמת ישובים נוספים לציר הדרך אילת - שארם, שיהיו ישובים המבוצעסטים על תיירות, ככפרי נופש וקייט. אני חושב, שלאט לאט איזור זה הופך לאתר קייט ונופש מבוקש, בעיקר ע"י צוללנים בעולם, ואין כל סיבה שלא ננצל זאת להקמת רצף ישובים באיזור זה, שהוא כל כך דליל היום באוכלוסיה.

אלה הם חמשת הפרויקטים שאנו רוצים

להביא בפני ה קונגרס ואנו מקווים, שהקונגרס יתיצב מאחורי תכניות אלה. כמובן, שישום תכניות אלה יחייב החלטות תקציביות והחלטות אופרטיביות במהלכים הקיימים. ז"א, אנו לא מעלים על הדעת, שאישור עקרוני לתכניות

ש מ ר

מר י. אדמוני

אלה הוא אישור אופרטיבי-תקציבי, אלא הוא שם בפני התנועה הציונית - ובמדה מסוימת, בפני הציבור בישראל - איזה שהן מטרות ומגמות בתחום ההתישבות. אני חושב, שבעיקר אנו רוצים להבליט, שבתחום זה יש לנו הרבה מה לעשות, גם לקליטת דור ההמשך הגדל בתוך הישובים החדשים, גם בעיצוב ובעיבוי איזורי ההתישבות החדשים, שהתחלנו בפיתוחם לאחר מלחמת ששת הימים, גם בתרומה כלכלית חשובה מאד. כי אנו מדברים כאן על שלשה איזורים, שיש להם חשיבות כלכלית ממדרגה ראשונה, והם: הבקעה, הפיתחה - כולל רצועת עזה והערבה - כולל איזור מפרץ אילת. כל היצור באיזורים אלה יהיה מופנה ליצוא, שלא להזכיר את ענין הגדלת היחידות בישובים, בעיקר באיזור לכיש ונגב, שכולה מבוססת על כך, שכל היצור הנוסף יהיה מופנה ליצוא, בתחום גידולים שאנו עוסקים בפיתוחם זה מספר שנים.

במהלך הקונגרס, יש בדעתנו לשחף

את צירי הקונגרס לא רק בשמיעת התכניות ובקבלת החלטות, אלא גם בהשתתפות חוויתית בפעולה ההתישבותית הנעשית על ידנו. אנו מקוים שיועמד לרשותנו יום, שבו נוכל להוציא את צירי הקונגרס להשחתף באירועים שונים בתהליך הקמת אותם ישובים, שעליהם החלטנו בשנת התקציב הנוכחית. בינואר, נמצא במצב של פעילויות שונות בישובים שונים ונבקש את חברי הקונגרס להשתתף אתנו באירועים השונים שנקיים באותם הישובים, כמו: אכלוס ישובים שבניהם נסתיימה, הנחת אבן פינה לישובים שאנו רוצים להתחיל להקים אותם, התחלת הכשרת הקרקע במקומות שאנו נהיה בשלים רק עם התחלת הכשרת הקרקע וכו'. הכוונה היא, לאפשר לצירי הקונגרס להשתתף השתתפות חוויתית באירועים השונים במערכת הקמת הישובים החדשים המתוכננים.

כפי שאמר יו"ר הועדה, אנו מקוים

שנושא ההתישבות, על התכניות המגוונות שאנו רוצים להציע וההשתתפות החוויתית, יעמוד במרכזו של הקונגרס הזה, כתכנית מרכזית שתוצע להסתדרות הציונית לארבע השנים הבאות.

ש מ רמר ר. וייץ:

אני רוצה, בכמה משפטים, להדגיש כמה

הנחות יסוד, שעליהן התכנית מושחתת:

- (א) תכנית זו מושחתת על טכנולוגית יצור ידועה, לא כזאת שאנו מקוים לפתח בארבע השנים הקרובות, כלומר, שיכולה עוד להרחיב את המסגרת, אך היום עוד איננו יכולים להצביע עליה במדויק. למשל, גידול גרעינים באופן אולטרה אינטנסיבי - על כך יש ויכוח בין המומחים ועל כן לא כללנו זאת בתכנית. התכנית מבוססת על ידע מצוי תחת ידינו.
- (ב) התכנית מבוססת על אמצעים מצויים תחת ידינו. לא הבאנו בחשבון התפלת מים, שימוש במי קולחין, שימוש באגירת מים או כל מיני טכניקות של הגדלת כמויות המים, שבלי ספק במשך ארבע השנים הקרובות, טכניקות אלה תעבורנה מן הכח אל הפועל, אך פה לא הבאנו זאת בחשבון. כן לא הבאנו בחשבון מסירת קרקע נוספת. כל התכנית מבוססת על הידוע והמצוי.
- (ג) התכנית היא בתחום המצוי והרצוי, הן מבחינת כח אדם והן מבחינת האמצעים הכספיים. מבחינת האמצעים הכספיים, משום שתכנית זו נותנת קדימה ליצור לשם יצוא, דבר שהמדינה בשנים הקרובות תתן דין קדימה, בין אם זה בחקלאות או לא. היות והחקלאות צועדת לפני המחנה בכח הכלכלי האפשרי לפיתוח, אני סבור שתהיה עדיפות כספית לפיתוח המקורות הללו. כפי שנוכחתם לדעת, מתכוונים לבנות עליה מיוחדת, מתוכננת לפרויקטים התישבותיים מיוחדים והנסיון שרכשנו בשלש השנים האחרונות הוא נסיון מעודד. על כן, התכנית היא ריאלית, ניתנת לביצוע מכל הבחינות ולא הכנסנו לחוכה כל תקוות - אמנם מבוססות - על מנת שהתכנית תהא מקובלת, יסודית ובהירה.

השר ש. רוזן:

צריך להביא בפני הקונגרס תכנית

רחבה ומלהיבה, שהצירים יבואו עם

איזו שהיא בשורה. השאלה היא בכמה זמן יבצעו את כל התכנית. אדמוני

דיבר על 55 ישובים חדשים וקליטת 3,500 משפחות בישובים קיימים. זוהי

ש מ ר

השר ש. רוזן

תכנית רחבה מאד של כ-100 ישובים ולא קל יהיה להרים אותה. אך אני חושב שצריך לתת איזו שהיא בשורה לקונגרס. העברת 100 ישובים מסמכות הסוכנות לעצמאות או למשרד החקלאות, היא מבצע גדול. כי מתוך 200 ישובים, להעביר את מחציתם, זה מעשה גדול. הוספת 3,500 משפחות לישובים קיימים, אם נצליח בכך, שקולה אצלי כנגד אותם 50 ישובים חדשים, מבחינה זו שהרחבה, לא פעם, נותנת פרי יותר מאשר דבר חדש. דבר חדש מצריך גם כסף וגם זמן ודוקא הצירים מחפשים דברים חדשים.

לגבי קליטת עולים במושבים שתופיים ובקיבוצים - הדבר הולך ומתבצע. קליטת עולים במושבים קיימים - לא מצליחה. הקמת מושבים אינדיבידואליים של עולים - מצליחה. 400 מושבים בתהליך הקמה - אני מטיל ספק בעניין זה.

מר י. אדמוני:

איננו מערבבים אוכלוסיות, אלא זה אמור רק בישובים שבהם בנינו לעולים.

השר ש. רוזן:

אם מדברים על 1,300 משפחות עולים במושבים חדשים, זה כ-20 מושבי עולים. זהו מבצע גדול גם מבחינת עליה. אני רואה בחיוב הגדלת הישובים הקיימים בגליל התחתון. ברצוני לשאול: לפני 3-4 שנים החליטה ועדת השרים לענייני כלכלה על תקציב מיוחד לגליל התחתון. באיזו מדה הדבר התבצע?

היו"ר השר י. גלילי:

זה התקדם במדה רבה.

ש מ ו ר

השר ש. רוזן:

יש התישבות חדשה בקו הירוק ומעבר לקו הירוק, באיזורים שאני מצביע בעד ובאיזורים שאני מצביע נגד. אנו לא עומדים להחליט היום. ברצוני רק להעיר ביחס לאיזור רצועת עזה. לגבי פיתחת רפיח, לא הצבעתי נגד. אנו מנהלים משא ומתן לשיקום הבדואים ונמנעתי. לכל אחד יש מפה משלו, אך מוסכם, שבאיזורים של אוכלוסיה ערבית צפופה אין להתישב. איזור עזה הוא האיזור הצפוף ביותר במדינת ישראל. אין לו, נדמה לי, אח ודוגמא במדינת ישראל ואף לא במדינות אחרות. איזור זה הוא פרובלמטי מאד מבחינת הקיום. אני יודע, שרענן וייץ עשה פעם תכנית של ישוב הפליטים של רצועת עזה, שהיתה בנויה על איזורים אחרים. הלכנו לפיתחת רפיח, כי חשבנו שעל חלק מעזה נצטרך לוותר. אז יש קטיף א' וקטיף ב' ושתי האחזויות נח"ל - וכל זה באיזור שאין בו מים.

אני מבקש, במקרה זה, שיהיה דיון לא

רק בוועדה זו, אלא גם בממשלה.

יש 22 כפרים בגליל ואני בעד התישבות

בגליל. אך אדמוני אמר, שהכל בנוי על תעשיה. אני חושב, שאנו רצים מדי בענין כפרי תעשיה.

השר א. עופר:

כתכנית של פרוגרמה אני מאשר זאת,

כי זה תואם את החלטות הממשלה היכן

יש להחנחל. אני מבין, שע"י החלטה על 30 וכמה ישובים, אנו לא מאשרים כל ישוב וישוב. זוהי פרוגרמה בלבד ולא יותר.

ש מ ר

השר א. עופר

אני רוצה להוסיף להערת השר רוזן.

אתם זוכרים את הויכוח על כפרי התעשיה - אני די פקפקתי. עדיין לא הגענו לכפ"ת הראשון שמיצר. הכפ"ת הראשון הוא אלעזר בגוש עציון - עכשו האכלוס ועוד יקח לו זמן ליצר. אמרנו אז, שזה לנסיון ואני מבין, שמקימים כמה כפ"תים. אני חושב, שאנו יותר מדי בונים על מה שנקרא תעשיה. מה גם, שהנסיון שלנו גם בישובים העירוניים, כמו: ימית וקצרין, מוכיח שהתעשיה לא כל כך ממהרת למקומות אלה ואנו לא רואים אותה צומחת שם. לדעתי, יש להקדיש לענין זה שיקול דעת נוסף ואולי להזמין את שר המסחר והתעשיה - ואני מדבר על הכפ"תים הקיימים. נדמה לי, שבענין זה אין לנו מספיק נסיון, כדי לבנות על כך תכניות רחבות מדי.

מר מ. קרונה:

זו פרוגרמה - אך לא תכנית. אלה הן

סיסמאות ומגמות שונות - והן אינן

קונקרטיות. לדעתי, יש כאן כפילות וצריך לעשות קונסולידציה של כל התכנית ולהציג אותה כדבר שלם.

מר ר. וייץ:

זו הקונסולידציה.

מר מ. קרונה:

הקונסולידציה אינה נראית לאיש שאינו

מומחה בענין זה. שחרור המשקים מסמכות

הסוכנות - זה דבר שהוחלט עליו. אז בס"ה מה שמובא כאן כחלק הציוני זה

15 הישובים שרוצים להוציא אותם לעצמאות. אני חושב, שכוחו של קונגרס -

אם יש לו כוח - אם מביאים בפניו תכנית אחת או שתיים, אך לא תכניות רבות.

לא הקונגרס ואף לא ועדת ההתישבות שלו יכנסו לפרטי הפרטים. ליד שולחן

זה אפשר לקבל הסכמה שיותר טוב להרחיב דברים קיימים מאשר להקים דברים

חדשים. אך לא ניתן להשיג הסכמה כזאת בין נוער ואף לא בקונגרס. הקונגרס

ש מ ר

מר מ. קרונה

רוצה בדברים חדשים, שיכולים להלהיב את הדמיון, שצריכים להיות מתורגמים ע"י מגביות יותר גדולות וע"י נוער, שאולי יקבל השראה ויצטרף לעניין זה. אם רוצים דבר שיגדתי, אפשר לשלוף תכנית מאיזה שהוא מקום ולהלעיס את צירי הקונגרס בקש. אך אם מתיחסים לעניין במדה של רצינות, לדעתי טוב יותר לצמצם את התכנית לדבר אחד או שניים, ולא ים של דברים.

יש להביא בפני הקונגרס אתגר ולדעתי,

האתגר יכול להיות רק בהקמת דברים חדשים ובאיזורים שמחוץ לקו הירוק. כאתגר צריך להביא בפני הקונגרס דברים יותר קוסמים ומעוררים את הדמיון, זה כולל את כל הפעולה בגליל. אנו מדברים 5-6 שנים על פיתוח הגליל והאדם המתאם את הפעולה בגליל התפטר בימים אלה, כי לא נותנים לו לעשות שום דבר.

השר מ. קול:

בדרך כלל, אני מחייב את התכנית שהביא

בפנינו יחיאל אדמוני, כי יש בה רב-

גווניות. יש בה גם תוספות וגם השלמות וגם דברים חדשים, כי אי אפשר לבסס התכנית רק על תוספות. אני מבין מדוע עושים זאת. כשהעליה היא בשפל המדרגה, ההסתדרות הציונית כמעט ואינה קיימת. אז אם גם לא תהיה התישבות ולא עליה, ישאלו מדוע ההסתדרות הציונית קיימת בכלל. לדעתי, טוב שמביאים בפני הקונגרס תכנית התישבותית, כי היא יכולה לעורר את הדמיון. ברצוני רק להעיר לגבי העולים. הנסיון לשלב עולים כהוספת לישובים קיימים הצליח, לפי דעתי, בכמה מקומות וכדי לעשות מחקר בעניין זה.

מר ר. וייץ:

עשינו מחקרים והנסיון, בדרך כלל,

לא הצליח.

ש מ ו ר

השר מ. קול:

אני מציע, שיהיה מחקר ונקבל על כך

תמונה. כי, בדרך כלל, ישובים של

עולים חדשים זה ענין די פרובלמטי. לעומת זאת, לדעתי, אם יש אוכלוסית

עולים שאפשר לשלב אותה בישובים קיימים, אז כדאי לבדוק זאת לחיוב.

אני דוקא נוטה לחיוב, כי ראיתי במספר מקומות הצלחה גדולה. ביד נתן

ראיתי קליטה טובה של עולים מדרום אמריקה. במושבנים שתופיים הקליטה

מאד מצליחה וצריך לעודד זאת.

מר י. אדמוני:

התכנית כוללת 400 יחידות במושבנים

השתופיים.

השר מ. קול:

לגבי הבנים - אני מעריך מאד את

העובדה שהבנים רוצים להאחז בקרבת

הוריהם, אך אני מציע גם בענין זה לערוך מחקר, היכן יותר מוצלח - אם

הבנים יוצאים ממושב הוריהם ומקימים מושב חדש לא רחוק, או אם הבנים

נקלטים באותו מושב של ההורים ונוצרות חמולות, שלפעמים הן לא לחיוב.

זה דבר גדול שהבנים רוצים להיות בהתישבות, אך איך לכוון דברים אלה -

כדאי לבדוק.

אני מסכים עם השר אעופר, שכדאי

לשמוע על הנסיון הראשוני לגבי כפרי תעשיה. כי ברור, שאם רוצים להגדיל

את האוכלוסיה, זה יכול להיות או ע"י עירות נוספות, או ע"י כפרים

תעשייתיים, כי אין שם קרקע לחקלאות. ענין זה הוא עתיד הגליל ומוכרחים

לדון בו באחריות ובכובד ראש.

ש ו ר

השר מ. קול

לדעתי, אחד החזיונות המופלאים ביותר

שאתה מוצא עכשו במדינה - אלא שלא מספיק מבליטים זאת - שיש מאות משפחות עם ילדים, אשר רוצות לעזוב את העיר ולהקים ישוב. אנשים מבוססים עם דירות מחפשים תוכן לחייהם, בעיקר הרבה מאלה שהיו בקיבוץ, הלכו לעיר ולא מצאו סיפוק בעיר.

הנסיון של שלוב תיירות בכמה ישובים,

שאינן בהם חקלאות, זה נסיון שהצליח באופן יוצא מן הכלל. המלונות בערים נמאסו ומחפשים משהו חדש טיפוסי ישראלי, רחוק מהעיר הסואנת וטוב שבישובים כמו אנשים, אשר רואים בתעשייה של שרותים מסוג זה אתגר חשוב מאד. זה היום ענף חשוב מאד ויכול לבסס ישובים וכדאי שיהיה מחקר גם בעניין זה.

אנו התחלנו בתכנית שתוגש לקונגרס

מר י. צור:

הציוני. התכנית כבר נדונה בוועדה

לא אחת ואין בזה חידוש, פרט לכמה שמות חדשים שראיתי ושמתתי לראותם.

אך אם נבוא לקונגרס הציוני ונגיש להם תכנית רבת מימדים כזאת - 55

ישובים - אז יתקבל, כאילו בשטח העליה היינו מגישים תכנית לעליה עוד

2 מיליון יהודים לארץ. התכנית תתקבל במחיאות כפיים וזה יהיה אתגר,

אך היא לא תחייב את הקונגרס במאומה ולא תעמיד בפניהם שום מטרה

קונקרטיה. לכן, בעקבות דבריו של קרונה, אני רוצה לומר שאמנם, יפה

להביא מין חזון כזה של התישבות, אך צריך להביא לפני הקונגרס תכניות

יותר ממשיות של 10-12 ישובים, שהם בגדר אפשרות של ביצוע ואל תשכחו,

שההסתדרות הציונית אינה נוחנת את הכסף להתישבות - זו הסוכנות היהודית

הנוחנת, בכל מיני קומבינציות. הייתי רוצה לגבש גרעין של שלב ראשון

של ההתישבות הזאת, שלב שיהיה באחריותה של ההסתדרות הציונית, אם מבחינת

כח אדם ואם מבחינה תקציבית; כי אחרת זה יהיה דבר כולל, שאינו מחייב

שום דבר מבחינה ממשית. לכן, עם כל ההתלהבות לתכנית גדולה זו - ואינני

ש מ ר

מר י. צור

אומר זאת באירוניה - הייתי אומר, שצריך בתוך התכנית הגדולה הזאת לגבש תכנית ציונית ממשיית של מספר ישובים מסוגים שונים - אי אפשר לצאת רק בישובים שמעבר לקו הירוק - אחד בגליל, אחד בנגב, אחד בפיתחת רפיח וכו' ולרכז את כל המאמצים, כדי שהישובים האלה יהיו מוכנים להתחלה כלשהי בתקופת הקונגרס והם שיעסיקו את הקונגרס.

אל"מ מ. שגב:

אני מבקש להתייחס לפרסום של הישובים

מעבר לקו הירוק - זה אינו עושה בעיות,

אך במקומות חדשים, כמו: מסחה ומבוא מודיעין, אני מציע לא לפרסם זאת. זה ימנע רכישה ויעשה בעיות. מדובר באיזור עציון, ממזרח לכביש החדש, כולל איזור מסחה, צור נהן ואיזור מודיעין. כדאי לא לגעת בזה בפרסום ואם אפשר, לעכב זאת.

מר י. אדמוני:

לגבי כפ"תים, אנו ערים לעניין וחלק

מהישובים המתוכננים לגליל הם ישובים

משולבים. אנו מנסים לרכז רזרבות קרקעיות בכל השטחים המצויים בסביבת הגליל, בגליל המערבי, בגליל העליון ובגליל התחתון, על מנת להעמיד משבצות קרקע, מלאות או חלקיות, לרשות הישובים. אנו ערים לבעיה זו ואנו מנסים נסיון חדש והנסיון הוא במדת העוצמה של הפיתוח התעשייתי בכלל הישובים. הישובים של הטורען נראה לנו שבשלב ראשון יהיו ישובים חקלאיים פר-אקסלנס, מבוססים על רזרבות קרקעיות המצויות בגליל התחתון. אנו מרכזים עכשו רזרבות קרקעיות בעמק החולה וכן בגליל המערבי. לכן, אני חושב שמידת הסיכון שלנו אינה כל כך גדולה, כי אנו לא הולכים על פיתוח תעשייתי פר-אקסלנס, אלא על שלוב חקלאות, תעשייה ובמקומות מסוימים גם היירות וקייט.

ש מ ר

מר י. אדמוני

ברצוני להתייחס לדבריו של יעקב צור.

בתשע השנים האחרונות הקימונו 87 ישובים. כל מי שאומר שלא היתה תנופת התישבות, אם הייתי מציג בפניו מפה של מה שהוקם, היה רואה תמונה יותר צבעונית. בארבע השנים האחרונות קלטנו בהתישבות אלפי משפחות, בישובים הקיימים ובישובים חדשים. משרד השיכון בנה בהתישבות לפחות 5,000 בתים בתקופה זו. אז מה נציג לקונגרס ל-4 השנים הבאות? 10-12 ישובים? זו הבשורה שנביא להם? אז כולם יבואו ויגידו מה זו הנסיגה לעומת כל מה שעשינו בעבר.

תציג את התכנית הגדולה, אך תדבר על שלב ראשון.

מר י. צור:

אני מציג תכנית שאיננה דמיונית

מר י. אדמוני:

ובהיקפה היא דומה מאד לתכנית ב-4

וב-9 השנים האחרונות שבצענו. אין בה שום דבר מהפכני ויוצא דופן. אלא, אנו שמים את הדברים, שבדרך כלל אנו עושים "רגב אחר רגב", בחבילה אחת, אותה אנו רוצים להציג בפני הקונגרס ואסור לנו שלא לעשות כך. יש לנו שתי סיבות לעשות יותר מהר: (1) התרומה לעניין היצוא. (2) אלפי יחידות בנים רוצות להשאר באיזורים ובישובים הכפריים ולא לה ממילא מדינת ישראל היתה בונה שיכון באיזה שהוא מקום. יש פה בהחלט הליכה מציאותית.

כמה הערות בעיקר לחלק הראשון, ששר

מר ש. אבני:

השיכון לא הספיק לשמוע, לגבי הגליל.

בגליל יש היום תכנית והחלטה מחייבת להגדיל את המושבים ל-60 יחידות. תכנית זו, מבחינת השיכון, נסיים ב-1977. הוא הדין לגבי הגליל התחתון.

ש מ ר

מר ש. אבני

זוהי אחת התכניות שמתבצעות הלכה למעשה ולולא מגבלות תקציביות וקשיים מקומיים היינו מסיימים בשנת 1976, אך נשארו שאריות ונסיים ב-1977.

לגבי התכנית הרחבה של אדמוני - או

שלא הבינתי אותה, או שיש פה חוסר סינקרוניזציה. אם מדובר על בן ממשיך, תכנית זו פתוחה למתישבים להתארגן ולבנות. עד היום לא היו מגבלות תקציביות. אם מדובר על נחלאות בלי חקלאות, ידוע לי שתנועת המושבים מתנגדת לזה.

התכנית אושרה ע"י תנועת המושבים
ומשרד החקלאות.

מר י. אדמוני:

גם מדברי אדמוני הובן, שעיקר המעמסה
הראשונית היא על תקציב השיכון ואתנו

מר ש. אבני:

לא תואם הדבר. יחיאל מעלה, מדי פעם, טענות על משרד השיכון, על חוסר תיאום. זו דוגמא של חוסר תיאום מצד המחלקה. הקמת מרכז איזורי מאוכלס בגליל התחתון, אני חושב שזו תהא שגיאה. אנו בונים בכל מושב באיזור 10 יחידות, בתאום עם משרד החקלאות, לבעלי מקצוע וקיימות שתי מושבות בלב האיזור: כפר תבור ויבנה. האם באמת צריכים תשתית חדשה ועירות פיתוח נוספות באיזור?

הערה אחרונה שהיא יותר לגבי המתודיקה

מאשר לגבי הפרוגרמה. נתפרסמו רשימות, לאחר הדיון פה, לגבי שלשת הישובים באיזור ימית. משרד השיכון אחראי, אחריות כוללת, לימית והדבר לא תואם אתנו. אם התכניות תתישמנה, אין מקום לשלשה ישובים בין פיתחת רפיח לימית.

ש ו ר

היו"ר השר י. גלילי:

לא אנו קובעים מה יובא לקונגרס. אנו

מוסמכים לקבוע מה לא יובא לקונגרס.

מה יובא לקונגרס מבחינה מתודית, מה עלול להצית התלהבות ציונית וכו',
מה חובת הנהלת ההסתדרות הציונית כלפי הקונגרס - זה בסמכות הנהלת ההסתדרות
הציונית ואני מניח, שלמר קרונה וליעקב צור תהיה הזדמנות להשתתף בדיונים
בתוך ההסתדרות הציונית, לגבי השאלה מה יובא לקונגרס, באילו שיעורים
ובאיזה ריכוז והבלטה. אילו היה בהכנות לקראת הקונגרס משהו, שהיה לנו
ענין מדיני או עקרוני להתנגד להבאתו לקונגרס, חובתנו היתה להצביע על כך.

מכאן אני קובע - ואני אומר זאת לדברי

מר קרונה - שממשלת ישראל, כשהיא דנה בנושא התישבות, היא דנה על שני עברי
הקו הירוק, ולא על צד אחד בלבד; דהיינו, יש חשיבות גדולה, שכאשר מביאים
תכנית התישבותית לקונגרס, שהיא לא תפסח על הפעילות ההתישבותית מעבר מזה
של הקו הירוק. לדוגמא: הגליל, רמת הנגב, ואדי ערה, הערבה. אלה דברים
מלהיבים מבחינה ציונית, אך לא רק מהבחינה החינוכית והעקרונית, אלא גם
מבחינה מטריאלית ממשית ויש חשיבות שהתכנית לקונגרס תבוא בכללותה.

הקונגרס לא יקבל על עצמו לקבוע סדר

קדימויות. סדר קדימויות, שיש להתחשב בהם בהנמקות של קליטת עליה והנמקות
מדיניות, אנו קובעים במוסד זה, שהוא משותף לממשלה ולהסתדרות הציונית
עפ"י האמנה.

אני רוצה לומר באזני חברינו במחלקה

להתישבות, שהם צריכים, אפילו בתהליך ההכנות לקונגרס, להקפיד על התיאום
גם עם משרד המסחר והתעשייה וגם עם משרד השיכון, לא כל שכן שיש להקפיד
על התיאום, כשהדברים מגיעים כבר לכלל החלטה. אנו כאן לא קיבלנו כל
החלטה. הצגת הנושא היתה לשם אוריינטציה.

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי

אנו, לצערי הגדול, נמצאים במצב, ששום פורמולות לא תופסות טוטאלית. למשל, פורמולה של איזור מאוכלס, היא לא תמיד תופסת. הגליל, ללא שום ספק, הוא איזור מאוכלס. אעפ"י כן, אנו רוצים להרבות שם ישובים. ואדי ערה, גם הוא איזור מאוכלס ודוקא משום כך אנו צריכים לחדור שם עם ישובים. אין הצעה לפתח את נצרים ומורג, שהם אמנם באיזור מאוכלס ברצועת עזה.

אני חושב, שהערות החברים עופר וקול לגבי כפ"תים מצדיקות פעם דיון בנדון. גם הם לא אמרו שצריך להסתלק מהרעיון, אלא העירו שיש ללכת בזהירות, כי הוא עדיין בבחינת ניסוי, אם כי הרבה דברים במדינת ישראל היו בבחינת ניסוי והבקיעו לעצמם דרך.

לאחרונה, שתי הערות:

(1) שום דבר לא מתפרסם מישיבה זו, פרט לזה שהיה דיון בתכניות ההתישבותיות לקראת הקונגרס.

(2) יש החלטה אחת שפתחנו בה את הישיבה, בנושא בית הספר והמרכז העירוני, שנחליט עליו כאשר תהיה הצעה של משרד השיכון.

זמן 1 ג'ג'ן 2.

W71

ע'ג'ג'ג'ג'ג'

מזכירות הממשלה

ש מ ר

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת הועדה אשר הוקמה על-פי החלטה מס.
הת/18 של הועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית העולמית, מיום
י"ט באלול תשל"ו-14.9.76

ו' בתשרי תשל"ז - 30.9.76

נכחו חברי הועדה: י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, א. ידליון, א. עופר ור. ווייץ.

ש. אבני - משרד השיכון
א. ישראלי - משרד החינוך-והתרבות
א. מקובר - לשכת השר י. גלילי

א. ליסנסקי - מזכיר הוועדה

- סדר היום: 1. מיקומו של בית-ספר אזורי לישובי בקעת הירדן 2' 2
2. יעדי הפיתוח של מעלה-אפרים 2' 2

./מיקומו

בפרוטוקול זה 16 דפים

7842: 216-1151

1. מיקומו של בית-הספר האזורי לישובי בקעת הירדן
2. יעדי הפיתוח של מעלה-אפרים
היו"ר חסר י. גלילי: אני פותח את הישיבה.

הושל עלינו מטעם ועדת הסרים לדון בסני

בסנאים. באחד אנחנו מוסמכים להחליט בתנאי מסויים, וסני אנחנו מוסמכים להביא המלצה. הנושא סבו אנחנו מוסמכים להחליט, ובלבד שנתחשב בצרכי ישובי האזור, הוא מיקום בית-הספר. נושא סאנחנו צריכים להמליץ עליו הוא יעדי הפיתוח של מעלה אפרים. נתחיל בנושא הראשון.

הסר א. ידלין: אני לא יודע אם יש טעם בועדת המסנה הזאת

לעסות את ההפרדה בין הבעיה של היערכות

החינוך לבין השאלה של מה אנחנו בונים במעלה אפרים. הקונספציה סאני המלצתי עליה לגבי החינוך ולגבי הסלבים הראשוניים, אפאאפא מתחזקת אם מעלה אפרים יהיה ישוב בעל אופי עירוני כדוגמת קצרין, יסית - דבר סאני מצדד בו.

אני שואל תחילה אם לא היה מוטב שננסה

להגיע לאיזשהו קונסנסוס לגבי דמותו של מעלה אפרים. אני מציע את השאלה הזאת. אם גם לרענן וייץ נראה שמוטב לסווח על מעלה אפרים תחילה, הייתי מעדיף שנבט איזשהי המלצה שתובא אחר כך לוועדת הסרים, ספעלה אפרים אינו רק מרכז איזורי של ההתיסבות, אלא ישוב בפני עצמו סכסובן יגורו בו גם העובדים סיעכדו במפעלים של ההתיסבות, בסרדי המועצה האיזורית.

אם אינני שועה, חסרים אחדים סאלה

היו"ר חסר י. גלילי:

סיוסבים ש, בכללם סר הסיכון, בדיון סהיה

בועדת הסרים הביעו פסיתם בזכות פיתוח ומרכז האיזורי למרכז עירוני. המחלקה להתיסבות לא חיוותה דעתה בנידון. אינני סתנגד שנתחיל בזה.

אמרתי אז סנפ דברים, סצריך למצוא מרכז

ר. וייץ:

עירוני לכלכ הסביבה. גם אני סבור סזה חסר.

היו"ר הסר י. גלילי: מסרד הסיכון הגיס הצעה ספונחת על הסולחן.

ר. וייץ: יס לחסוב על מרכז עירובי סעליו יסתמך כל

הקו סל ההתייטבות הכפרית גם צפונה מיריחו

וגם דרוסה לה. אם המרכז הזה צריך להיות במעלה אפרים, או סמוך למעלה-

אדומים, או הצעה סליטית - זה טעון בדיקה. לא הייתי רוצה טבסל מיקום

בית-ספר בגלוס להקמת עיר במקום סאחר כך תהיה בכיה לדורות. יכול

להיות סהמקום הזה מתאים, אבל זה טעון בדיקה יסודית, אם סתכוונים

להקמת עיר. מה סטוצע פה הוא לא זה ולא זה. זה גדול מידי כמרכז

איזורי ופחות מידי גדול לעיר.

הסר א. ידלין: סלב ראסון.

ר. וייץ: אתה צריך לתכנן זאת סראס לקצב פחתוח

אחר לגמרי. אם נסתכל על קצב הפיתוח בו

הולכים בגילה או מקומות אחרים, זו גיטה אחרת, זה תכנון אחר, זה צורך

סראס לתכנן אחרת. יכול להיות סהדברים יתגלגלו בלתי-סתוכננים.

הסר א. ידלין: מעלה-אדומים זה מחוץ.

ר. וייץ: סחוצ מחוץ? אתה צריך לעסות חסכון סמסי

איזה סירותים יהיו. אם מדובר בעיר, זו

רמה הרבה יותר גבוהה סל סירותים. אפרתי סאני בעד זה סאנחנו נכחן.

אינני יודע מי יכול לבדוק זאת בצורה מתאימה. צריך להקים צוות לא גדול

סל מסרד הסיכון ובתנאים סאנחנו סוכנים להסתתף בו, ונבחר מקום סתאים

להקמת ריכנז עירובי סיהיו בו הסירותים הדרושים לכל הסערך ההתייטבותי.

כאסר עסינו את התכנון סל צפון ים המלח, יס הצעה להקמת עיר במקום

קצת טובה, יותר נמוך. אינני יודע אם לא צריך לקסר את מעלה אדומים.

דעתי היא, סאם נסאיר את מעלה אדומים רק כמרכז תעסייתי, התוצאות

תהינה הפוכות סמה סרצו כאסר עסו זאת. זה יהווה ריכוז להתייטבות פואצת

סל עז ערבים.

30.9.76

היו ר הסר י. גלילי:

אתה לא מציע את מעלה אדומים כמרכז
עירוני לבקעת הירדן.

ר. וייץ:

מדוע לא? זה יכול לסמס לסני החלקים
כמרכז כובד. זה טעון בדיקה רצינית.

אם אומרים סיס לתכנן עוד עיר אחת, ועיר צריך לתכנן היום על יחד
סל 50 אלף נפש, זה צריך תכנון רציני שהוא לעצמו ולא לגלוס מתוך
ויכוח על בית ספר אחד או סנים, לסיקום עיר.

א. ידלין:

אם כבר מעלה אדומים, אני מסכים
אתך שצריך לעסות סה סיותר קרוב ליריחו.

ר. וייץ:

אפשר לקחת את מעלה אפרים, מעלה אדומים
או קצת דרומה.

הסר א. ידלין:

זה נקרא מעלה אדומים. מעלה אדומים
פלוס מעלה אפרים, או רק מעלה אדומים.

אניחושב סגם זה וגם זה.

ר. וייץ:

עיר היא ברת-קיום אם אתה בותן
אתהסירותים.

הסר א. אודן:

פירוס הדבר סכל הסיירותים להתיסבות
הזאת...

ר. וייץ:

העירוניים.

א. אודן:

אני לא יודע סה זה. הסרפא האיזורית
היא באחד הסוסבים, בית הספר

האיזורי יהיה באחד הסוסבים.

ר. וייץ:

עוד לא דיברתי על זה. לא התיחסתי
למרכז איזורי.

הסר א. ידלין:

סה זה מרכז איזורי?

תסלים את חיות דעתך בסתי בקורות

נוספות. האחת, נביח שמקבליה החלשה

להקים מרכז עירוני או עיר לא במעלה אפרים אלא באיזור מעלה אדומים
וכן הלאה, מה מסתמע מזה לגבי סני בוסאים: הראסון, לגבי מיקום בית
הספר ליסובי הבקעה, ומה לדעתך יהיה הסטטוס של מעלה אפרים; האם גם
במקרה של הקמת עיר דרום עוד מרכז עאאאאאאאאאא איזורי במעלה אפרים?

ר. וייץ: מרכז איזורי לכל יסודי הבקעה הוא כוח,

בין אם תהיה עיר ובין אם לא תהיה עיר.

אם לא תהיה עיר בטביבה הזאת, המקום השמאא השכעי הוא צאא בפעלה אפרים, וזאת כולנו בחנו עטר פעמים. זה המקום המתאים. מרכז איזורי יכול להיות מאוכלס ויכול להיות דומם, כשחלק מן העובדים שלו לאו דווקא בטצאים בתוכו או על ידו, בתוך העיר או בתוך שכונה. אין ספק שהסירותים שהטר אוזן התחיל לסאול עליהם, צריכים להיות מרוכזים במרכז אחד.

המקום המתאים הוא מעלה אפרים. בדקנו זאת שבע בדיקות. אני לא טביע את

המחצית האחרונה של המאה ה-19

ומתווכחמת. הוא יבנס ממסד למלוא עוצמתו רק בעוד אשר סניס, אבל אז

ניווט בנחיצותו . להקימו סלא כראוי בגלל הצורך בהקטת כמה כחות

לגיל הצעיר לתקופת מעבר - ועל זה כל הויכוח - אין שום. גם ענין

בית הספר סמוקם בחמרה, על דעתנו הוא רק למספר כיתות ראשונות ובסוף

פנים ואופן לדעתי זה לא צריך להיפך, לכך סלידו וסביבו מפתחים עוד

מרכז עירוני. זו תהיה סגיאח קסה. אז נחטא לעקרון היסודי שכולנו הסכמנו

לו ואורי היה הראסון שהצביע עליו, סצריך להקים מרכז עירוני אחד לכל

היסובים, ורק אז הוא יהיה יצא יעיל וברמה, הסירותים סבו יהיו רבים

ומגוונים, גם כלכלתיים, ובעיקר תרבותיים וכלכליים.

היו ד' הסדר י. גלילי:

את בית הספר העכסי איפה אתה מציע

לפנינו?

ר. וייץ:

אם כולנו מסכימים שאת המרכז האיזורי
מקימים במקום המתאים, במעלה אפרים,
לגבי בית הספר, זה דיון שני. אני סבור שאם לא במקום גם את בית הספר
העממי בפצאל עם כל הקטנים ולמספר שנים, פקרוסו של דבר שנקים שלושה
בתי-ספר עממיים. אני נגד זה. לגבי חמרה עסינו פטרה מתוך כורח המציאות.
ראשית, המרחק מזה שהכביש לא גמור והעובדה שיש ילדים. בעוד כמה שנים
זה ייראה מוזר ביותר. לאחר שבגמור את הכביש העיקרי, שהוא העליון
ולא התחתון, וזה יהיה כביש ממדרגה ראשונה והמרחקים לא יהיו מרחקים,
איש לא יבין מה עסינו. אם נקים בפצאל, נצטרך להקים במעלה אפרים בית
ספר כסביל העובדים והאוכלוסיה במעלה אפרים וסביבתו, כוכב הסחר
וכן בית ספר אחד לקיבוצים. יהיו ארבעה בתי-ספר.

הסר א. ידלין:

כמה תמסכים אתה רואה במעלה אפרים?

ר. וייץ:

אם זה נסאר מבכז איזורי, 200@150 מספחות.

הסר א. עפר:

אם היינו הולכים לפי הקונספציה

הקונסרבטיבית של מחלקת ההתיסבות ומקימים

מרכז איזורי לכל הבקעה, ורק לזה, וודאי היינו נכנסים למסקי המקום
והיינו אומרים לא לדחוף זאת למעלה אפרים אלא איפה שהם רוצים, למטה.
עוד לא היינו יודעים אם זה יהיה מרכז חי או דומם. קודם כל היינו
מקימים את המוסדות ואחר כך ראש המועצה האיזורית היה אומר שאין לו
איפה לסכן את המורים, אין מקום במוסכים ובקיבוצים, וכי נבנה להם שכונה
שהיינו בונים שכונה על יד המרכז. אנחנו לא יכולים להכתיב איפה יהיה
המרכז האיזורי. מרכז איזורי זה במקום שאנשים רוצים אותו, והוא מתחיל
ממה שצומח באופן טבעי. ברור לי שבהחלטה בענין בית-הספר צריך לבנות
אותו למטה, איפה שאנשים מרגישים שהם רוצים לשלוח את הילדים.
מדוע אמרתי מרכז איזורי גדול ומרכז איזורי שיתפתח למרכז עירוני?

הטר א. עופר:

הם כולם תומכים בתאוריה של הפחלקה להתייבבות. אנחנו רוצים יותר יהודים
בבקעה. בתהליך רגיל נגיע לעוד עשרים-חלופים מספחות ומי סצריך לשרת
את ישובי האיזור. לא נקבל יותר מכמה עשרות מספחות. היות ואנחנו רוצים
יותר יהודים, אנחנו אוטרים מרכז עירוני. זה לא עיר. זה מרכז עירוני.
איננו רוצים לדבר סיד על עיר. ההבדל בין מרכז עירוני ואיזורי
הרכוס
הוא בתנאי האיכלוס. כאשר אוטרים מרכז איזורי, האצא הוא של הפועצה
הפקומית. הם מקבלים סאתנו והם מחזיקים את העובדים והמוטדות. סתם
אדם אינו יכול לקנות סם דירה. היות סאנחנו רוצים ססתם יהודים יוכלו
לגור סם, ואפילו אם יעבדו בירוסלים או בים המלח, סטאירים אפסרות לסתם
יהודים סרוצים בכך לקנות סם דירה או לבנות סם דירה. על ידי כך זה
הופך למרכז עירוני. זה דומה לקצרינ, ליטית. הוא הדין בכל מקום סאוטרים
סכל אדם יכול לבוא ולגור סם. אנחנו דואגים לו לפרנסה. אבל איננו
סוכרחים.

לאיזה גודל פוטנציאלי?

הטר א. ידלין:

אוטרים 500, כדי סאנסים יוכלו לגור
במקום עם בית ספר וכן הלאה. אי-אפשר

הטר א. עפר:

לחזות סראס את הצמיחה.

סדוע איננו קוראים לזה עיר?

אטר א. ידלין:

אינני רוצה סכר לדבר על גדולות. יס

הטר א. עופר:

יסוכים עירוניים והם לא עיר.

מקום כמו סבעון, למסל. הסדובר באנסים סגרים במקום ויס להם פרנסות.
יסומס עירוניים אינם בהכרח ערים. יס דברים ססתפתחים לסרות סלא רוצים
אותם, לדוגמא- פוריה. איננו יודעים סזה. היהודים גרים סם ויס
בעיה. לא סגדירים כל דבר בחיים. אם נותנים בסכירות, תהינה בעיות
עם חמיסים הדירות הראסונות. ססאלה אם רוצים לתת לסתם יהודים להתייבב

הסר א. עפר:

במקום ועוסקים פירסום שכאן יתפתח ישוב עירוני. במעלה אפרים זה יכול להתפתח לאלפיים מטפחות. יש סם מיסור רחב וזה יכול להתפתח. התעסיה יכולה להיות למטה וכו'. לכן לא הייתי מחפש עכסיו מקום לעיר, אלא לאפשרות לעוד כמה מאות מטפחות להכנס ולהתייבב בבקעת הירדן, ואז אפשר לפתח יוזמות טובות ויהודים יוכלו לגור סם. בתוך זה עשרים שלושים דירות למועצה ה יזורית סתתן אותן לסורים וכו'. .. אנחנו בותנים עכסיו באילת בתים למועצת איילות. לבטל היום את מעלה אפרים אי-אפשר. עובדים סם. מעלה אפרים קיים .

מר ויץ לא דיבר על מרכז אזורי סגור.

הוא דיבר על מרכז איזורי סתפתח לעירוני. מה זה מתפתח? זה לא מוסב סתפתח למוטבה. מרכז איזורי זה אומר רכוס של המועצה האיזורית. אני מציע שפה, בלי ללכת בגדולות, לקרוא לכך מרכז עירוני. זאת אומרת סבותנים לסתם אנשים להתייבב סם. בית הספר ניתן אא איפה סהם רוצים. מה היתפתח על יד בית הספר ? - גם כן אינני יודע. הם רוצים מרכז דוסם וכן הלאה. הם אומרים סאת מוסדות הספורט הם לא רוצים למעלה. יש משהו סההתייבבות אינה ססתדרת עם האופי העירוני. אפילו כגוס עציון לא בותנים לאלון סבות להתפתח יותר מידי. הם לא רוצים סאלון-סבות יאפיל עליהם.

הסר א. ידלין: פי בונה ססחיבת ססרד הסיכון מרכזים עירוניים?

הסר א. עפר: זו סמחלקה של מר אבני. צריך לקבל את סתי

ההחלטות גם יחד, בית ספר למטה ומרכז

עירוני סאיננו בניגוד, וניתן את ההמלצות של מרכז אזורי במקום אחר.

הסר א. אוזן: אני חוטב סההכרעה איפה יהיה בית הספר

נפלה בוועדת סרים. וודאי לא נעטה זאת

בניגוד לרשום של היסובים. צריך להקים את בית-הספר. אם מתוך החלטה

זו מתבקס דיון על סינוי מעלה אפרים, צריך להיוק דיון יותר סטודר.

הסר א. אודן:

את הניר הזה אפשר לקבל. לפר וייץ יש דעה אחרת. אני שואל את עצמי ואת טר וייץ, אנחנו מקימים עכסיו התיסבות - המחלקה להתיסבות, המדינה - ברמה טכנולוגית הכי גבוהה שיש בעולם. המועפדים להתיסבות ואלה שבאים להתיסב הם בחורים ובחורות גם כן ברמה די מתקדמת. זה לא מה שהיה בשנות ה-50 בהתיסבות העולים ההמונית. אני הבנתי אז, ואני מבין היום, שהמרכזים הגוסיים והכפריים והמרכזים האיזוריים, הרעיון הזה נולד כצורך הסעה, כי המוסבים לא היו מסוגלים לקלוט בתוכם את המוסדות ואת בעלי המקצוע. כל זה נעשה עכסיו ברמה יותר טובה מאשר המיטדים והבונים של התנועות למיניהם עשו ומבחינת רמת האנשים. גם גודל היטובים שונה, וסיכסנו שהיטוב יהיה לשחות בן 100 יחידות. האם כל זה לא צריך להביא למחסבה מחדש לגבי הנוסאים האלה, המרכז הגוסי, העירוני והאיזורי? לדעתי צריך לבדוק מחדש, עקב הסיבויים שנוצרו מכל מיני בחינות בסטח ההתיסבות. כך זה יפעל. כל יטוב סיקום יהיה גדול וירצה מוסדות בתוכו פנימה ולא יבוע אפילו חצי צעד. אני לא בשוח שהמרכזים הכפריים יהוו כוח מסיכה כל כך גדול. אפילו בנהורה, סזה אחד האיזוריים המפותחים, אני לא בשוח שכל כך רצים אליו. אולי לבריכת הסחיה.

הייתי אומר סבית-הספר בקבע וצריך להקים

אותו, למטה. צריך לחסוב מחדש. מחלקת ההתיסבות לדעתי היא המקום הכי מתאים לכך, לחסוב על כל הסבנה הזה, אם הוא בחוץ היום, גם בהתחשב בגודל ובתייחכום ובאיכות של המתיסבים סעולים על הקרקע מאז ססת הימים. ככל שפאחרים, מוצאים רמה גבוהה יותר. אם סזה סתבקס סמעלה אפרים יסנה את האופי שלו, ההצעה הזאת נראית לי.

היור'ר הסר י. גלילי: ראסית, נראה לי סמקובל על דעת כולנו

סצריך להיענות לתביעתם של היטובים

ולמקם את בית הספר לבקסתם למטה. אני מבין סמדובר בבית ספר עממי.

הסר א. ידלין:

לא. הויכוח הוא על בית הספר האפו

העל-יסודי. לגבי עממי אין ויכוחים.

בית הספר היסודי יהיה בחמרה, אין על זה ויכוח. לא יסחבו את הילדים לא למעלה אפרים ולא למקום אחר. לחלק הדרומי נצטרך לבנות גם כן בית-ספר. סם עוד אין ילדים. בפצאל, או מרכז אזורי דומם. בית הספר היסודי זה בפצאל למטה, הוא יצמח לעל-יסודי. בית-הספר בחמרה לא יצמח לעל-יסודי. בינתיים אוסרים סילדי חמרה, בעתיד יסעו לפצאל. הסאלה מה יתפתח בחמרה. היות וחמרה היא ישוב של האיחוד החקלאי סתאופי הקואופרטיבי וההתיסבותי והתנועתי הוא חלס, יכול לקרות - אני מבסס זאת על ספך זה סקבלתי סברק מהאיחוד החקלאי - סיהיה להם ויכוח עם הסתשבים עצמם. סבחינת האיחוד החקלאי הם אינם רואים פגם סילדי חמרה ילסדו במעלה אפרים, סמרכז העירוני. הכרעה סאומרת ללכת לקראת הסתיסבים, פירוטה סבפצאל יצמח בית ספר על-יסודי. לא יהיה בית-ספר על יסודי בחמרה וכוכב הסחר. אבל יהיו סני בתי-ספר יפאאאאא על-יסודיים, אחד במעלה אפרים, לעיר, ואחד לכל ההתיסבות למטה. אם חלק מההתיסבות יחליט שהוא לא רוצה להיות עם הסוסבים והקיבוצים והולך למעלה אפרים, לא נורא.

היו"ר הסר י. גלילי:

ואם הסוסבים ירצו ללכת למעלה אפרים?

הסר א. ידלין:

הם לא ירצו. הנסיון בארץ הוכיח

ססיפוס סוסכי לא הולך לעירוני.

אנחנו הולכים לבנות בית-ספר באיזור כברי בסביל ילדי הסוסבים, סהם לא רוצים ללכת למעלות ונחריה. אינני צריך את בית-הספר, אבל תהיה הפגנה של כל ההורים ב איזור. כבנה זאת.

היו"ר הסר י. גלילי:

גם לאחר סנחליט לפתח את מעלה אפרים

למרכז עירוני, יעבור זמן עד שהוא

יגיע לעיר דוגמת ריא-דה-ז'נרו... כל האבחנה של כרך וסטרופולין,

די סופככת. אני חוסב סמה סמכריע הוא לא האופי של בית-הספר אלא

הטר י. גלילי:

בעית הדרך והקירבה לבית, או כל סיני עקבותם פסיכולוגיות.

הטר א. ידלין:

אתה שועה. רוצים בית ספר שלנו.

הטר י. גלילי:

ומעלה אפרים יהיה בית ספר "סלהם"?

הטר א. ידלין:

ההתיסבות לא רואה זאת כסלה.

היו"ר הטר י. גלילי:

מה זה "סלהם"?

הטר א. ידלין:

העיר הזאת שתהיה בת אלפיים תושבים.

זה קיים בכל הארץ. למה לא יקרה סם?

היו"ר הטר י. גלילי:

האם אנחנו חייבים עכסיו להחליט סזה

גם על-יסודי? נסאיר זאת לוועדת הסרים

המתיסבה לקדנציה הבאה. אנחנו מחליטים על בית-ספר עממי, שאת התפתחותו

נסאיר לדורות הבאים. אני באמת חושב שכדאי להסאיר זאת לפיתוח.

ספענו מהטר ידלין, שהדינמיקה יכולה להביא לכך סזה יהיה בית-ספר על-

יסודי. אבל היום החלטנו להיענות לגבי כיתות בית-ספר עממי, ואת ההמסך

נסאיר להתפתחות. נראה איך יתפתחו הדברים במעלה אפרים.

הטר א. עפר:

זה ויכוח תאורטי. עוד אין ילדים.

היו"ר הטר י. גלילי:

למחלקה להתיסבות היה פוטג שהטר אוזן

מבקס לבדוק אותו, האמנם גם בסלב הנוכחי

דרוס מרכז איזורי לצרכי המתיסבים וקבוצת יסובים, מנקודת מוצא של

הצרכים של קבוצת יסובים במרכז איזורי סיספק סירותים. איבנו יכולים

לראות עכסיו את נקודת המוצא הזאת. אנחנו צריכים לראות את נקודת המוצא,

איך לאכלס מהר את בקעת הירדן, ולאכלס מהר את בקעת הירדן אפשר על ידי

יסובים מטיפוט פירוני, אפילו אם במאמץ סלאכותי-ציוני. לססל, לבוא

לחברת העובדים, להתאחדות בעלי התעסיה ולוטר: אם אתם רוצים להסתתף

ביסובה של הארץ, תעסו סם סניפים סל מפעלי תעסיה ותיצרו סם תעסוקה.

30.9.76

י. גלילי:

מכאן באה נקודת המוצא של הטר עופר, שאמר לפתח את מעלה אפרים כמרכז עירוני. מרכז עירוני ולא עיר, רק כדי לא לנפנף בכנפיים ריקות.

האם בא בחשבון סנליץ בפני ועדת הסרים שתי המלצות, האחת, לא במקרה אני מפרט זאת כהיענות לבקשת הסתייגויות בדבר מיקום בית הספר בקירבתם למטה. החלטה זו יפה לפי טעה לגבי כיתות בית ספר עממי. לגבי ההסך, זה טעון החלטה בזמנו. את מעלה אפרים לפתח כמרכז עירוני, ספירוטו שהוא פתוח והוא נועד לסיפוק צרכי היסודיים, כפי שהיה נועד במוסגים של מרכז אזורי.

ר. וייץ: אשר למה שביקש הטר אוזן, הצוות לתכנון המפעל

הדרומי, אחת ההנחיות שלו הוא לבדוק בדיוק מה סאוטר מטר אוזן. היות ויש יסודיים, גם מוסכים וגם קיבוצים, ועל יד כל חקלאי יש צורך בסני סרטים ואין פרופורציה בזאת בעולם, יש לדעת איפה הם, האם בתוך היסודיים, או על יד היסודיים, במרכז עירוני, האם צריך גוש אזורי ועירוני, אולי שניים ואולי רק אחד. את כל זה בודקים. אני רוצה שתדעו למה הדברים טובילים. כאשר התחלנו את הויכוח, אמרתי לכל היסודיים: איפה שתצביעו על מקום אחד כמרכז אזורי של כולכם, מראש אני מקבל זאת. אבל התיסרון הולך כך: הצפוניים לא מסכימים. החלק הדרומי אומר להקים עוד בית-ספר, מתוך כוונה ברורה להביא לסני מרכזים אזוריים בלי שום חכמות. כחלק דומם ובחלק לא. בצפון זה לא יכול להיות דומם, בפצאל כן. בעוד שלוש שנים יהיו סביב הסולחן באי-כוח של יסודיים שהיום עוד אינם. מקימים אותם והם עומדים בכלל במקום אחד. זה מביא לפיצול נוסף. הם יגידו כך: אם יש מרכז אזורי אחד והוא סותף לכולם, אין הוא במקום המתאים; אם יש מרכז אזורי בצפון ובפצאל גם כן, איפה אנחנו? אני מדבר בשם אלה סיבואו. על ידי כך יהיה פיצול נוסף של אמצעים.

הסר א. ידלין:

איזה יסובים יהיו בכוונת הסחר?

ר. וייץ:

או קיבוצים או מוסבים סיתופיים.

הם מסיבצם מתחברים עם הקיבוצים.

יקרה מה סקרה בבית הספר התיכון בחבל אשכול, שהתפרסו ועכסיו יס שט
סני בתי-ספר תיכוניים, אחד לקיבוצים ואחד למוסבים. אני מדבר על
סירותים עוד יותר מתוחכמים. אנחנו רוצים להקים מה את הנהלת החסכוניות
במחשב, עם מרכז סירותי מחשב, עם מרכז תיאטרון. אילו כל היסובים היו
אופרים שכולם יחד מסכימים - אני לא מדבר על בי'ס עממי שזה דוחק,
אלא שלא יתפרו את כל הבגד לצי הצפחחח הכפתור. אני לא מתנגד סיהפכו
את מעלה אפרים ליטוב עירוני פתוח. אדרבא. זה לא עומד כנגד הצורך
בקביעת מרכז סירותים להתייחסות העובדת, דומם במקרה זה. אבל לדעתי
זה לא יכול להיות למטה. כי כאשר זה למטה, אין אחד אלא שלושה.

הסר א. עשר:

אם לא למטה, למה לנו מעלה אפרים?

ר. וייץ:

אני מוכן להצטרף ולהפריד. ביתספר עממי,

אי-אפשר לעמוד כנגדם. הוא מוקם בפצאל.

ברור סטובילים לארבעה-בתי-ספר עממיים. מה אני יכול לעשות?

הסר א. ידלין:

אני לא נבהל. בכל קיבוץ יס בית-ספר.

ר. וייץ:

הרבה זמן בדרך הזאת לא נוכל להמשיך.

אנחנו מפרידים הפרדה גמורה בין הקמת

בית-ספר עממי שזה הכרח היום, ובין קביעת מקום מתאימלל למרכז איזורי

דומם, אם מחליטים סמעלה אפרים הוא מרכז עירוני, אז בפירוס דומם.

לא עכסיו. עכסיו אפשר יחד עם היסובים לומר: תסכימו על מקום אחך סכל

היסובים יסכימו ואני מראס מצטרף אליהם, אבל נפריד.

הסר א. עפר:

אני מציע לקבל את המיקום של בית ספר
למטה, שצריך בעתיד להפוך למרכז אזורי

דומם.

ר. וייץ:

בית ספר עממי אני מציע שיוקם בפצאל.

הסר א. עפר:

הם רוצים אותו סם? אני לא בטוח.

ר. וייץ:

ולתפריד בין צאצא מיקום של בית ספר
עממי למיקום של מרכז אזורי, וסם לא
יהיה בית ספר. אני סבור שמקומו למעלה, ככביש העליון. אני מדבר על
דומם. ההתייטבות עומדת על שני קווים, הגוס התחתון והגוס העליון.
הגוס העליון בעתיד מרובה מהתחתון. האקלים שם הרבה יותר טוב. הכביש
הראשי יעבור סם. ברגע שאתה מפריד את הדבר הלוחץ של בי"ס עממי, יש לך זמן.
סום דבר לא לוחץ.

הסר א. ידלין:

כסר, כאזרח, אני חושב שבנקעת הירדן
צריכה להיות אוכלוסיה יהודית גדולה.

קל לי להגיד זאת היום, כי אתמול הוחלט באיחוד, שהאיחוד פתיצב למען
בנין סדרה מזרחית במדינת ישראל באוכלוסיה כפרית ועירונית. המרוצים
שני מיליון. אמרתי שנתפטר על מיליון.

היור י. גלילי:

אמרתי שהדרך מהמצב הנוכחי ל-20 אלף
הרבה יותר אבנ-בנב ארוכה מאשר כ-20

אלף עד מיליון.

הסר א. ידלין:

ה-20 אלף של בקעת הירדן צריכים להכנס
לדעתי בחלקם למעלה אפרים, חלק במעלה

אדומים. אני חושב שסר וייץ צודק. אבל כשלב זה אני בעד זה שמעלה
אפרים יהיה יסוב. אני מקבל את הנוסחא של מרכז עירוני. פתוח, עם אופציות
לכולם.

הסר א. ידלין:

לכן אמרתי למתיסבים והם לא היו מאושרים

בזה, שאני בעד סייבנה במעלה אפרים בית-ספר בן 12 כיתות, נאם יאחז
יבואו יהודים, אפילו תהינה סתי כיתות א' וזה יהיה בית ספר יסודי,
ואם יבואו לסם ילדים לבית-ספר תיכון, זה יכול לקרות במעלה אפרים, יכול
להיות שיקום סם בית ספר סכיתה א' עד י"ב. אמרתי להתיסבות, סיס לי
עמדה לגבי בית-ספר התיסבותי שלהם, אבל אין לי סום גיטוק בעולם לא
לאסר בית-ספר במעלה אפרים. לגבי ההתיסבות אני לא נבהל. אני אומר כבר
סיהיו סלוטה בתי-ספר יסודיים ואפילו ארכעה, במעלה אפרים, בחמרה
לאיזור הצפוני, בפצאל, ואם יצטח בכוכב הסחר סטהו, יהיה גם סם.

אין ויכוח על בית-ספר יסודי. המתיסבים אנם

סקטים, ואני בעד זה סברגיש אותם, סהם רוצים בית-ספר על-יסודי אחד
סל ההתיסבות בבעלות ההתיסבות, לא בסטתוף עם מעלה אפרים.

יס זמן להחלטה.

הסר א. עפר:

אז יהיה אי-סקט. אני בעד זה סנאמר להם,

הסר א. ידלין:

היות והם גם התלכדו ע ל סקום. נקודת

הפוצא היתה להרגיש אן-המתיסבים. היות ויס בית-ספר|תיכון - ואני רוצה

להרחיק ראות - בין בקעות ב' ובין כוכב הסחר, יקום סני בתי-ספר על-יסודיים.

אחד סל המרכז העירוני אא ואחד סל כל האיזור ההתיסבותי-התנועתי. סי

סיפרוס מן התנועה וירצה ללכת העירה, יס לו בית ספר במעלה אפרים. אבל

כל סי סירצה להפריד, הקיבוצים והסוסבים לא יילכו העירה, יהיה להם

בית ספר מסלהם. יס בעיה ביסוד המעלה, יסוב לא עירוני אלא כפרי. תנועת

הסוסבים הכריחה את מסרד החינוך להקים סם בית ספר חדס. לא אאצאצם

רוצים ללסוד לא יצא ביסוד המעלה ולא בחצור. הם לא רוצים בית ספר

על יסודי במעלה-אפרים. זכותם כמו זכותם סל החקלאים בכל הארץ. אני אומר

להם, סכל עוד הם מאוחדים על בית-ספר על-יסודי אחד- זה ניתן להם.

הסר א. ידלין:

אם יפרדו - לא יקמו בית ספר על-יסודי בכל איזור. צריך להגיד להם זאת. בסלב ראסון אנחנו בונים בצפאל רק את בית הספר היסודי, כי אין עדיין ילדים. עוד לא החלטנו כמה ילדים. וזאת בתנאי שכולם מסכימים. מי שלא מסכים, יילך אולי למעלה אפרים. אני בעד מרכז איזורי להתיסבת, דופם. היום הם אוסרים שהם פלוקדים סביב מרכז אחד בסלומית. לא בריך להקים מרכז איזורי דופם בחסרה, וודאי לא בכוכב הסחר. כך שאין סכנה של פיצול. הייתי בונה את בית-הספר במקום שמוסכם סיהיה מרכז איזורי דופם.

ר. וייץ: אם כולם מסכימים למקום, אני בעד.

הסר א. ידלין: אני לא רץ עדיין לבנות סם בית.

היו"ר הסר י. גלילי: האם אפשר לסכם שהסיכום יהיה כזה: אנחנו נענים למתיסבים ומקיימים את בית הספר במקום מוסכם אתם, על כולם, על כל היסובים למטה.

הסר א. עפר: כתיאום אתם.

היו"ר הסר י. גלילי: זאת אנחנו מוסכים להחליט. נמליץ לעתח

את המרכז של מעלה אפרים למרכז עירוני. במילא יצטרך להיות של בית ספר. לגבי בית-ספר של המתיסבים, בסלב זה אנחנו מתחייבים על בית-ספר יסודי.

הסר א. ידלין: אני מציע לוטר שאם כל ההתיסבות פלוקדת

סביב מקום אחד, יכול בית-ספר בצפאל

להתפתח לעל-יסודי.

הסר א. עפר: אז אתה צריך מרכז דופם למעלה.

ר. וייץ: לא.

1. מיקומו של בית-ספר אזורי לישובי בקעת הירדן

השרים י. גלילי ושר החינוך-והתרבות פותחים.

בדיון משתתפים: השרים א. אוזן, א. עופר, א. ידלין, י. גלילי
וראש המחלקה להתיישבות של ההסתדרות הציונית
העולמית.

מ ח ל י ט י ם, בהתאם להחלטה מס. הת/18' של הועדה לענייני התיישבות
המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית העולמית, מיום י"ט באלול תשל"ו
(14.9.76) - בנושא בית-הספר האזורי בבקעת הירדן - להענות לבקשת
המתיישבים ולמקם את בית-הספר באחד היישובים בבקעה (ולא במעלה אפרים),
עליו יוסכם עם היישובים.

2. יעדי הפיתוח של מעלה-אפרים

מ ח ל י ט י ם, להמליץ בפני הועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית העולמית - לפתח את מעלה אפרים לתרכז עירוני
(כולל בית-ספר).

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

ז' 1 א' 2

מזכירות הממשלה

160/200

W73

ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה לענייני התיישבות
המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית
י"ט באלול תשל"ו - 14.9.76

נכחו חברי ועדה: השרים י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, י. אלון, ש. הלל, ז. המר,
א. ידלין, א. עופר, ח. י. צדוק, מ. קול, י. רפאל,
ש. רוזן

נציגי ההסתדרות הציונית: ר. וייץ, מ. קרונה

נעדרו חברי ועדה: השרים ש. פרס, י. רבינוביץ

נציגי ההסתדרות הציונית: י. אלמוגי, מ. בראון,
א.ל. זולצ'ין, ר. יגלום
ח. פינקלשטיין, מ. קרשבלום,
י. קלארמן, א. שנקר, ע. שפירא (בחו"ל)

ש. אבני	- משרד השיכון
י. אדמוני	- סוכנות היהודית
אלוף א. אורלי	- מתאם הפעולה בשטחים
ד. אריאלי	- משרד החוץ
י. אפק	- נציגות יישובי בקעת הירדן
ש. בן-שאול	- נציגות יישובי בקעת הירדן
י. דש	- משרד הפנים
א. ישראלי	- משרד החינוך
א. יפה	- נציגות יישובי בקעת הירדן
ש. כהן	- משרד השיכון
א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
מ. נצר	- משרד הבטחון
י. צור	- הסוכנות היהודית
ח. צבן	- משרד החקלאות
ח. קוברסקי	- המנהל הכללי, משרד הפנים
אלי"מ מ. שגב	- צ.ה.ל.
ע. שחר	- נציגות יישובי בקעת הירדן
ש. שטנר	- משרד האוצר
אלי"מ ד. שפי	- צ.ה.ל.

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום:	הת/16.	סדר עבודת הועדה	ז' 2
	הת/17.	הודעות: א. העברת גרעין יונתן למקום הקבע; ב. נחל נערן	ז' 3
	הת/18.	בית-ספר אזורי ליישובי בקעת הירדן	ז' 6
	הת/19.	שאלת: איכלוס ובניה בקרית-ארבע	ז' 2

סדר/.

כפרוטוקול זה 30 דפים

160/200

ש מ ו ר

הת/16 - סדר עבודת הועדה

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה ומביא לועדה להחלטה הצעה לסדר, בנושא סדרי דיון בועדה, בכל הנוגע לשאילתות. מאחר שבעת האחרונה יש "פריה ורביה" של שאילתות בועדה זו, מהן שמתפרסמות ברבים בטרם נשאלו, הריני מביא לועדה הצעה, ששאילתות ותשובות עליהן תובאנה בסופי הישיבות ולא בתחילתן. הצעתי השניה - שהצעה זו תכנס לתוקפה מהיום.

השר י. רפאל:

אני מציע, שהצעה זו תכנס לתוקפה בפעם הבאה. השאילתה שלי נרשמה אצל היו"ר

לפני מספר ימים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מעמיד זאת להצבעה. מי בעד שהנוהג המוצע יכנס לתוקפו מהישיבה הבאה? מי בעד שהנוהג יכנס לתוקפו מהיום? בהכרעה דמוקרטית הוחלט, שההצעה נכנסת לתוקפה מהיום.

מר מ. קרונה:

אני לא הרמתי את ידי. מהו הנוהג לגבי חברי הנהלת הסוכנות?

מר ר. וייץ:

נא לדייק - חברי הנהלת ההסתדרות הציונית.

היו"ר השר י. גלילי:

גם לחברי הנהלת ההסתדרות הציונית יש זכות הצבעה. זו ועדה משותפת.

ש מ ר

הת/17 - הודעות: א. העברת גרעין יונתן למקום הקבע;

ב. נחל נערן

מר י. אדמוני:

אנו מבקשים להודיע לוועדה, כי מתוך

תיאום עם צה"ל, משרד הבטחון, הקבוץ

הארצי, משרד השיכון וכמובן המחלקה להתישבות, במסגרת הרצון שלנו לממש החלטה על הקמת ישוב שני של הקבוץ הארצי ברמת הגולן, אנו מבקשים להקדים את העברת גרעין יונתן, שנמצא היום בתל-פרג' עפ"י החלטה קודמת שלנו, למיקום הקבע שלו בתנוריה. אנו מבקשים, שמשרד השיכון - והוא הסכים לכך - יעשה את הסידורים לשיכון הגרעין שיעבור למיקום הקבע בתנוריה, בהנחה שהתקציב לבניית ישוב הקבע יכלל בתקציב 1977. העברת גרעין יונתן למיקום הקבע שלו תאפשר לקבוץ הארצי להעלות את הגרעין, המיועד לישוב השני שלו ברמת הגולן, לתל-פרג', לאותם המתקנים שנמצאים במקום. כאמור, הדבר מוסכם עם צה"ל, עם הקבוץ הארצי, שמעוניין בעליית הגרעין השני שלו ועם משרד השיכון, אשר מוכן לעשות את הצעדים הראשונים להעברת גרעין יונתן למיקום הקבע, שוב בהנחה שהתקציב להקמת ישוב הקבע יבוא מתקציב 1977.

השר א. עופר:

מדוע אתה אומר גרעין שני ולא שלישי?

מר י. אדמוני:

זה נכון, אם אתה לוקח בחשבון את שניר.

מר ש. אבני:

רק לצורך הבהרה: העניין מקובל עלינו, אך זה מותנה בהחלטת ועדה זו על תנוריה כישוב קבע. הסידורים המידיים המינימליים לצורך העברת גרעין יונתן, על מנת לפנות את תל-פרג', על כך נוכל להתגבר. לגבי תנוריה יש החלטה על מאחז

ש מ ו ר

מר ש. אבני

אך אין החלטה על ישוב קבע. כדי שמשרד השיכון יתחיל לעבוד, אנו מתנים זאת בהחלטת הועדה. תקציב השנה אין לנו. אנו נציע, בהצעת התקציב לשנת 1977, לכלול אתהבניה של ישוב הקבע, אך אנו לא יכולים להתחייב מראש שאמנם זה יאושר. יש משאלה לפנות את גרעין יונתן, על מנת לאפשר להעלות גרעין נוסף של הקבוץ הארצי. זה עניין של 4-5 מיליון ל"י הוצאה מידית. זאת אנו יכולים למצוא בתקציב הנוכחי ע"ח הוצאה אחרת, אך כאמור, הדבר מותנה בהחלטת ועדה זו, שמדובר בישוב קבע.

מר י. אדמוני:

הודעה שניה: אנו מתכוונים, בח' אוקטובר,

לאזרח את האחזות נחל נערן. הנחל יפנה

את המקום בחודש זה ולמבני האחזות הקיימים יכנס גרעין אזרחי של הקבוץ המאוחד, שיקים במקום ישוב קבע.

היו"ר השר י. גלילי:

להערה של אבני - אנו מתכוונים להביא

ב-1977 את התקציב לאישור והועדה עוד

לא החליטה מהו התקציב של 1977. יכול להיות מאד, שיתברר לנו ב-1977 שנצטרך לבחור בקדימויות, אך הכוונה היא לכלול זאת ב-1977.

מר י. אדמוני:

היות ואנו נכנסים למחנה מסודר מאד של

האחזות במבנים קשיחים, לא נראה שאנו

נעמוד בלחץ של דרישה לתקציב שיכון ב-1977. יש לנו אורך נשימה לתקופה ארוכה.

היו"ר השר י. גלילי:

הם נכנסים למבני האחזות - עדיין אין

תקצוב של מבני קבע.

ש מ ו ר

מר ש. אבני:

שוב לצורך הבהרה: חלק מהדברים נאמרו כבר ע"י אדמוני. הישוב הקיים כהאחזות הוא ישוב מסודר. השתרר אצלנו נוהג, שברגע של מעבר מהאחזות נחל לישוב אזרחי, מוכרחים לבנות. אני חושב שיהיה זה נכון לומר היום, שעצם המעבר, במקרה הנדון, מהאחזות נחל לגוף אזרחי, לא מחייב בניה. זה יבדק לכשיווצרו הצרכים האמיתיים. אין הכרח לקשור זאת עם תקציב 1977, שממילא יהיה מתוח.

השר מ. קול:

אני תומך בהצעה קודם כל מפני שזה מעבר לקו הירוק וכשהשומר הצעיר רוצה להתישב שם, בשבילי זה דבר טוב. אני בעד התישבות משני צדי הקו הירוק. לגבי ההצעה הקונקרטית, אני רוצה לדעת אם ועדת גבתי המליצה על כך, כי אנו, בדרך כלל, לא קובעים מי נכנס לאיזה ישוב.

היו"ר השר י. גלילי:

זה מקובל על ועדת גבתי.

השר א. עופר:

אנו מחליטים החלטות כאלה בתורה בעל-פה. אני מבין, שאי אפשר לתת לחברי הועדה, לפני הישיבה, חומר לעיין בו. אך לפחות שבישיבה יהיה נוסח, שאנו נדע על מה מחליטים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש לא לחייב אותי לשלוח חומר מראש, אלא שבישיבה יהיה מונח החומר על

השולחן, כי אחרת זו שליחה לעתונות.

ש מ ו רמ ח ל י ט י מ:

הועדה לעניני התישבות, המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית (להלן הועדה לעניני התישבות) רושמת לפנייה את הודעות המנהל הכללי של המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית, כדלקמן:-

- א. מתוך תיאום עם משרדי השיכון, הבטחון, צה"ל, הקיבוץ הארצי והמחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית - תוקדם העברתו של גרעין יונתן, שנמצא היום בתל-פרג', למקום התישבות הקבע שלו בתנוריה;
לתל-פרג' יכנס גרעין נחל של הקבוץ הארצי, המיועד לישוב השני של הקיבוץ הארצי ברמת הגולן.
- ב. בחודש אוקטובר השנה יפנה נחל נערן את המחנה ובמקומו יכנס גרעין אזרחי לישוב של קבע.

הח/18 - בית ספר אזרחי לישובי בקעת הירדןהשר א. ידלין:

אינני יודע איך השאלה עומדת מבחינה פורמלית, אך אם נחבקשתי לפתוח בסוגית תכנון החינוך בבקעת הירדן, אני אומר את דעתי גם כמי שיש לו תפיסות לגבי היקף ההתישבות בבקעת הירדן וגם כשר החינוך, אשר פועל לפי עקרונות מסוימים.

בקעת הירדן משתרעת על איזור נרחב ביותר והיא מעוררת בעיות די קשות, לגבי תכנון בתי ספר. יש פה הרבה נעלמים, מבחינת גודל האוכלוסיה שתהיה בבקעת הירדן ויש פה נעלם אחד, לגבי מעלה אפרים, מה יצמח במקום זה בעתיד. המרחקים כאן גדולים וזה מעורר את הקשיים.

ש מ ו ר

השר א. ידלין

בשלב זה, יש שלשה גושים: גוש ראשון הוא חמרה, שיש בו את בקעות; גוש שני הם הישובים שנמצאים בבקעה למטה, קרוב לירדן. גוש זה משתרע מארגמן עד נחל נערן והוא, בעיקרו של דבר, גוש מעורב, גם מושבים של תנועת המושבים וגם קיבוצים. רוב הישובים הם של האיחוד החקלאי. גוש שלישי - מעלה אפרים, שאם כי הוא קרוב לישובי הבקעה, הוא גבוה ב-600 מטר מעל לבקעה, בדרך של 6-7 ק"מ מהישוב הקרוב ביותר, אך זו דרך די בעייתית, מבחינת הגובה. מבחינה מסוימת, יותר קל ליצור קשר בין הישובים שמסביב לחמרה לישובים הללו (מצביע על המפה), ע"י ירידה בכביש הקיים שכס-דמיה, מאשר לנסוע למעלה-אפרים ולהגיע לישובים אלה. יש פה גוש נוסף, שאם כי נראה קרוב, הוא קשור למעלה אפרים בלבד ויש בו שתי האחזיות נחל בלבד.

הילדים מתרכזים היום רק בחמרה - שם כ-70 ילדים ואין שום ספק, שכאן צריך להיות מיד בית ספר יסודי ובמדה שהמבנים אינם מתאימים, יש לבנות מבנים מתאימים. אני לא מתאר לעצמי שאפשר לבנות בית ספר יסודי אחד לכל הבקעה. בית הספר השני יהיה או במרכז הדומם שלומית או ע"י אחד הישובים.

הבעיה שמתעוררת - והיא היסוד למחלוקת - היא בעית בית הספר העל-יסודי, שאפשר להתחיל אותו, עפ"י הרפורמה, מכתה ז'. אני סיירתי במקום, על מנת להגיע בעצמי למסקנה.

היות ובחמרה הילדים הגדולים יגיעו לכתה ח', ואפילו ט', כאשר עוד לא יהיו ילדים במעלה אפרים, אני הייתי ממליץ על מבנה חדש של 12 כתות, בניה מהירה, בחמרה.

ש מ ו ר

השר א. ידלין

אני חוזר ומדגיש את האספקט החינוכי.

מבחינה חינוכית, אין לי שום ספק שבחמרה יהיה בית ספר עם כתות א'-ו', לתקופת המעבר יחנכו שם גם כתות ז'-ח' וצריך לבנות בית ספר ראוי לשמו. אם שואלים אותי, בעדיפות ראשונה יש לבנות את בית הספר בחמרה ובעתיד, בית ספר יסודי באיזור הנמוך, נניח בשלומית, שם הילדים עדיין בגיל הגן.

עכשו אני בא לבעיה הקשה - מה יהיה בית

הספר העל-יסודי בבקעת הירדן בעתיד. האפשרות האחת היא לדבר על בית ספר על יסודי אחד לכל הבקעה, במקום שנקרא מעלה אפרים והכותרת שלו היא "מרכז איזורי". במעלה אפרים עצמה רק מישרים את השטח. זהו מקום גבוה מעל לבקעה וכדי להגיע אליו צריך לעלות למעלה. מבחינת הישובים בבקעה לעלות למעלה אפרים פרושו להתרחק מהבית. צריך לראות את הענין הפסיכולוגי-חברתי, שלא רואים במפה. לפי המפה יש אפשרות לומר, שמעלה אפרים זה במרכז כל הישובים ולכן, יש לבנות בו בית ספר יסודי אחד לכל הבקעה. אך כאן נכנסים גם שיקולים סוציולוגיים-חברתיים, אולי גם חינוכיים, שאי אפשר להתעלם מהם. לא התעלמנו מהם בארץ ישראל כולה ולא נוכל להתעלם מהם גם בבקעת הירדן. קיבוץ בבקעת הירדן הוא כמו הקיבוץ בישראל, מושב בבקעת הירדן הוא כמו המושב בישראל והמועצות האיזוריות בבקעת הירדן הן כמו המועצות האיזוריות בישראל. השאלה היא, מה יצמח במעלה אפרים. להערכתי, במעלה אפרים לא יצמח מרכז איזורי שמשרת את הישובים, כמו המרכזים האיזוריים שמשרתים ישובים בארץ. בהרבה מועצות איזוריות המרכז האיזורי הוא מרכז דומם: יש משרדים, יש בתי ספר, אך לא חיים שם אנשים, האנשים חיים בישובים. המרכז האיזורי הזה לא נותן הרגשה שהוא משרת את ההתישבות בבקעה. ההתישבות שם מרגישה צורך במרכז ממש לידה במישור החינוך. אני מוסיף עוד אלמנט, שאם רוצים שיהיו הרבה יהודים בבקעה, אי אפשר

ש מ ו ר

השר א. ידלין

לבנות רק על ישובים אלה. מוכרח להיות מרכז עירוני, אפילו עיר, בבקעת הירדן. בלי זה לא יבואו לשם תושבים. והמקום הטבעי לצמיחתה של עיר זו הוא מעלה אפרים, שהוא גבוה והאקלים בו טוב. עיר גדולה צריך לבנות למעלה. פה יהיה גם כביש שיבנה ממעלה אדומים עד בקעות. על רקע זה נדמה לי, שבעתיד לא יהיה מנוס משני בתי ספר על יסודיים. כלומר, יהיו שלשה בתי ספר יסודיים: חמרה, שלומית ומעלה אפרים. לאלה שיתישבו במעלה אפרים, מוכרחים לבנות את בית הספר יחד עם הבנין הראשון של השיכון. אך בעתיד, יש לי ספק לגבי הקונספציה של בית ספר אחד. אני רואה אפשרות, שיהיה פה בית ספר עירוני וההתישבות כולה, על שלשת איזוריה, יצטרכו לבנות בית ספר על יסודי-ההתישבותי. האיזורים הללו הם איזורים מאוכלסים, הם איזורים שגם אני מאמין שיהיו פורחים מבחינה כלכלית. נדמה לי, שההתישבות אם תפעל עפ"י מה שנהוג בארץ כולה, תקים את בית הספר העל-יסודי במשותף. סיטואציות כאלה יש לנו גם במדינת ישראל. פעם רצינו להקים בית ספר משותף לאופקים, למושבים ולקבוצים בסביבה. הראשונים שפרשו היו אופקים. אמרו, שאין אופקים בלי בית ספר של המועצה המקומית אופקים והיום יש באופקים שני בתי ספר גדולים. באיזור זה של הנגב קרה גם אסון אחר. לאחר שהקיבוצים החליטו להצטרף לבית ספר משותף עם המושבים, המושבים החליטו לפרוש ולהקים בית ספר משלהם. זה קרה ב"אשל הנשיא", שהיה פעם בית ספר של כל האיזור. אני רוצה לקוות, שבבקעת הירדן הפירוד בין ההתישבות לא יקרה. יש קיבוצים, יש מושבים ואני מקווה - והבינותי שהם קיבלו עמדה אחת - שהם הולכים ביחד. עמדה זו מתקבלת על דעתי. או בית ספר אחד לכולם, או שני בתי ספר, אך באופן מעשי, בשלב זה, אני לא מציע לבנות את בית הספר העל-יסודי ההתישבותי. בשלב זה הגעתי למסקנה, שלא לעכב את בנית בית הספר במעלה אפרים ולדידי, אפשר לבנות בית ספר של 12 כתות. אם נזכה למספר גדול של ילדים ביסודי,

ש מ ר

השר א. ידלין

הוא ישרת את היסודי. אם לא נזכה, תהיה לנו אפשרות לבית ספר מא' עד י"ב לתושבי מעלה אפרים.

בשלב ראשון, ילדי חמרה ילמדו בחמרה, אך בעתיד, כאשר האוכלוסיה תהיה יותר גדולה והילדים יגדלו, יש מקום להרחיב את המרכז שלומית ולהקים את בית הספר העל-יסודי בשלומית; וזה יהיה בית ספר של ההתישבות ולא משותף עם עיר. זה לא הולך ביחד. בסופו של דבר נפרדים. או שהעיר נפרדת, או שההתישבות נפרדת.

לכן, היות והתחיל ויכוח, אני ממליץ, מבחינת בניה, לבנות בחמרה בית ספר של 12 כתות, שבינתיים ישרת את היסודי. אני לא מטיל וטו על התכנית להקים בית ספר של 12 כתות במעלה אפרים, כי לא יבואו יהודים בלי בית ספר. באשר לבית הספר העל-יסודי שנראה לי בעתיד, אני מניח זאת על השולחן כאפשרות שאני תומך בה, אך בשלב זה אני לא מציע להקים אותו.

השר א. עופר:

בשלב זה אני מבין, שמה שמוצע זה בניגוד

לעמדה לרכז את בית הספר במעלה אפרים, שזה היה אחד הדברים הספציפיים למרכז איזורי זה. אני מבין, שבונים שם מרכז איזורי עם בית ספר. אני מבין - ובנקודה זו ויתרנו - שבחמרה יהיה בית ספר יסודי ואיננו מחליטים כמה כיתות יהיו בו. אנו מחליטים, שבנוסף לבית הספר היסודי במעלה אפרים, יהיה בית ספר יסודי בחמרה. על כך יש בכלל ערעור?

ש מ רהיו"ר השר י. גלילי:

אולי אפשר לחסוך שאלות לסדר, לאחר
שנשמע את דברי אורי יפה, נציג המתישבים.

מר א. יפה:

אני רוצה לומר כמה וכמה דברים כהקדמה.
קודם כל, אני בא בטענה קשה על כך, שיש
ועדות שונות ומוסדות שונים במדינה, שרואים אפשרות לעצמם - ואולי גם
חובה - להחליט ללא התחשבות מוחלטת בדעת המתישבים ואני מוחה על כך בכל
תוקף. תכנון אי דורים נעשה לפי תכנון מראש והויכוח על נושא זה של
מרכז איזורי נמשך כבר שלש שנים. מאז, יש ישובים בבקעה, יש ילדים בבקעה
ויש דעה למתישבים. כשאין אף אחד, אפשר להחליט מה שרוצים, אך כשיש
מישהו, מוכרחים להתחשב בו וטוב עשה שר התינוך, שבענין זה אמר כמה דברים.

לגבי מעלה אפרים - היום יש החלטה מסוימת
על מעלה אפרים, אך אני חושב שחובת ועדה זו לחשוב קצת יותר רחוק. לדעתי,
אם אנו רוצים שיהיו מתישבים בבקעת הירדן - ואם יש כבר 14 ישובים אנו
רוצים עוד - צריך לקחת בחשבון שמעלה אפרים לא יהיה מרכז איזורי של
50-100 משפחות, אלא גם יהיה עירה או עיר, ואז יכולים לשבת שם 10,000
עד 15,000 איש. כי היום, בבקעת הירדן, בכל הישובים החקלאיים, יש פחות
מ-8,000 מתישבים. צריך להבין, שאם אנו רוצים מאחז רציני בבקעת הירדן,
יש צורך ביהודים ויכולים להיות הרבה יהודים, רק בעירות או ערים. למרות
שיש החלטה, שמעלה אפרים היא אך ורק מרכז איזורי, אני חושב שצריך להחליט
אחרת. אם לא יחליטו על כך עכשו, מסיבות שונות, צריך לראות זאת כך ולאור
זה לכוון את הדברים.

הבדלי הגובה בבקעת הירדן הוא דבר משמעותי.

ש מ ו רהיו"ר השר י. גלילי:

תגדיר מהי הצעתכם האלטרנטיבית.

מר א. יפה:

אנחנו, באופן מוחלט, לא מקבלים את הצעתו של שר החינוך, כי הולכים לבנות בית ספר במקום שעוד אין אף ילד ואף תושב, בה בשעה שלמטה יש כבר 12 ישובים, עם 10 גני ילדים, עם 5 כיתות ומדי שנה נוספת כיתה והכיתות הן לא של 5-10 ילדים, אלא כיתות מלאות. יש פוריות בלתי רגילה בבקעת הירדן וגם משפחות חדשות מגיעות. לפיכך אנו אומרים, קודם כל את בית הספר הראשון צריך לבנות למתישבים ולכן, יש לבנות אותו במרכז דומם - שלומית, כאשר העובדים בו יגורו במעלה אפרים. זו הצעת כל המתישבים וזו הצעת המועצה האיזורית. אנחנו באים מהשטח, לא רק מבקעת הירדן, אלא גם מאיזורים כפריים אחרים ואנו יודעים מה זה מרכז איזורי. אתם מדברים רק על בית ספר ואנו מדברים לא רק על בית ספר, אלא על מרכז תרבותי. יש היום, מה שנקרא, השכלת מבוגרים בכל האיזורים הכפריים ומשתתפים בזה מאות אנשים. אנו באים עכשו משיבה, בה "שברנו את הראש" איך לעשות את ההסעות ל-200 איש מבקעת הירדן, שבאים 4 פעמים בשבוע להשכלת מבוגרים. מרכז תרבותי הוא לא פחות חשוב ובעל ערך מאשר בית ספר. אנו משתמשים בבתי הספר האיזוריים לצורך השכלת מבוגרים, כי אחרת אנו משקיעים כפליים כסף. להשכלת מבוגרים אנו משתמשים בכיתות הלימוד, באולם ההתעמלות, במבנים ובכל מיני אלמנטים שישנם בבית הספר האיזורי.

הבדלי הגובה בבקעת הירדן הם משמעותיים

מאד, גם במזג האוויר וגם בהבדלי הגובה. רוב ישובי הבקעה - 90% מהם - יושבים בבקעה למטה. הפרש הגובה בין הבקעה למעלה אפרים הוא 600 מטר. הדרך, שאורכה 7 ק"מ, היא דרך תלולה מאד וקשה מאד. אם מרכז איזורי,

מר א. יפה

חינוכי ותרבותי הוא צומת חיים פעיל מ-8.00-7.00 בבוקר עד חצות, מרכז זה לא יכול להיות בדרך כזאת ובהפרכי גובה כאלה. לכן, אנו לא רואים, בשום פנים ואופן, כאפשרי להקים מרכז זה למעלה. עכשו באים ואומרים, המרכז מוכרח להיות במקום מאוכלס. ובכן, זה לא מוכרח להיות במקום מאוכלס. אנו יושבים באיזורים כפריים רבים, כאשר המרכז האיזורי הוא לא במקום מאוכלס. כמובן, מי שיושב במשרד ומתכנן - זה פשוט מאד, אך מי שצריך להחליט אם לנסוע מאיזור פצאל, יחשוב כמה פעמים אם לעלות למעלה אפרים לצורך השכלת מבוגרים. יותר מחציים יחליטו לא לעלות. ואת זאת מוכרחים לקחת בחשבון.

מי שאומר שתהיה התישבות בקו העליון - ואני בעד זה - הרי שאם נצטרך, נעשה עוד משהו באיזה שהוא מקום. אם ישבו 20 אלף איש בבקעת הירדן, גם אתם לא תתנגדו שיהיה עוד מרכז. אך קודם כל צריך לבנות את המרכז למתישבים הקיימים. אני מציע לחברי הועדה - וכל המתישבים בעד זה - לקחת בחשבון, שהמרכז האיזורי, התרבותי והחינוכי הדומם יבנה למטה ולא למעלה.

השר ח. צדוק: ועדה זו מאשרת התישבות, מאשרת הפיכת האחזות לישוב קבע. תמיד חשבתי, שלאחר שישב אושר כישוב קבע ע"י הממשלה או ועדה זו, הממשלה - על משרדיה השונים - חייבת לספק שרותים, וזה חל על תינוך, תרבות, בריאות, הדרכה חקלאית וכו'. לא תיארתי לי, שעל כל שרות נדון בוועדה זו. לי נדמה, שהשאלה של שרותי חינוך, זה ענינו של שר החינוך, כשהוא שומע את המתישבים, מביא בחשבון מה שומע מהם ומחליט.

ש מ ו ר

השר ח. צדוק

דבר שני - אנו צריכים להזהר מזה, שאגב טיפול בשאלה של פריסת רשת החינוך, אגב אורחא, נחליט החלטות, הנוגעות להתישבות בבקעה. אם מישהו חושב, שהחלטתה שאנו החלטנו לגבי מעלה אפרים מחייבת רביזיה, יביא הצעה לרביזיה, אך לא נעשה רביזיה על החלטה שלנו על מעלה אפרים, אגב דיון על תכנית החינוך. מצד אחד, העניין של רשת החינוך בשביל הישובים, זה לא עניין לוועדה זו; מצד שני, ועדה זו לא יכולה ולא צריכה, אגב דיון בענייני חינוך, להחליט החלטות התישבותיות. החלטות התישבותיות צריך להחליט לגופן.

השר מ. קול:

בדרך כלל, אני נגד גלישת הוועדה לתחומים שאינם שייכים לה. במקרה זה, אני חושב שהיו"ר צדק שהביא זאת לסדר היום, מכיון שאני רואה פגיעה חמורה בישובי בקעת הירדן, אם ירצו לבנות בשבילם את בית הספר במעלה אפרים. בשום מקום לא הוחלט ע"י ועדה זו, שבית ספר בשביל ילדי בקעת הירדן יהיה במעלה אפרים. מכיון שאנו אחראים להתישבות בבקעת הירדן, אנו צריכים לדאוג שיהיה בית ספר לילדי המתישבים ושלא ישלחו אותם למעלה אפרים. אני מבקש מהיו"ר להביא נושא זה לדיון בוועדה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להחזיר את הדיון למסלול. יש מקום לקושי של שר המשפטים בהבנת הסיבה להבאת נושא זה לדיון, וזה בגלל ההתחשבות - למרות הודעת אורי יפה - בעמדת המתישבים. נושא זה נמשך זמן רב והוא נוגע לחיי המתישבים. בדרך כלל, לא מובאים נושאים כאלה לוועדה. במקרה זה, היתה לי תחושה - וזה על דעת כל החברים, גם על דעת משרד השיכון וגם על דעת ידלין - שמוכרחים

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי

להביא דבר זה, פעם אחת, להכרעה ולכן, שלא באורח שגרתי, הבאתי זאת להכרעה ואין זה מן הנמנע - נראה בסוף הדיון - שנצביע על עצם העניין עכשו, או שנסמין מספר חברים.

אני מציע, שנחזור לדיון ונשמע את

נציג המחלקה להתישבות.

מר ר. וייץ: לענין הפרוצדורלי - אני רוצה שועדה זו

תדע, שקיימת ועדה בינמשרדית לתכנון

איזורי, ובה מיוצגים בעלי המקצוע המוסמכים ביותר של כל המשרדים ובאי-כח של כל המתישבים, על ארגוניהם ותנועותיהם השונות. הועדה לתכנון איזורי, שאני היו"ר שלה, הוקמה לפי החלטת ועדת בן-אהרן ואושרה ע"י הממשלה והסוכנות. ועדה זו נעזרת בבעלי מקצוע בתכנון איזורי. יש מקצוע הנקרא תכנון איזורי. מקצוע זה בא לתאם את הפונקציות השונות של המשרדים השונים ולצקת אותן במקשה התישבותית. למחלקה להתישבות יש בעלי מקצוע, כי המחלקה להתישבות בתכנון הכפרי, בשונה מהתכנון העירוני, עוסקת בקואורדינציה התכנונית-ההתישבותית. היות והבעיות סבוכות - יש חינוך ובריאות ושרותים אחרים, כלכליים ואזרחיים - יש ועדת לתכנון איזורי ובה שותפים כל המשרדים היושבים פה וגם באי כח הקיבוצים, באי כח המושבים ובאי כח המועצות האיזוריות. כאשר דנים באיזור מסוים, מוזמנים המתישבים לדיונים.

נושא התכנון האיזורי של בקעת הירדן

נחקר והוא סידרה ארוכה של דיונים וברוב מכריע של המתישבים, אם כי יש מן המתישבים שלא הסכימו. אורי יפה השתתף בכל ישיבות הועדה, ללא יוצא מן הכלל.

ש מ ו ר

מר ר. וייץ

לגופו של ענין - הסכמתי שהענין יובא לדיון כאן, כי לא גמרו את הענין, אך לא משום שלא שמעו את המתישבים. הועדה החליטה להקים מרכז איזורי, חינוכי ותרבותי במעלה אפרים, לטווח הקצר ולטווח הארוך. החלטה זו נתקבלה פה אחד, פרט לאורי יפה.

ופרט לבא-כח המושבים.

מר א. יפה:

כשאנו באים לתכנן, אנו חייבים לקחת

מר ר. וייץ:

בחשבון לא רק את היום, אלא גם את המחר.

כשבאנו לתכנן הבאנו בחשבון - במדה שאנו יודעים ויש החלטה - את כל המתישבים הקיימים והעתידים, ופה עתידים לבוא מתישבים. יש שלשה גושים, ולא שניים: הגוש הצפוני, הגוש המרכזי והגוש הדרומי. שני הגופים: הצפוני והדרומי, הם על הרמה השניה. הגוש המרכזי הוא על הרמה הראשונה-התחתונה. יש שני כבישים מתוכננים: העליון המקשר עם ירושלים ובו עיקר התנועה של כל הגוש; והכביש התחתון שהוא בביצוע. אנו דנים בשלשה גושים, עם תנועה טופוגרפית אצא ומרחקים שמדדנו אותם.

לגבי מעלה אפרים סוכם, בשלב הנוכחי, שזה מרכז איזורי דוגמת בני יהודה, כלומר מרכז איזורי מאוכלס. רמכז, על כן, מתוכנן היום כמרכז איזורי ל-300 משפחות, אך כולנו הסכמנו שזה מקום מתאים להתפתח ולהפך לעיר. על כן, בתכנון לטווח הארוך יש להביא בחשבון את המקום כפונקציה עירונית מלאה. אני מסכים, שבבוא היום שמעלה אפרים יהפוך לעיר והגוש הזה יהיה גוש מאוכלס התישבותי, כבד וטוב, יש לתכנן שני מרכזים כנהוג בישראל, מרכז חינוכי-תרבותי לעיר ומרכז חינוכי-תרבותי לכפר. גם בזה אין חילוקי דעות. אך זה בבוא הזמן. בטרם בא הזמן, אנו

ש מ ר

מר ר. וייץ

חייבים, על מנת להפוך את הבקעה למקום מושך, להקים מרכז ברמה גבוהה, למשוך אליו מורים ולהשתדל שהוא יהפך היום - לא מחר - למרכז חינוכי רציני. על כן, לית מאן דפליג שהיום חייבים למקם את המרכז במקום המרכזי לשלושת הגושים ולמה שעתיד להיות עיר והיום זה מרכז איזורי. כולנו מסכימים, שבבקעה צריך לרכז, במרכז אחד, את כל השרותים ולא לפצל זאת לזרמים. המקום היחידי לשלושת הגושים הוא במעלה אפרים. בבוא היום, כשהישובים ירצו להקים לעצמם מרכז תרבותי נפרד - ואני מניח שיבוא היום - גם אז המרכז חייב להיות דומם, גם הוא למעלה, לא בחוף מעלה אפרים. הכביש העורקי העיקרי מתחבר עם ירושלים. לא נרצה שכל ההובלות יעברו לעד דרך יריחו. היום דנים על גורם המרכז, לפי הכביש של היום. אין מקום אחר אשר ירכז את כל מרכז הכובד ויהפוך את הבקעה לתוסס, אלא מעלה אפרים. זה לא שייך לחלוקת החינוך בגילים מסוימים. הלא יש כבר אישור לבנות בית ספר לחמרה. אם זה 8 או 10 כיתות, אין זה משנה את התכנון האיזורי הכללי. אם אנו לא ניתן יד להקים עכשו את מעלה אפרים, שימשוך גם את הכפר וגם את העיר, נחטא חטא גדול לעתיד הבקעה.

השר א. עופר:

אני רוצה להבהיר, שמה שעומד לדיון זה

לא היכן למקם את המרכז הדומם של הישובים,

אלא התוכן של מעלה אפרים ואני מציע, לא לערבב בין ישוב עירוני ומרכז איזורי, כי אלה שני דברים שונים. אנו החלטנו לבנות מרכז איזורי. מה שחברים מציעים לנו זה לשנות את ההחלטה ובמקום מרכז איזורי לבנות ישוב עירוני. וטוב שנחליט כבר עכשו, כי שני הדברים ביחד לא ילכו. אינני חושב שקונספציה זאת, שיכולה להיות יוצא מן הכלל, אפשר לאנוס את המתישבים לקבלה. יכול להיות, שלפני שנתיים-שלוש לא היה מעמד התישבותי כזה, שיכול היה לדבר בשם מתישבי בקעת הירדן. היום, להפתעתי הטובה, יש כבר גרעין

ש מ ו ר

השר א. עופר

של מתישבי בקעת הירדן. אם משנים את התכנון של מעלה אפרים, יש הבדל יסודי איזה דירות עלי לבנות. לפיכך, אני מציע להחזיר זאת לדיון הבסיסי מה אנו רוצים במעלה אפרים.

מר ש. בן-שואל:

אני רוצה להציג את עמדת המתישבים -

ואורי יפה הוא נציגנו. נושא זה כבר גרם

לנו לויכוחים עם המחלקה. היתה לנו פגישה עם רענן וייץ והוא אמר לשובים: חבואו בדעה מאוחדת, נקבל את דעתכם ונחזיר זאת לוועדה. עברה שנה וחצי מאז אותה תקופה, לא כונסה הועדה לצורך נושא זה, למרות שהיתה החלטה של כל הישובים ורענן לא קיים את הבטחתו.

מר ר. וייץ:

יש כאן שלשה נציגים של הועדה היכולים

להעיד, שכינסנו את הועדה לאחר מכן.

מר ש. בן-שואל:

לדוגמא, היה לנו ויכוח עם המחלקה על

המיקום של מושב פצאל. הוא היה ממוקם,

בשלב ראשון, במעלה אפרים ושנתיים התווכחנו עם המחלקה להתישבות ולקח לנו $4\frac{1}{2}$ שנים לעבור לישוב הקבע. אך אנו יושבים היכן שאנו רוצים לשבת ואין אחד החולק על הצלחת הישוב למטה. היום יש בבקעת הירדן מספיק מתישבים ולמתישבים אלה יש דעה וצריך להתייחס אליה. אנשים חיים את הבעיות. נכון, שהתחייבנו לקבל את החלטת ועדת השרים, אך אם אבוא לנשים שלנו ואומר להן שתצטרכנה לשלוח את הילדים למעלה, הנשים לא תשלחנה את הילדים למעלה.

אנו רואים את הנושא בצורה כזאת: ישבנו

עם כל המתישבים והחלטנו שבחמרה יהיה בית ספר יסודי, עם אופציה לחטיבת ביניים. בית ספר עם כתות א' - י"ב יהיה למטה בבקעה, בשלומית או באחד המקומות האחרים.

ש מ ר

מר ש. בן-שאול

אנו מבקשים החלטה מהירה בנושא זה,
כי בגוש פצאל כבר אין לנו בית ספר לילדים.

השר י. אלון:
באיזור פצאל אתם מתכוונים לבית ספר
יסודי-איזורי?

מר ש. בן-שאול:
בית ספר יסודי-איזורי.

היו"ר השר י. גלילי:

חברנו ביקש החלטה מהירה בנושא. אך אם
להשלים את כוונתו, הוא מתכוון שאנו נקבל
החלטה מהירה בנדון, עפ"י דעת המתישבים. החלטה מהירה שלא עפ"י דעת
המתישבים, הוא היה מסכים שהיא תשתהה וחוששני, שהוא לא היה מתנגד שתשתהה
זמן רב. אני רוצה להבהיר: אני דואג לכך שמא חברי הועדה יטעו לחשוב,
שאכן זו הפעם הראשונה ששומעים את דעת המתישבים. אני חושב, ששמעו את
דעת המתישבים עד כדי סכנה שהאוזניים תנבולנה, אך לא הגיעו להסכמה עם
המתישבים. לכן, מחוץ התחשבות במתישבים, לא עמדנו פורמלית על סמכות
הועדות המחלטות והבאנו זאת לדיון זה. שר השיכון התכוון לדעתי ואני
חוזר ומציע, שאנו נטיל על ועדה, המורכבת משר החינוך, שר השיכון, שר
החקלאות, ראש המחלקה להתישבות ואני, עבדכם, להחליט בנדון על דעת הועדה
ובמסגרת החלטות הועדה. אם תוך כדי דיון בנושא "האתונות", אנו נגיע
לכלל החלטה בדבר "המלוכה", אז נביא זאת שוב לישיבת הועדה, כי שר המשפטים
צדק - לא יתכן בדרך אגב, שענין שהוא, לכאורה, שולי, תתקבלנה הכרעות
שעליהן לא החלטנו. עד עכשו, יש החלטה על מרכז איזורי. אם תוך כדי
דיון בנושא זה, רוצים להרחיב החלטה שקיבלנו, צריך להביא זאת לוועדה.

ש מ ו רהשר מ. קול:

יכולת לא הביא ענין זה לכאן, כי השרים

שהזכרת הם אקס-אופיציו בתוך הענין. זה

צוות אנשים שעוסקים בענין לפי תפקידם. אינני מסכים שאתה מביא נושא

זה לכאן ואינך רוצה שנביע את דעתנו. שרים אלה צריכים, קודם כל, לשמוע

מה חושבים חברי ועדה זו ולהיות מונחים ע"י הדעות שנשמעו כאן. אחרת,

לא היית צריך להביא זאת לוועדה זו. אינני רוצה להיות סטטיסט בוועדה,

שאחר כך יחליטו אחרים, מבלי שידוע, אפילו, מה אני חושב בענין זה.

היו"ר השר י. גלילי:

מספיקה לי ההערה של משה קול על מנת להמשיך

את הדיון ויכול להיות, שלאחר שנשמע את

החברים, אני אחזור להצעה, אך אני מקבל את רצונו לאפשר לחברים להביע דעתם.

השר ש. רוזן:

אני מאד מכבד מוסדות תכנון ואת כל הגורמים

המשתתפים בהם, הפועלים לפי הכללים והנורמות.

מאידך, אני מכיר את ההתישבות לאמהיום ואי אפשר להתעלם ממגמות בהתישבות

ומרצון המתישבים. יש קרית שמונה, אך המרכז האיזורי-החינוכי הוא בכפר

גלעדי. בבאר שבע יש אוניברסיטה, אך המרכז הוא שער הנגב. אי אפשר

להעביר את הילדים בכח התכנון. אני חושב, שצריך להשתדל לשכנע את המתישבים.

אם לא ישוכנעו, אז צריך לקבל את דעת המתישבים, כי דבר לא יקום בניגוד

לדעת המתישבים ובניגוד לרצונותיהם.

השר י. אלון:

אני מסכים עם שר המשפטים, שאין לקבוע

הלכות התישבותיות, תוך כדי דיון על שרות

זה או אחר, שעלינו לספק לאיזור התישבותי. לכן אני אומר, שלדעתי מעלה

ש ו ר

השר י. אלון

אפרים צריך להתפתח ממרכז איזורי, במובן המצומצם שלו, לעיר לכל דבר. יתכן, שאנו לא ערוכים, ברגע זה, להחליט על כך פורמלית, אז אני מעלה על סדר היום, שבישיבה הקרובה נדון על מעלה אפרים. אני לא רואה סיכוי לאוכלוסיה יהודית גדולה, אלא אם נשזור בהתישבות גם מרכזים עירוניים. יכול להיות, ששם נחוץ להקים בית ספר, כאחד התמריצים למשוך יהודים, אך איני רואה דוקא בעיר הזאת את אותו מרכז איזורי, שההתישבות על גווניה רוצה בו, גם מהטעמים שהשמיעו אורי יפה ובן-שאול.

אני בהחלט מצטרף להצעתו של היו"ר, שנטיל על ועדה מצומצמת, אשר עוסקת במישרין בעניין, תוך קשר הדוק עם המתישבים ולנסות להתאים את מערכת החינוך ההתישבותית לפריסה הקיימת ושעתידה להתקיים בהתישבות המתוכננת באיזור; והייתי מציע להפריד בין ההתישבות ובין העיר, כי לא נחייב מושבים וקיבוצים לחנך את ילדיהם בעיר - ולהיפך.

מר ח. קוברסקי: אני רוצה להעיר בתחום התכנון. הנושא הוא, קודם כל, תכנוני ואנו תומכים בתפיסה של המחלקה להתישבות. היום מדובר באוכלוסיה קיימת של 1,200 נפש - זה בקושי מועצה איזורית קטנה. מעלה אפרים הוא במרכזו של הגוש. מבחינה אקלימית הוא מקום טוב. דוקא הגובה שלו, בתנאים האקלימיים, נותנים לו עדיפות על פני כל הצעה אחרת. אמנם היום, הגישות אינן נוחות, אך בתכנון הקרוב יש הכשרת שתי גישות נוחות. אנו רואים בעניין זה גם אפשרות ראשונה למתן דחיפה לפיתוח המרכז האיזורי והדוגמאות ישנן גם בתחום המעורב של התישבות עירונית וחקלאית. בקרית שמונה נמצא גם היום המרכז האיזורי של הישובים החקלאיים. לכן, גם אם בעתיד יפתח בית ספר נוסף, לפחות לפי

ש מ ו ר

מר ח. קוברסקי

סדר קדימויות הגיוני, אנו תומכים, מבחינת התכנון, להתחיל בבניית בית הספר הראשון במעלה אפרים.

השר י. רפאל:

עיקרי הדברים נאמרו ע"י השרים אלוך

ורוזן. אנו קצת מקדימים את הדיון.

כרגע, במעלה אפרים אין צורך בבית ספר ואין שם אוכלוסיה ואף לא בסביבה הקרובה. אמנם, בודאי שטוב להקדים ולתכנן. בכל אופן, אין עדיין לראות מה יקום במעלה אפרים, אם זה יהיה מרכז איזורי לישובים הקיימים, או - כפי שישנה תכנית - זה יהיה מרכז עירוני, עם ישוב עירוני, ויתכן שיהיו שם שני מרכזים, זה לצד זה. בכל אופן, אנו עדיין חיים בתוך נעלמים גדולים מאד. לכן אני חושב, שהחלטה כרגע, להקים במעלה אפרים מבנה ל-12 כיתות, עבור אוכלוסיה שעדיין אינה קיימת, זו החלטה מוקדמת. אם יתברר שמעלה אפרים הוא מרכז איזורי רק לאותם הישובים הקיימים, הרי שהישובים יצטרכו לקבוע מהו השירות שמרכז זה צריך לתת להם - אם לתת גם שירות הינוכי וחרבותי, או שהישובים רוצים, לנוחיותם, לקיים את השרות החינוכי והתרבותי באיזה שהוא מקום שנוח להם יותר. אני חושב, שבענין זה עדיין מוקדם לקבל החלטה.

השר ז. המר:

אני שומע מכמה שרים, שיש נטיה שמעלה

אפרים תהיה עיר, אך בינתיים יש החלטה

שזה מרכז איזורי. חשוב לתכנון שאנו נדע על מה מדובר. אני לא מאמין, שע"י בניית בית ספר, המקום יהפוך לעיר. אך צריך החלטה בנושא זה ולא, בהכרח, לקשור את שני הדברים. אעפ"י שנושא זה, כאשר הוא מתמקד על בית הספר, הוא אינו בדיוק נושא לוועדה זו, אך מאחר והזדקקנו לזה, אני מבקש לאפשר לחברים להביע עמדה בנושא זה ואני מציע, שיאפשר לחברי הוועדה לבדוק את הענין יותר עמוק, על מנת שיוכלו להחליט בנושא זה.

ש מ רהשר מ. קול:

אני חושב שצריך לכבד את רצון המתישבים.
 בשום מקום זה לא היה אחרת. המכתכננים
 צריכים ללמוד מהמציאות וכל המציאות והנסיון בישראל מוכיחים, שלא יכלו
 לכפות את המתישבים דבר בניגוד לרצונם.

משום כך אני מציע, שאנו נחליט לבנות
 בית ספר, כפי שמציעים המתישבים, בבקעה בשטח בו הם חיים. מעולם לא
 שמעתי, שקודם בונים בית ספר, עוד לפני שיהיה ישוב. המסקנה שלי היא,
 איפוא, שנקבל את דעת המתישבים בענין זה. לגבי מעלה אפרים - תהיה
 התפתחות טבעית, כמו שהיה במקומות אחרים.

מר י. צור:

ברגע שהוסכם על כולם, שיוקם או יבנה
 בית ספר עממי בחמרה, אין כל סיבה שלא
 לבנות בית ספר עממי בגוש הישובים התיכון. אם מדובר בבית ספר תיכון,
 אז מוכן, שכמו במקומות אחרים, בית ספר תיכון - אולי על-תיכוני - יוקם
 במרכז עירוני. אך אם מדובר בבית ספר עממי, שעפ"י רב בישובים קצת יותר
 גדולים, הוא נמצא בישוב עצמו, אין כל טעם להגיד: "בואו נבנה אותו
 במרחק 7 ק"מ ובהפרש גובה של 600 מטר". על כן, אני מסכים לדעה - שנדמה
 לי, שהיא מתגבשת כאן - לא לערבב את שני הדברים ולהחליט, שאם המתישבים
 רוצים בית ספר על ידם, יבנו בית ספר עממי על ידם. עד שהילדים יגיעו
 לתיכון, אנו נספיק לראות איפה לבנות את התיכון ולראות את מעלה אפרים
 כבעיה לגמרי נפרדת מבעית בית הספר למתישבים.

השר א. אוזן:

כל אלה מחברי הועדה שדיברו, חייבו את
 בקשת המתישבים ומשום כך, נדמה לי שכבר

אין צורך בוועדה שהצעת.

ש מ ו ר

השר א. אוזן

באשר למעלה אפרים - אמר סגן ראש הממשלה

שהוא מציע הצעה לדיון. אני מבקש לחזור על הדוגמא שנתן ידלין, בקשר לבית ספר "אשל הנשיא", שהוקם כבית ספר איזורי למושבים, לאחר מכן הצטרפו אופקים והקיבוצים; פרשה העירה, פרשו המושבים ונותרו הקיבוצים. למה לנו שיקרה דבר כזה גם בבקעת הירדן?

היו"ר השר י. גלילי: נפגעתי מהערות אורי יפה, שיצר פה רושם,

כאילו לא נחשבת דעת המתישבים. היו

דיונים למכביר ואלמלא היתה התחשבות בדעת המתישבים, הנושא לא היה מגיע לישיבה זו. דברים אלה חלים על כל אחד מהמשרדים, לא כל שכן על הועדה, שדיבר עליה רענן. אני חושב, שאורי יפה יסכים אתי, שהיחסים בין המתישבים ובין הממשלה וההסתדרות הציונית אינם עפ"י המתכונת של אותו בעל, עם אותה אשה, שבכל הענינים שדעותיהם שוות, ההלכה כדעתה; בענינים שדעותיהם שונות, ההלכה כדעתו.

לסיכום אני מציע להסמיך ועדה, בהרכב

שהצעתי. ככל שהועדה מקבלת את ההנחה, שדרוש להקים בית ספר, כהצעת המתישבים, היא מוסמכת לתת לזה "אור ירוק". בכל מה שנוגע לתכנון מעלה אפרים לעתיד, היא תחזיר לוועדת השרים.

הנושא מאד חשוב וצריך, אי-פעם, לשמוע

מר מ. קרונה:

את דעת צה"ל.

ש מ ר

מ ח ל י ט י ס:

להטיל על ועדה בהרכב השר י. גלילי, שרי החינוך והתרבות, החקלאות, השיכון וראש המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית:-

א. להחליט על דעת הועדה להתישבות בדבר מיקום בית ספר, בהתחשב בצורכי ישובי האיזור;

ב. להביא לוועדה להתישבות המלצה על יעדי הפיתוח של מעלה אפרים.

הח/19 - שאילתא: איכלוס ובניה בקרית-ארבע

היו"ר השר י. גלילי: אני מוסר את רשות הדיבור לשאילתה

לשר הדתות. אני מניח שהשר רפאל

מבחין בין קרית ארבע, שהיא בתחום הדיון שלנו, לבין חברון שאינה בתחום הדיון שלנו.

השר י. רפאל:

בהאום עם השר עופר הודעתי ליו"ר,

לפני מספר ימים, שאני רוצה להעלות

את ענין קרית ארבע, כי ענין זה אינו יורד מהפרק, הוא מעסיק את הציבור ואינני חושב שמחוכמתנו להתעלם מדיון בשאלה זו; וכל דחיה אינה מוסיפה דבר.

בקרית ארבע יש היום כ-1,600 נפש,

מתוכם כ-200 בישיבת ההסדר שבמקום - זה יותר מאשר בכל הישובים שבבקעה.

הישוב הוא יפה מאד, יש אפילו שני בתי ספר, עם הרבה ילדים וכרגע בונים

שם 600 יחידות דיור, נוסף על 400 היחידות המאוכלסות. אלא, שתושבי המקום

טוענים, שמדיניות האכלוס טעונה בדיקה. מתקבל כל הזמן הרושם, שיש ויכוח

מתמיד בינם לבין שר השיכון. הם מצביעים על קשיים באכלוס, שנעשה לאט,

לא משום העדר מועמדים שיתישבו שם, אם כי יש גם קשיים אובייקטיביים לאכלוס

ש מ ו ר

השר י. רפאל

המקום. קודם כל, אין תעסוקה מספיקה במקום לציבור מעין זה. זהו ציבור אינטליגנטי, ברמת השכלה מתאימה וצריך היה לחשוב - ואין חושבים - על הקמת מפעלים מתאימים, שהמתישבים לא יצטרכו לנסוע לעבודה במקומות אחרים. לגבי המורים - וחבל ששר החינוך איננו כאן - הרי שמבחינת החינוך, המקום אינו מוכר כאיזור פיתוח. נוסף לכך, המתישבים טוענים שיש חנות אחת במקום וצריך מרכז מסחרי. הם גם טוענים, שאין בכלל תכנית מתאר וחסר תכנון לטווח ארוך. אין גם כביש גישה למקום. אמרתי להם והפכתי לסניגורו של שר השיכון, שהוא מבצע את החלטות הממשלה. כשיש החלטת ממשלה, שר השיכון מבצע אותה בלב שלם. שאלתי לשר השיכון, אם הוא בוחן מחדש את הצעדים, על מנת לאכלס את המקום יותר מהר ולהקל על אכלוס הבנינים שבניתם נסתיימה. יש במקום ישיבת הסדר, שלתלמידיה אין היכן לגור. במקום צריך לקום ישוב רציני וצריך לעודד אותו - זה מעניינינו ובמסגרת החלטותינו. אינני רואה מישהו שיתנגד לדבר זה, אך בכל זאת העניינים מתעכבים ומעוררים טענות.

אני חושב שנושא זה רציני והוא אינו נושא לשאילתה, אלא יש צורך בדיון.

השר ז. המר:

קיימת החלטת ממשלה על קרית ארבע ואין חילוקי דעות. לדאבוני, מדי

השר א. עופר:

פעם מעלים טענות, אם זה כביש, "בנה ביתך" וכו' ואילו עכשו הבעיה היא, כאילו, תכנית מתאר.

השטח המסומן בכחול (מצביע על המפה)

הוא השטח שנסגר ע"י צה"ל, ז"א שבשטח זה אסור לעשות דבר ללא אישור צה"ל.

ש מ ו ר

השר א. עופר

השטח המסומן באדום הוא שטח תפוס, שנמסר לנו לתכנון. בשטח התפוס נמצאות עכשו בבניה 1,000 דירות. בשטח תפוס זה - גבעת ג'ברה - אפשר לבנות עוד למעלה מ-1,000 דירות; ז"א, בלי הפקעות נוספות, יש אפשרות לבנות עוד 1,000 דירות, נוסף ל-1,000 שנמצאות כבר בבניה. בקרית ארבע יש לנו היום בבניה, בס"ה, 975 דירות, מהן 254 מאוכלסות ו-34 דירות ניתנו למוסדות ציבור, כמו גן ילדים, טיפת חלב וכו'. יש דירות פנויות גמורות, מהן 38 לשכירות ו-51 למכירה. תנאי האכלוס בקרית ארבע הם מצוינים. אדם יכול לקנות דירה של 3 חדרים, במחיר של 160,000-180,000 ל"י; מסכום זה הוא מקבל 35,000 ל"י כהלואה עומדת ו-100,000 ל"י כמשכנתא ועליו להשלים סכום של 25,000 ל"י בלבד. לכן, הטענה שתנאי האכלוס אינם טובים היא טענה מופרכת מיסודה. נוסף ל-89 דירות שהיום יש כבר את המפתחות שלהן, יש עוד 200 דירות שתהיינה גמורות עד סוף השנה והיתר בבניה לשנה הבאה.

לדאבוני, המציאות היא שאין מועמדים להתישב בקרית ארבע. הודעתי מעל גלי האתר, שכל משפחה הרוצה להתישב בקרית ארבע, תבוא אלי ואני אטפל בה באופן אישי. לצערי, במשך שנה פנו 20 משפחות ובחודש האחרון - משפחה אחת בלבד.

לפני שנתיים אמרו שרוצים "בנה ביתך".

חשבתי אז, שהשכונה המפותחת היא זו (מצביע על המפה), אך התושבים אמרו שרוצים שכונה אחרת, כי היא קרובה יותר לחברון. ללא ויכוחים, הסכמתי. יש בידי מכתב של אליקים העצני, בשם האגודה לקידום בניה פרטית בחברון, אל שר הבטחון, שהם אינם רוצים היכן שהמתישבים ביקשו, אלא בבריכת המים. מאז אינני יודע היכן לבנות - חלק אומר כאן וחלק אומר במקום אחר ואינני מקבל תשובה. לפיכך מתעכבת תכנית "בנה ביתך". היה אצלי ח"כ בן-מאיר ולא האמין שיש מכתב כזה.

ש מ ו ר

השר א. עופר

באשר לבית הכנסת - יש לנו משנת 1971 תקציב לבית כנסת. המתישבים טענו, שלפי ההלכה בית הכנסת צריך להיות במקום הגבוה ביותר. אמרנו שלנו יש תקציב מסוים, הבטיחו שהם ישיגו את עודף הכסף. מאז הם מתכננים. התקציב שלנו ישנו ובינתיים יש שני בתי כנסת זמניים. עכשו אנו בונים בית כנסת קבוע.

לענין המרכז המסחרי - יש במקום

צרכניה של 150 מ"ר. בראשית השנה פנו אל ראש הממשלה ואמרו, שהם רוצים בעצמם לבנות את המרכז המסחרי. ואז בא ח"כ בן-מאי עם משלחת ואמר, שהקרקע יקרה והפיתוח יקר. הורדנו את המחיר ואמרנו, שניתן להם את התכנון בחינם. העברנו המלצה למינהל מקרקעי ישראל והכל בידם, לפי בקשתם.

לענין כביש הגישה - בידינו נמצא

כסף לכביש מאז 1972. אנו לא סוללים, אך מבקשים ממע"צ היכן לסלול. אך עדיין לא נתקבלה החלטה היכן יהיה הכביש. פעם מבקשים להרחיב את הכביש הקיים, פעם מחליטים שצריך כביש חדש. עכשו הוחלט להרחיב את הכביש הקיים.

במי הדבר תלוי?

השר י. רפאל:

זה תלוי בהחלטה של הממשל, שאומר

השר א. עופר:

לנו מה לעשות. גם הממשל מקבל

החלטתו תוך התייעצות עם המתישבים. בכל אופן, אם יבקשו מאתנו לסלול כביש, נסלול כביש; אם יבקשו להרחיב את הכביש הקיים, נרחיב את הכביש.

ש מ ר

השר א. עופר

לפחות בשלש ישיבות, בהן דנו היכן להעביר את הכביש, השתתפתי ביחד עם היו"ר ואני אמרתי, היכן שיבקשו נסלול את הכביש.

עניתי על כל השאלות. הבעיה העיקרית

היא שיבואו אנשים להתישב במקום. לדאבוני, אינני חושב שההפגנות והרעש שעושים תושבי הקריה, מעודדים אנשים לבוא. לדעתי, אם ידברו לגוף העניין ויתארו את הדברים שישנם, יבואו גם מתישבים חדשים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני למד מהערת השר המר, שהוא אינו מסתפק בהגשת שאילתה ובתשובה עליה,

אלא רוצה דיון.

השר ש. רוזן:

אני מבקש שיביאו נתונים כמה ערבים מועסקים בקרית ארבע.

היו"ר השר י. גלילי:

זה לא הנתון היחידי שיצטרכו להביא. אני חושב, שתשובת שר השיכון מצדיקה

את הבקשה שלי, שבמדה שלחברי הועדה יש השפעה על גורמי ציבור, שישתמשו בהשפעה זו להרגעת הרוחות. בזכות המתישבים למתוח את הבקורת החריפה ביותר על הממשלה כולה ועל כל משרד ממשרדיה, אך אין הצדקה למיקודה של הבקורת על אחד החברים, שלא בצדק, במקרה זה על שר השיכון, אלא אם כן חברי הממשלה יכולים להוכיח, שהוא אינו ממלא אחר החלטות הממשלה. לנושא הכביש - השתתפתי פעמים אחדות בבירורים ומפעם לפעם גורמי הבטחון היו מערערים על התביעה שלנו מטעמים בטחוניים יסודיים, אך גם נושאים אחרים התבררו כאשר התקיים הדיון.

השר א. אוזן:

האם תפקיד הועדה, לאחר שאישרה מקום להתישבות, בין אם זה ישוב קבע או

ש מ ו ר

השר א. און

זמני, להמשיך וללוות אותו גם בפיתוחו?

את השאלה נשאיר לתיק"ו.

היו"ר השר י. גלילי:

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

סטנדרט

צומ 1 מ' 3

מזכירות הממשלה

W75

ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה לענייני התישבות
המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית
ז' באב תשל"ו - 3.8.76

נכחו חברי הועדה : השרים : י. גלילי - יו"ר, ז. המר, ח.י. צדוק, מ. קול,
י. רפאל וש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית: מ. בראון, ר. ווייץ,
מ. פינקלשטיין, מ. קרונה וע. שפירא.

נעדרו חברי הועדה : השרים: א. אוזן, י. אלון, ש. הלל (בחופשה), א. ידליון,
א. עופר, ש. פרס וי. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית: י. אלמוגי, א.ל. דולצ'ין
ר. יגלום, מ. קירשבלום,
י. קלארמן וא. שנקר.

י. אבני - משרד השיכון
ד. אריאל - משרד החוץ
אלוף א. אורלי - מתאם הפעולה בשטחים
א. ביידיץ' - מינהל מקרקעי ישראל
י. גוטמן - לשכת שר המשפטים
תא"ל ד. הגואל - צבא הגנה לישראל
ר. זאבי - משרד ראש הממשלה
א. ישראלי - משרד החינוך-והתרבות
א. מקובר - לשכת השר י. גלילי
י. צור - הסוכנות היהודית
אל"מ מ. פלדמן - צבא הגנה לישראל
ש. שטנר - משרד האוצר
מ. שמיר - הסוכנות היהודית
ש. שקלנביץ - משרד החקלאות
א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום: הת/13. הודעות
הת/14. מעיינות אל-חמה
הת/15. החלטות עצרת הסוכנות היהודית בנושאי ההתישבות הכפרית ז' א' 10

הודעות/.

בפרוטוקול זה 24 דפים

רמ"מ: מל"ה הלניץ.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

הח/13. הודעות

לפני שניגש לסדר היום אני רוצה למסור

שתי הודעות:

(1) אני שמח לבשר לחברי הוועדה, כי נושא

התקצוב של ישובי העולים בא על פתרונות, לאחר שבדין ודברים שהיה בינינו, משרד השיכון ושר האוצר הושגה הסכמה מצד האוצר לאשר למשרד השיכון לעשות לביצוע התכנית בסכום של 110 מיליון לירות להקמת 6 ישובי העולים שהחלטנו עליהם. משרד השיכון התחייב לכלול את המימון של התכנית הזאת בתקציב שיאושר לו לשנת 1977/78. לצורך זה יתקשר משרד השיכון עם חברה "רסקו", שהיא תבצע את הבינוי. משרד השיכון רשם לפניו כי גזבר הסוכנות יאפשר לחברה "רסקו" מימון ביניים בסכום של 30 מיליון לירות עד לאחר אישור התקציב ב-1 באפריל 1977. מחלקת ההתיישבות הודיעה, כי שאר ההוצאות אשר יתחייבו מהגשמת תכנית זו עד 1 באפריל 1977 ימומנו מהתקציבים שאושרו בתקציב 1976.

אני מבקש להזכיר לכם שתכנית זו נתאפשרה

גם בזכות הסכמה של משרד הקליטה להפנות חלק מתקציבו לביצוע התכנית של ישובי עולים.

(2) באנו בדברים עם משרד האוצר בדבר החשת

פעולה לקידוחי מים בבקעה, דבר שהוא בעינינו חיוני מאד לקידום תכניות ההתיישבות. ואכן, קיבלנו מאת האוצר הודעה שהם יקצו לשנה זו תוספת של 20 מיליון לירות, מחוץ זה מחצית מתקציב "מקורות" ומחצית - הקצבה מיוחדת מאת משרד האוצר. שמק זה יאפשר לקדם ביצוע תכנית של המחלקה להתיישבות בכל הנושא של קידוחי מים וקידום תכניות המים בבקעת הירדן.

דרומה לג'יפטליק.

מר י. צור:

כן.

היו"ר השר י. גלילי:

בית ספר איזורי לישובי בקעת הירדן

אני מצטער שהסעיף הראשון אשר הועד להיות נדון

היו"ר השר י. גלילי:

בישיבה זו לא יועלה לדיון, עקב מחלתו של

שר החקלאות ובקשתו להשתתף בדיון בסעיף הזה, ואני נעניתי לי. הדיון בסעיף זה יתקיים בישיבה הבאה.

שאלות:

אינני יודע איך אפשר להגיע לוועדה הזאת במה

השר י. רפאל:

שנוגע להעמדת סעיף על סדר היום. יש סעיף אחד

או שניים שנקטתי לבביהם בכל הפרוצדורות המקובלות ואינני מצליח בכוונתי. יתכן שאלה אינן הפרוצדורות הנכונות. אני מדבר על כתיבה ליושב-ראש, נימוק למה אני מציע וכו'. אני נוהג במקרה זה כמו שאני נוהג בממשלה, אבל ללא הצלחה. אולי אנסה דרך אחרת, להציג כאן כמה סעיפים לסדר היום כדי שנחליט שנדון עליהם.

אני מסכים לתת לך את רשות הדיבור אבל לא בפתח

היו"ר השר י. גלילי:

הישיבה. האם תסכים לקבל את רשות הדיבור לגבי

הצגת סעיפים לסדר היום, אבל לא בפתח הישיבה אלא לאחר שנמצא את שני הסעיפים העומדים על סדר היום שלנו? אחרת תאלץ אותי להציג את העניין להצבעה.

אני מסכים.

השר י. רפאל:

השר י. רפאל:

אני חושב שהוועדה הזאת איננה מתכנסת

בחלל ריק. יכול להיות שהוועדה עצמה

גורמת להתפתחויות בלתי רצויות, למשל, מה שהיה אתמול ביריחו. יתכן שהוועדה יכולה היתה למנוע את ההתפתחות הזאת אילו היתה מקיימת דיון ובירור בהתאם לפניות קודמות ואילו העניין היה מובא לדיון, או שהיושב-ראש היה מטפל בזה בדרך שלפי דעתי צריך היה לטפל בזה, אולי אפשר היה למנוע את מה שקרה אתמול. אני חושב שאנחנו צריכים לקבוע לעצמנו איזה שהוא סדר עבודה, שנוכל להבהיר ענינים בטרם נעמוד בפני התפתחויות שאינן רצויות לוועדה, שאנחנו כולנו לא גורסים אותן.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבין שאתה מביע מחשבה בקול רם. שאלתי

אם זה אמנם הרהור בקול רם או שאתה מסיים

את הרהור בהצעה כלשהי.

השר י. רפאל:

אני מציע שנחליף מלים, בסוף הישיבה, גם

בענין זה.

מר אבני:

להודעתו של היושב-ראש בדבר ישובי העולים

אני מבקש להסב את תשומת הלב לתיקון.

באישורים האחרונים של ההסדר יש תיקון, שזה לא קשור יותר עם משרד הקליטה ואין צורך בהעברה ממשרד הקליטה. יש תכנית של 110 מיליון לירות על חשבון תקציב 1977. למשרד השיכון יש זכות להתחייב על כל הבנייה. זה אמנם מכביד על הקופה, אבל ברגע שהתכניות תהיינה מוכנות לביצוע - נצא לביצוע. נכון שהיתה הצעה שהסוכנות תעביר 30 מיליון לירות, אני לא יודע אם זה בר-עשייה, לכן ההתקשרות תהיה עם "רסקו" וקבלנים אחרים ולא רק עם "רסקו".

היו"ר השר י. גלילי:
אני מודה למר אבני על ההסברים שלו. לא ניכנס
לפרטים. אנחנו מקבלים בברכה את עצם הדבר
שהושג הסכם בין האוצר לבין משרד השיכון לביצוע החלטה שלנו על הקמתם של ששה
ישובי עולים.

השר י. גלילי: מעיינות אל-חמה 17/11.
אני מביא לוועדה הצעה של משרד התיירות ושל
מינהל מקרקעי ישראל להבטיח את אפשרויות ~~הפיתוח~~
הפיתוח של הקייט באיזור הכנרת, בעיקר האיזור ממזרח לכנרת, , ואשר יובטחו
בראש ובראשונה לניצולם על-ידי הישובים בדרום הגולן. הדבר מתייחס עכשיו במיוחד
לניצול מעיינות אל-חמה. נשמע פרטים בנושא זה מפי מר מאיר שמיר ושר התיירות.

מר מ. שמיר: אתר אל-חמה שוקם החל משנת 1967 על-ידי מינהל
מקרקעי ישראל. הוא שוקם בחלקו הגדול. היו
תכניות פיתוח נוספות אשר הופסקו בעקבות מלחמת ההתשה ולמעשה החל משנת 1970
האיזור היה איזור צבאי מובהק. עם הרגיעה באיזור התאפשרה הפעלת התכנית מחדש, אם
כי במתכונת מצומצמת. המינהל העביר את האתר, בקונססיה, לחברה הממשלתית
לתיירות והיא האחראית עכשיו להפעלתו והחזרתו.

מוצע שבשלב זה, לאחר שיתקבל אישור של אלוף
הפיקוד להפעלת האתר והבאת ציוד למקום, לאפשר הפעלת האתר, כשלב ראשון, כחניון
יום, והתקנת מתקנים אשר יאפשרו לספק שירותים לציבור. מדובר על שטח של כ-50
דונמים. החשקעות להפעלה מוערכות בכמיליון לירות. יש להניח שיוכלו להיות
מועסקים במקום 10 - 14 עובדי קבע משלושת הישובים המתעניינים בנושא: מבוא
חמה, חרוב ואפיק. הבקשה היא לראות בכך ענף משקי ולאפשר את מסירת ההפעלה
כחניון יום לתאגיד של שלושת הישובים. מדובר על חניון יום לשהייה, רחיצה
ושירותים.

השר מ. קול:

אתם בוודאי יודעים שמעיינות אל חמה עתיקים

מאד. הרומאים היו משתמשים בהם. אומרים שיש

בהם כדי לעזור לריפוי עקרותן של נשים.

המעיינות לא היו מנוצלים כל הזמן בגלל

המצב הבטחוני שם. בעבר ניסו אמנם לנצלם, אלא שירו על העובדים והם ברחו.

משרד התיירות מסכים ששלושת הישובים יקבלו

חוזה חכירה, לתקופה מסויימת, בהגבלה שלא יבנו במקום מלונות או בתי הארחה.

יש בסביבה בתי-הארחה, גם בישובי עמק הירדן גם בטבריה ואין צורך להשקיע באל

חמה כספים להקמת בתי-הארחה. מדובר על הפעלת המקום כחניון יום שיהיו בו

סידורים למנוחה, אולי קיוסק, ובשביל המשקים זה מקום לפרנסה. כאמור, מדובר

על חוזה חכירה לתקופת זמן מוגבלת. אם ירצו לפתח את האתר במידה רחבה יותר,

ואם יהיו משקיעים לכך - יהיה צורך לקיים דיון.

מר ר. זאבי:

אני מסכים בכל לב שהישובים יקבלו את המוצע.

אני שואל אם מובטח בחוזה שמקום זה לא יימסר

לקבלן משנה?

השר מ. קול:

כן.

השר ח.י. צדוק:

אינני מבין במה שייך העניין הזה לוועדה הזאת?

השר מ. קול:

כדי לתת זכות עדיפות למשקים יש צורך כלפי

מינהל ~~מקד~~ מקרקעי ישראל תלפי משרד התיירות,

כי אחרת משרד התיירות יצטרך לפרסם מכרז פומבי, כי זה הסדר התקין. שר התיירות

יכול למנוע פרסומו של מכרז ולומר שהישובים במקום זכאים להתפרנס מזה אבל הוא

איננו יכול לעשות זאת על דעת עצמו אלא על דעתה ובאישורה של הוועדה.

השר מ. קול:

אינני יכול למנוע מכרו ללא בסיס, כי במקרה
כזה עלול להיות ב.ג.צ נגדי מדוע נתתי את
הזכיון לשלושת הישובים. אם הוועדה חושבת שיש כאן אינטרס התיישבותי כדי לעזור
בפרנסה של שלושה ישובים - אני מוכן לעשות זאת. אחרת יש צורך במכרז פומבי ואינני
ידוע מי יזכה במכרז פומבי כזה.

השר ח.י. צדוק:

אינני מתנגד למסירת העניין לשלושת הישובים,
אבל אני חושש מפני הבאת נושאים לשולחן
הוועדה, נושאים שאינם שייכים לכאן. יש חובות בקשר למכרז ויש דרכים ונוהלים
כיצד סוטים מחובת מכרז, ולפי הדברים האלה צריך ללכת.

היו"ר השר י. גלילי:

אינני בא לקבוע שזה נושא טיפוסי לדיון
ולהחלטה בוועדת השרים, אבל יש הצדקה לכך
מסיבה פשוטה. כשאנחנו מחליטים על הקמת ישובים, אנחנו צריכים לדאוג להתפתחותם
ולפרנסתם, וראוי לנו להבטיח זכות בכורה לישובים אלה לגבי ניצול אפשרויות
פרנסה באיזור, כי ככל שהם ינוצלו על-ידי הישובים - הם ינוצלו לפיתוח, ואילו
אם הם ינוצלו על-ידי אחרים - הם ינוצלו להתעשרות ~~+++~~ קלה.

פניתי אל שר התיירות, בהתאם לפנייה של
המחלקה להתיישבות, וביקשתי לאפשר את הניצול של מעיינות אל חמה על-ידי שלושת
הישובים. שר התיירות אמר לי שהוא מוכן לעשות זאת אם יוכל להסתמך על החלטה
של הוועדה. לכן אנחנו פונים למשרד התיירות ולמינהל מקרקעי ישראל להבטיח זכות
בכורה של ניצול אפשרויות הקייט באיזור לשלושת הישובים. לשאלתו של שר המשפטים
היה מקום. לדעתי, החשבה מניחה את הדעת.

השר ז. המר:

האם מדובר על תנאים שאפשר לדעת אותם?

3.8.76

היו"ר השר י. גלילי:

בוודאי. אנחנו לא מאשרים את תנאי ההסדר.

השר מ. קול:

מדובר על חכירה לתקופה מוגבלת.

היו"ר השר י. גלילי:

אני ממליץ לא להמשיך לצלול למעיינות הללו.

השר מ. קול:

יש בישראל תופעה של אנשים אשר יושבים בכפר-

שמריהו, או בתל-אביב או בחיפה, והם רוצים

לעשות ביוזם במקומות של התיישבות חדשה. זה לא המקום היחידי. יש עוד מקומות

כאלה. בקרוב יתקיים במחלקת ההתיישבות דיון לגבי האיזור שבין אילת ושרם-א-שיית.

האם צריך לתת זכות עדיפות לישובים שבסביבה כדי שהאנשים שבהם יוכלו לחיות

במקומות האלה, או לאנשים אשר יישבו בערים, יקימו מפעלים ויעסיקו בדואים ואחרים.

אנחנו יודעים מה צורתם של המפעלים האלה, ויש תופעה כזו.

אני חושב שמאד לגיטימי, מבחינה התיישבותית,

שאם הולכים לפתח מקומות, שניתן זכות עדיפות לאלה אשר רוצים לחיות במקומות האלה

ולשבת שם ולא לאנשים אשר יושבים רחוק ועושים עסקים על-ידי מכירה או העברה מיד

ליד. אני נוקט בקו של מתן עדיפות לאלה הרוצים לחיות במקום. כשהתחלנו לפתח את

איזור ים המלח והיתה בעיה של מעיינות עין גדי - אמרתי שלקיבוץ בסביבה יש עדיפות

להשתמש במה שיש באיזור.

השר ח.י. צדוק:

אני לא חולק על הענין לגופו. אני מהרהר אם

הדרך אשר נבחרה היא אמנם הדרך הנכונה. יש

כללים מתי חייבים לפרסם מכרז ויש כללים מתי אפשר למסור בלי מכרז, והכללים

האלה חלים על כל שר בתחום אחריותו, והם חלים גם על שר התיירות. אינני יודע

כרגע מה בדיוק הכללים האלה.

השר ח.י. צדוק:

אם אנחנו ניצור פעם תקדים שאנחנו ממליצים

פה ששר התיירות ימסור מפעל שלו בלי מכרז -

מחר הוועדה הזאת תיקרא להמליץ שאיזה שהוא מפעל אחר יימסר בלי מכרז. אני

מבקש שהנושא הזה ייבדק ואני מבקש שלצורך זה הסיכום יידחה לישיבה הבאה.

השר י. רפאל:

אני חייב לומר שהצד הזה מעניין אותי פחות

אבל לגבי דרך הבירור אני מעלה ספק. אני

לדעת בדיוק, לקראת הישיבה הבאה, מה אנחנו מחכירים. הבנתי, ולכן אין לי

התנגדות לכך, שאנחנו מחכירים להם זכות לחניון. כלומר, שבשטח מסויים ליד

המעיינות, בשטח שיוחכר להם, אפשר לארגן שם חניון, עם קיוסק או בלי קיוסק,

אבל זה לא כולל שום זכויות לגבי המעיינות. כלומר, אם כעבור שנה תבוא הצעה

מושכת וכדאית, ששר התיירות יחשוב שהיא כדאית, שרוצים לפתח את האיזור בדרך

קבע ולא רק כחניון - ההסכם הזה לא יוכל למנוע זאת.

היו "ר השר י. גלילי:

אני רוצה לנסות להגיע לידי הסכם עם שר

התיירות להסיר את הנושא הזה מעל הפרק.

אין הצער שווה בנזק המקום. אנחנו לא מחליטים אם צריכים מכרז או שאין

צורך במכרז, ואנחנו לא מחליטים באיזה תנאים מחכירים. אני הבאתי הצעה

פשוטה, אבל אם אתם רואים בכך קושי - אני מוכן להסתלק ממנה והמעיינות ימשיכו

לנבוע. הסעיף הזה יורד מסדר היום. אני פניתי, כיושב-ראש הוועדה, וביקשתי

שאפשרויות פיתוח הקייט באיזור, לפי התנאים המקובלים ולפי שיקולים של משרד

התיירות, יימסרו בזכות בכורה לישובים בדרום הגולן, לפרנסתם והתפתחותם.

אני לא חושב שיכול להיות איש בישראל אשר יערער על כך, אבל אם רואים קושי

בעניין זה בקבלת החלטה - אנחנו מוותרים על ההחלטה וסומכים על השכל הטוב של

שר התיירות.

החלטות עצרת הסוכנות היהודית בנושאי ההתיישבות הכפרית . 15

ד"ר ר. וייץ:

עצרת הסוכנות היהודית התכנסה לפני כחודש

ימים והיא כללה ועדה לענייני התיישבות כפרית.

נתבקשתי על-ידי יושב-ראש הוועדה להביא לפניכם את המלצות הוועדה, שאושרו בעצרת. ההמלצות מונחות לפניכם. ההמלצות כוללות ארבעה חלקים. החידוש שבהחלטות הללו הוא בכך שהן החלטות ברורות, הן חלק מהתכניות הכלליות שנדונות בוועדה הזאת. אל נשכח שהוועדה שלא הסוכנות עוסקת רק בישובים שבתחום הקו הירוק, מסיבות פוליטיות, ולכן ההחלטות מכסות רק חלק מהתכניות שהוועדה שלנו דנה בהן.

התוספת הרביעית, שהיא בבחינת חידוש, יש בה

שני סעיפים שאני מבקש להדגיש אותם. הראשון - שיתופם של ארגוני מתיישבים קיימים. הסוכנות הביאה בחשבון וקיבלה את החלטת הוועדה שרשמה לפנייה את נכונות התנועות השונות, כפי שהובאו לביטוי על-ידי מר גבתי, בדבר אפשרות של גיוס כספים על-ידי התנועות ההתיישבותיות, על-מנת להרחיב ולהחיש קצב הקמתם של יש ובים. נדאג שגזברות הסוכנות תבוא בדברים עם התנועות כדי למצוא דרך מתאימה איך להפוך את הכספים האלה לתקציבים בני-ביצוע.

והעניין השני, הנחון בוויכוח חריף - הרצון

לפתוח מחדש את המשא-ומתן עם נציגי המתיישבים בדבר בחינה מחדש של חוזה ההתיישבות, של הלוואות להתיישבות.

לפני עשר או שתיים-עשר שנים מונחה על-ידי

הממשלה והסוכנות, או ליתר דיוק על-ידי לוי אשכול ז"ל, ועדה פריטטית, בין המרכז החקלאי והסוכנות, אשר יצגה בנושא זה גם את שר האוצר, והם קבעו את תנאי ההתיישבות, את חוזה ההתיישבות.

התנאים קובעים כי הלוואות התקציביות

ההתיישבותיות ניתנות עם הביטוס בתור הלוואות לתקופה בלתי מסוימת.

ד"ר ר. וייץ:

ועדה פריטטית קובעת את סכום ההלוואה כלומר,
את סכום ההשקעה שהושקעה במשק באמצעות תקציבי

המחלקה להתיישבות וחטיבת ההתיישבות. הלוואה זו לא צמודה אבל שיעורי התשלומים
החודשיים כן צמודים.

הוועדה סווגה בזמנו את המשקים לשלושה סוגים:

משקים אשר כושר התשלומים שלהם הוא -60 לירות לחודש; משקים שכושר התשלומים
שלהם הוא -75 לירות לחודש ומשקים שכושר התשלומים שלהם הוא -90 לירות לחודש.
התשלומים האלה, של -60, -75 ו-90 לירות, קשורים למדד יוקר המחיה. התשלומים
כיום גובהם פי שלושה, זה תלוי באיזה תקופה המשק גמר. משקים אשר גמרו לפני
12 שנים משלמים תשלומים גבוהים פי ארבעה. נמצא כי גובה התשלומים החודשי קובע
את משך תקופת ההלוואה. מכיוון שסכום הכסף המוטל על המשק קבוע ולא צמוד - הרי
אם התשלומים גבוהים יותר, משך הזמן קצר יותר. משך הזמן קטן ככל שההצמדה גדלה.
התשלומים חושבו לתקופה של 50 שנים בריבית של 2%. הועלתה הצעה לבדוק מחדש את
הנושא, בעיקר את קצב ההחזרה ולהחיש את התשלומים על-מנת לקבל מקור כספי כדי
להרחיב את יריעת הישובים. מחלקת ההתיישבות הציעה זאת והסכנות קיבלה את ההצעה,
כפי שאתם רואים. מדובר בחוזה דו-צדדי. יש ועדה אשר תפתח במשא-ומתן עם המרכז
החקלאי. קשה לי לחזות איך המרכז החקלאי יקבל את הפנייה הזאת, אבל נפנה. יתכן
שהבדיקה אשר תיעשה תעלה שקצב התשלומים סביר ומניח את הדעת, אבל על כך אוכל
למסור רק בתום הבדיקה. המחלקה להתיישבות מינתה ועדה של שלושה, אשר צריכה לסיים
את עבודתה עד אמצע חודש ספטמבר. היא תבוא בדברים עם המרכז החקלאי וכאשר תהיינה
תוצאות ראשונות, אשמח להביא אותן לפני הוועדה, אם כי העניין הוא בסמכות הסוכנות
והאוצר.

השר ז. המר:

האם הצעה כזו בא לאישור שלנו או רק
לידיעה?

היו"ר השר י. גלילי:

היא מובאת לידיעתנו.

השר ז. המר:

אם העניין מובא לידיעתנו, אני מבקש להעיר
הערה הקשורה בדבר. זו הצעה טובה שאי-

אפשר להתנגד לה, כי להקים ישובים במקומות אלה זה מעשה חיוני וחשוב, אלא
אליה וקוץ בה. כידוע, המשאבים וכוח האדם שלנו מוגבלים ואם אין החלטה מקבילה
של הוועדה הזאת על ישובים מעבר לשטחים, הרי שאנחנו אומרים שמה שיוגשם בשנים
הקרובות אלה הישובים במסגרת הרשימה הזאת ואז כל המנגנון מופנה לעניין הזה,
כדי להגשים החלטה ברורה ולא ישארו משאבים וכוח אדם כדי לממש תכנית כוללת
יותר, אשר כוללת התיישבות בשטחים, שהיא, לדעתי, דחופה יותר. כאשר אנחנו
שומעים על תכנית כוללת ויפה בדבר הקמת ישובים בשלוש השנים הקרובות, צריכה
להיות מוגשת במקביל או כמכלול אחד, תכנית, לפחות בגודל כזה, של ישובים מעבר
לקו הירוק. לא צריך שמכלול ההן של ההחלטה היפה הזאת יישמע לאו לגבי דברים
אחרים.

מר שפירא:

אני מבין מתוך דבריו של ד"ר וייץ שההתחייבות
של המשקים איננה צמודה ואילו התשלומים

כן צמודים.

ד"ר ר. וייץ:

נכון.

מר שפירא:

זו הסבה גדולה.

ד"ר ר. וייץ:

זה נעשה במכוון. איש לא ציפה שערך הכסף
יירד במהירות כזו. הבקשה היתה לא להצמיד

את ההשקעות אלא להחיש את התשלומים. אני מבקש לציין שהתהליך הזה של החשת
התשלומים נעשה ממילא אבל יש רצון לעשות להחשת התשלומים מעבר לזה, ועל כך
נבוא בדברים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש לשאול את ד"ר וייץ האם בתכנית
הישובים שמדובר בה בהחלטת העצרת, היינו
19 הישובים החדשים, יש ישובים שעליהם הוועדה שלא לא קיבלה החלטה.

ד"ר וייץ:

כן.

היו"ר השר י. גלילי:

איזה הם?

ד"ר ר. וייץ:

מתוך 12 ישובים בגליל יש 4 שטרם קיבלו
עליהם החלטה, והם: שגב ד', תפן ה' ותפן ו',

ודורען ב'.

מר ר. זאבי:

כלומר, שעל 8 יש החלטה.

ד"ר ר. וייץ:

כן. השמונה כלולים בתכנית שלוש השנים
הקודמות. היות ובינתיים שונו השמות ומאז
אנחנו גם בודקים את בעיית הקרקעות, אני מובן להביא רשימה איזה ישובים אושרו
ואיזה נציע לאשר.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להבהיר. הבאתי את הסעיף הזה לדיון

בעיקר בגלל השינויים בתנאי החזר החובות.

זה נושא בעל חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה. חלק מן המתיישבים קיבלו את הדבר בהבנה מלאה, וחלק מן המתיישבים אינם מלווים את ההצעה הזאת בתרועות ובמצילתיים. מכיוון שיש בהצעה זו כדי להחמיר עם המתיישבים ראיתי לנכון שדבר זה יהיה ידוע גם לוועדה שלנו, ואני רואה בזה התייצבות לימין המחלקה להתיישבות והסתדרות הציונית בהחלטה הזאת, כי אני חושב שבסופו של דבר החמרה זו תשחרר משאבים לצרכי התיישבות חדשה ולא מוצדק שהנאים עם המתיישבים יהיו אותם שנחתמו בימי חמליצקי או מתושלה, כי מאז ועד היום נשתנו הדברים ומותר להחמיר עם המתיישבים. תוך כדי כך עלתה הבעיה שהעלה אותה השר המר.

אני רוצה להבהיר: בשלב מסויים קיבלנו

החלטה שהוועדה שלנו, ועדת השרים לענייני התיישבות, שהיא בעת ובעונה אחת ועדה בין-מוסדית משותפת לנו ולהסתדרות הציונית, מחליטה על כל ישוב חדש משני עברי הקו הירוק. בכך ניתן בידינו לקבוע את סדר הקדימויות ומעולם לא היה ערעור על כך שמטעם חברינו במחלקה להתיישבות או הסוכנות דהיינו, לא יקום ישוב, גם מעבר מזה של הקו הירוק, בלא אישורה של הוועדה שלנו. תוך כדי אישור של הוועדה שלנו אנחנו נזקקים לכמה בעיות כגון: הפקעות וכו' ומימלא אנחנו נדרשים גם לנושא סדר הקדימויות. אני רואה את החלטת העצרת של הסוכנות ל-19 ישובים, כהצעת מסגרת. עצרת הסוכנות לא נכנסת לפרטים או סדר קדימויות. כל מי מהחברים שתהיינה לו השגות לגבי מוקדם ומאוחר בהקמת ישובים - תהיה לו אפשרות להגיע לכך כשמביאים את ענין התקצוב, ועל-ידי כך ניתנת לחברי הוועדה הזדמנות לאשר ותוך כדי אישור גם לערער ולהעיר הערות.

השר ז. המר:

אני מציע שהוועדה תרשום לפניה, בעקבות

הדו"ח של ד"ר וייץ, את סעיפים 1 ו-2 כלומר,

ביסוסם של הישובים הקיימים והרחבת ישובים באופן כללי, והוועדה לא תראה סיכום בסעיף 3, כי לא דנו בו.

היו"ר השר י. גלילי:

הצעה זו לא מובאת לדיון ואנחנו לא רושמים
שום דבר. קיבלנו מידע מאת המחלקה להתיישבות

באשר להחלטות העצרת, ואין אנחנו נדרשים בעקבות זה לשום דבר. אני מבהיר
שבסעיף 3 מדובר בהקמת 19 ישובים חדשים. במסגרת הנוהלים הקיימים, כל ישוב
חדש משני עברי הקו הירוק יקום רק על יסוד אישורה של הוועדה שלנו, של ועדת
השרים כוועדה בין-מוסדית.

השר מ. קול:

אני מקדם בברכה את החלטות העצרת ואני סבור
שהן טובות בשני העניינים, גם לגבי מספר הישובים

וגם לגבי התנאים. התנאים יאפשרו גיוס יותר משאבים להתיישבות, וזו כוונתם של
התנאים. עקב האינפלציה התנאים באשר להחזרת הכסף הפרו להיות דבר סמלי. אין
שום ערך לכסף המוחזר, וזה לא מוצדק. אנחנו רוצים שההתיישבות תתרחב וגם אחרי
שינוי התנאים עדיין התנאים הם נוחים מאד להתיישבות. אני סבור שהחלטות העצרת
טובות מבחינה זו.

אני שמח שעצרת הסוכנות, בשנת הסולידריות,

החליטה על הקמת 19 ישובים. אני רואה לנגד עיני תכנית התיישבותית גדולה גם
בערבה וגם בגליל ומעולם לא קיבלתי את הדעה שוועדת השרים הזאת יושבת רק כדי
לאשר ישובים בשטחים החדשים.

השר ז. המר:

כלפי מי אתה אומר זאת?

השר מ. קול:

כלפיך.

השר ז. א. המר:

האם אמרתי זאת?

השר מ. קול: לדעתי, להתיישבות בגליל יש דחיפות ממדרגה

ראשונה מבחינה ממלכתית ומבחינה מדינית.

סבבן אותנו בענין של הפקעת קרקעות, שהיה מיותר, ואחרי זה לא עושים מה שנחוץ בשטח ההתיישבות. אנחנו צריכים להקים ישובים ולעשות עבודה ולא לעסוק בהפגנות פוליטיות. ההתיישבות באה כדי להוציא לחם מן הארץ. לכן הוועדה הזאת איננה צריכה להתוודות ולהכות על חטא שלא עשתה מספיק בשטחים. היא עשתה מספיק ועוד תעשה. המצאתי לשר גלילי את החלטות המפלגה שלנו, אשר קוראת להתיישבות ~~משני עברי הקו הירוק~~.

השר ז. המר: זו הצעה שלי.

השר מ. קול: אבל אני לא קובע מה מוקדם ומה מאוחר.

השר ש. רוזן: גם כחקלאי וגם כמי שהיה קשור וקרוב לחתימת

החוזים אני רוצה לציין שחתמנו את החוזים

בזמן שההתיישבות הייתה במצוקה וראינו רק ישובים ראשונים יוצאים למרחב. הכלל של חמישים שנים וריבית בשיעור של 2% נקבע על-ידי ארתור רופין המנוח, אבל ברוך השם הגענו לכך שחלק גדול מן ההתיישבות החדשה הגיע למצב של פריחה ולהישגים מעבר לאלה שחלמנו עליהם. ומצד שני, האינפלציה הגיעה מעבר לכל חלום רע שמישהו העלה על דעתו. בשנת 1923 היה בגרמניה מצב חמור כזה.

השר ח. י. צדוק: האינפלציה פרוחה יותר משהתפתחו הישובים.

השר ש. רוזן: השינוי המוצע מוצדק מכל הבחינות. אני מחייב

את התכנית הזאת ושמה שהסוכנות החליטה עליה.

אני מבין שיש ארבעה ישובים שיכולים לעמוד לדיון. אני מבקש לציין שאנחנו

ועדה משותפת ולא טוב שהסוכנות החליטה בלי שהיינו שותפים להחלטה.

היו"ר השר י. גלילי:

אין בתכנית שום אתר התיישבותי חדש.

השר ש. רוזן:

אינני רוצה לנצל כל הזדמנות כדי להתפלמס
עם השר המר, ואני מוותר על כך.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מקווה להענות לכך גם מצד השר המר.

מר קרונה:

אינני רוצה להוסיף דברים לצד הפוליטי. יש פה
גם קושי ענייני. הסוכנות דנה בעניין 19 הישובים.
אני סבור שההחלטה בדבר 19 ישובים איננה יכולה להיות סיסמה שבה הולכים אל העם
היהודי. השאלה אם אנחנו מתכוונים ללכת לקונגרס עם פירורים או שהולכים עם
תכנית יותר גדולה. בהטלה הציונית אני שומע על פירורים.

ד"ר ר. וייץ:

שמיעהך סלקטיבית.

מר קרונה:

יש חוסר בתכנית כזו, שהיא מגבילה, ולא רק מטעמים
פוליטיים פולמוסיים. כמו שהלא-ציונים קבעו בדיוק 19 ישובים ולא יותר ולא
פחות, כנראה לפי אופי הצרכים בעיניהם, מדוע אנחנו לא הולכים לתכנית מקבילה,
לא מקסימלית ולא מינימלית ולא של פירורים, תכנית מקבילה אשר תובא לפני
הקונגרס הציוני.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מרשה לעצמי לומר שאנחנו גולשים אל הבלתי
קונסטרוקטיבי.

השר י. רפאל:

אני מבקש לומר כמה דברים בענין הגבייה.
אני מבין שבאופן חוקי יש הסכם וכל מה שנעשה

זה בדרך של משא-ומתן. אני מבין שיש ישובים אשר היו מסוגלים להחזיר את כל החוב או את מרביתו, וצריך לבוא אליהם. כל עוד הסכומים מסתכמים במיליארד - אפשר לעשות בזה התיישבות. יכול להיות שבועוד מספר שנים המיליארד הזה ערכו יהיה חצי מיליארד ואז אפשר יהיה לעשות רק 50%. צריך לבוא אל הישבים בדברים כדי להרחיב את ההתיישבות.

אינני יודע אם ההודעה של העצרת מביאה

תועלת. אני מבין שהיה ראוי שהעצרת תצא עם תכנית התיישבותית בשעה שלאמיתו של דבר היא יוצאת עם תכנית התיישבותית מקוצצת, חלקית, אשר איננה מציגה לעולם היהודי את מלוא התכנית. הסוכנות רוצה להפוך את התכנית למנוף כספי אבל נמצא ששהיא מציגה לעם היהודי רק חלק בשעה שלמעשה עושים הרבה יותר ובמשך השלוש השנים הבאות יעשו הרבה יותר מאשר מוצג כאן כתכנית מקסימום. אולי אפשר למנוע את ההודעה הזאת, כי יש בה רק כדי לבלבל את הציבור. אילו היתה הודעה מטעם הוועד הפועל הציוני על 30 ישובים במקום 19 ישובים, כי אז התכנית היחה מדברת פי כמה, היא היחה אימפוטנסית פי כמה ואילו התכנית המוצעת רק ממעטת. אני חוזר ומדגיש שלדעתי ההודעה הזאת רק ממעטת ממה שעושים למעשה בפועל.

מר שפירא:

לדעתי, התכנית הזאת איננה ממעטת. היא לא רק לענין של איסוף כספים. זו היא הודעה

והחלטה לפי המגבלה הקיימת.

השר מ. קול:

המושב של העצרת היה יותר טוב מזה של הוועד הפועל.

מר שפירא:

הם רצו להזדהות עם כל התכנית.

מר שפירא:

אני מציע שאם יש ארבעה, חמישה או ששה ישובים
שלא אושרו - נאשר אותם בישיבה הבאה.

השר ח.י. צדוק:

אני רוצה לומר איך אני ראה את הנושא שלפנינו.
הובאה לידיעתנו תכנית להחשת החזרת החובות.
אנחנו לא מסוגלים להכנס לפרטים ואנחנו לא מתבקשים לאשר את העניין. הוא הובא
לידיעתנו ואנחנו רואים את המגמה הזאת כחיובית. נקודה. מאחר שמדובר על 19
ישובים, היושב-ראש מצא לנכון להבהיר שאזכור ישוב בהחלטת העצרת איננו משחרר
מהצורך לקבל אישור הוועדה הזאת והממשלה להקמתו של כל ישוב. נקודה. אלה שני
הדברים שלפנינו.

היו"ר השר י. גלילי:

נכון. בקשר להערה ובאשר לסדרי קדימויות - זה
נפתר על-ידי סמכותה של הוועדה לקבוע איזה ישוב
קם משני עברי הקו הירוק.

אשר לדבריו של השר רפאל, נראה לי שהוא צודק
בכך שמשום מה אבד אצלנו כשרון של איזון. מצד אחד יש אצלנו פרסומים על תכניות
מרקיעות שחקים לעשרות ומאות ישובים לשנים הבאות עד כדי כך שהמאזין מתרשם
שעוד מעט לא תישאר פיסת קרקע לישוב בארץ-ישראל, ומאידך יש אצלנו כשרון למעט
את הדמות. כי אכן, כאשר מדובר על 19 ישובים, זה לא משקף את מלוא החזון ~~ההתיישבותי~~
ההתיישבותי המתגשם במדינת-ישראל. אבל זה לא תפקיד של הוועדה שלנו. מכל מקום,
השר רפאל העיר הערה נכונה. אני ממליץ שבמוסד המשותף לסוכנות, שבו ידונו
בנושאים שלפני הקונגרס, צריך לדאוג שלקונגרס הציוני, במסגרת הזהירות המדינית,
תבוא התכנית המלאה.

באשר להחלטות העצרת - הן באו לוועדה הזאת
לידיעה בלבד. אני שמח שכל החברים אשר נטלו את רשות הדיבור ברכו על השינויים
שחלו בהסכמים עם המתיישבים, תוך משא-ומתן אתם, ובלבד שדבר זה גם משחרר
אמצעים נוספים להתיישבות חדשה.

היו"ר השר י. גלילי:

לאחרונה, לפני שהשר רפאל יאמר את השגותיו,

אני רוצה להזכיר מה מקובל בוועדות שרים בנושאים

ההנדונים בסדר היום. בתקנון הממשלה, סעיף 27, נושאים לדיון, נאמר: "בוועדות שרים יידונו אך נושאים שהועמדו קודם לכן על סדר היום כאמור בסעיף 22. נושא שלא הועמד על סדר היום לא יידון אלא אם סודיותו או דחיפותו מנעו מהכלילו מראש בסדר היום ויושב ראש הוועדה אישר את הצורך לדון בו באותה ישיבה." ובסעיף 28: "(א) סדר היום בישיבות ועדה ייקבע יושב ראש הוועדה, זולת אם קבעה הוועדה במקרה מסויים סדר דיון אחר. (ב) ביקש שר בעת הישיבה לדחות את הדיון בסעיף מסויים, יידחה הדיון למועד אחר שייקבע, זולת אם החליטה הוועדה להמשיך בדיון בסעיף האמור באותה ישיבה."

נראה לי שבסעיפים האלה יש משום מיצוי העניין.

היינו, אם אחד מחברי הוועדה מציג סעיף לסדר היום, יפנה בדיון ליושב ראש הוועדה. אם יושב ראש הוועדה יציג את הנושא לדיון - הכל בא על מקומו בשלום. אם יושב-ראש הוועדה מתנגד להצגת סעיף מסויים לסדר היום - זכאי החבר להביא ערעור על פסק דינו של יושב-ראש הוועדה לוועדה, והוועדה תחליט אם היא דנה בכנושא או לא דנה בנושא.

השר י. רפאל:

זה מה שאני רוצה לעשות. יש לי זכות לשאול

שאילתה ביחוד כשזה בתום הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

אבל אין לך חובה לנצל את כל זכויותיך.

השר י. רפאל:

אני מנסה, ללא הצלחה, להעלות לדיון את העניין

של שגב. כתבתי ליושב ראש הוועדה וביקשתי

שהעניין הזה ידון בוועדה, ולא הצלחתי בכך. אותו מצב לגבי עופרה. כמה וכמה פעמים ביקשתי שנדון בעניין עופרה. כשיושב ראש הוועדה יעמיד נושא זה על סדר היום - ארחיב עליו את הדיבור. מכל מקום, לא הצלחתי בבקשותי.

השר י. רפאל:

היתה אצלי פנייה, אולי אצל כל השרים, וגם אל יושב-ראש הוועדה, מגרעין מערב השומרון, אשר הגישו גם תזכיר בכתב. יש גרעין בשם "מערב השומרון" אשר רוצה להתיישב ועד כמה שידוע לי, הוא בא בחש בון במסגרת תכניות ההתיישבות. אני מבקש או שנדון בנושא זה או נשמע הסבר מדוע לא דנים בו, כי אין כאן ענין שהוא בסתירה לתכניות ולמהלכים. גרעין כזה, אשר נוקט בדרכים המקובלות - למה נביא אותם לכך שהם יצטרכו בסופו של דבר לעשות צעדים בלתי רצויים?

מונח לפני החברים מכתב מגרעין יריחו. הם בקשו לעלות ליומיים של קמפינג. בתזכיר כתוב שהם מבקשים לקבל הכשרה בקליה, במקום שיש גרעין. אני מבקש לשמוע מה הסיבה שדוחים גרעין שאפשר לשלב איתו במהלך הכללי בהתאם לכללים המקובלים אצלנו, ומדוע אנחנו דוחים ודוחפים אותו לצעדים בלתי רצויים. כפי שאמרתי, הם רוצים להתקבל להכשרה בתוך המסגרת של גרעין קליה.

השר ז. המר:

נדמה לי שבאחת הישיבות הקודמות הוחלט שתוגש לוועדה רשימה של גרעינים אשר מבקשים להתנחל. אני מבקש שתובא לפנינו רשימה כזו.

היו"ר השר י. גלילי:

תשובה לשאלות תהיה בישיבה הבאה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.00.

ה ו ד ע ו ת .הת/13

יו"ר הועדה לענייני התיישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית מודיע כי:

א. ענין התקציב הנדרש לביצוע החלטה מס. הת/1 של הועדה להתיישבות מיום ד' בתשרי תשל"ו (9.9.75) בענין יישובי עולים - בא על פתרונו בהסכם בין משרד האוצר למשרד השיכון.

ב. משרד האוצר הסכים להקצות תוספת של 20 מליון לירות לקידוחי מים בבקעת הירדן (מחצית הסכום מתקציב חברת "מקורות" בע"מ ומחצית הסכום הקצבת משרד האוצר).

מעיינות אל-חמה .הת/14

יו"ר הועדה לענייני התיישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית פותח.

בדיון משתתפים: השרים מ. קול, י. גלילי, ח.י. צדוק, ז. המר, י. רפאל וה"ה ר. זאבי וי. צור.

במהלך הדיון הושגה הסכמה כללית שהוועדה לענייני התיישבות לא תקבל כל החלטות בנדון.

יו"ר הועדה הודיע כי יפנה אל שר התיירות כי תינתן זכות בכורה ליישובי דרום הגולן במסגרת הכללים המקובלים.

החלטות עצרת הסוכנות היהודית בנושאי ההתיישבות הכפרית .הת/15

יושב ראש המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית מביא לידיעת חברי הועדה את החלטות עצרת הסוכנות היהודית בנושאי ההתיישבות הכפרית.

בדיון משתתפים: השרים ז. המר, י. גלילי, מ. קול, ש. רוזן, י. רפאל, ח.י. צדוק וה"ה ר. וויץ, ע. שפירא, מ. שמיר ומ. קרונה.

מזכירות הממשלה

סגנון

ז' 1 מ' 3

W76

ש מ ר

פרוטוקול

ישיבת הוועדה לעניני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
א' בתמוז תשל"ו - 29.6.76

נכחו חברי הוועדה : השרים : י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, י. אלון,
ש. הלל, ז. המר, א. עופר, ח.י. צדוק,
מ. קול.

נציגי ההסתדרות הציונית : ר. ויץ, י. קלארמן.

נעדרו חברי הוועדה : השרים : א. ידלין, ש. פרס, י. רפאל (בחו"ל),
י. רבינוביץ, ש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית : י. אלמוגי, מ. בר-און,
א.ל. דולצין, ר. יגלום,
ח. פינקלשטיין, מ. קירשבלום,
מ. קרונה, א. שנקר, ע. שפירא.

השר י. אבנר	-	ממלא-מקום שר הדתות
י. אדמוני	-	מזכיר הממשלה
י. גוטמן	-	הסוכנות היהודית
א. מקובר	-	לשכת שר המשפטים
מ. נצר	-	לשכת השר י. גלילי
ח. צבן	-	משרד הבטחון
אלי"מ מ. שגב	-	משרד החקלאות
מ. שמיר	-	צה"ל
	-	הסוכנות היהודית
מ. ניר	-	המשנה למזכיר הממשלה

סדר היום : הת/11. סלידת כביש ירושלים-השפלה (דרך גבעון ז' 2 ומעלה בית-חורון)

הת/12. היאחזויות נח"ל

ז' 3

סלידת.

בפרוטוקול זה 15 דפים.

שלמה גלילי ברוך.

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה.

לפני שנעבור לסעיף העומד על סדר היום שלנו,

אני מבקש מאת שר המשפטים, כיושב-ראש הוועדה לעניני ירושלים, למסור לנו מידע בנושא אשר גובל עם אחריותנו.

סלילת כביש ירושלים-השפלה (דרך גבעון ומעלה בית-חורון)

הא/17

השר ח.י. צדוק:

אני רוצה למסור לוועדה הזאת, שוועדת השרים

לעניני ירושלים, בישיבתה ביום 22 ביוני,

קיבלה את ההחלטה הבאה: "א. להטיל על מע"צ ומשרד התחבורה להכין בהקדם, בתיאום עם עיריית ירושלים, תוואי לכביש ולרכבת שיחברו את ירושלים עם השפלה דרך גבעון ומעלה בית-חורון. ב. להטיל על מע"צ, בתיאום עם עיריית ירושלים, להכין תוך ששה חודשים תכניות עבודה לסלילת הכביש הנ"ל. התכניות יכללו אומדנים תקציביים ולוחות זמנים לביצוע העבודה."

אני רוצה להוסיף שההחלטה הזאת היא החלטה

בדבר התחלת הפעולה לסלילת הכביש. פעולת התכנון, שצריכה להעשות בצורה מזרזת, תלויה בהחלטה עצמה.

השר מ. קול:

האם יש לזה תקציב?

השר ח.י. צדוק:

אין בעיות תקציביות לגבי פעולת התכנון.

ברור שקיימת בעיה של האכלוס והישוב של שני

צידי הכביש בקרבת ירושלים. לגבי השאלה הזאת קיימות, כידוע, גישות שונות וקונצפציות שונות.

ועדת השרים לעניני ירושלים, אחרי הכנה

מתאימה, אני מקווה שבעתיד הקרוב, תיקרא להכריע בין קונצפציות אלה.

מכיוון שענין הכביש מקובל על הכל, צריך

להחליט עליו ולהתחיל בפעולה.

כ.א. 12. האחזויות נח"ל

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש ממר משה נצר שיציג לפנינו את
הנושא של האחזויות נח"ל.

מר מ. נצר:

נחבקשתי על-ידי יושב-ראש הוועדה להקדים כמה
דברים כלליים על הנח"ל ואחר-כך להציע תכנית
אשר נראית אפשרית מסעם צה"ל ורצוי, בסדר מסויים של עדיפות, להגשים אותה, לאחר החלטת
הוועדה.

במסגרת הנח"ל יש גרעינים התיישבותיים, בין

60 ל-80 גרעינים התיישבותיים בכל שנה. מסלול הנח"ל מחייב שני דברים בסיסיים:

הכשרה חקלאית ואימון צבאי. במסגרת ההכשרה החקלאית כללו בזמנו הכשרה במשקים
ובהאחזויות. מאז מלחמת יום הכיפורים עיקר ההכשרה החקלאית, כמעט באופן מוחלט,
נעשית במסגרת האחזויות, אשר מאפשרת לנצל את כוח האדם להקמתן ולהחזקתן של האחזויות
חדשות, בהתאם להחלטות. במסגרת זו, באופן כללי, כהתאם להחלטות הצבא ובממוצע כללי של
כוח האדם בנח"ל יש אפשרות, זה הרבה שנים, להחזיק מידי פעם, בעת ובעונה אחת, בין
13 ל-15 ישובים או 13 - 15 האחזויות. זו מסגרת אשר משתנה בהתאם לכוח האדם בצה"ל
ובנח"ל, אבל זו המסגרת האופטימאלית. מאז מלחמת יום הכיפורים, כאשר ההאחזויות
הפכו להיות דבר דומיננטי בנח"ל, הוקמו על-ידי הנח"ל 30 האחזויות, שבחלקן העיקרי
אזורחו. הפרישה של הנח"ל כיום היא ב-11 האחזויות קיימת, והוא מחזיק ב-2 מאחזים
צבאיים, בהתאם להחלטת הוועדה, בכוכב השחר ובתקוע. לקראת סוף קיץ 1976 - ראשית
1977, קיימת תכנית וקיימת אפשרות, הן של התנועות ההתיישבותיות, וכן בהתאם להחלטות
הוועדה, לאזור מספר של האחזויות נוספות, בהתאם להחלטות. יש להכין תכנית, במסגרת
כוח האדם ובמסגרת הכוללת, בדבר האפשרות הקיימת להקים האחזויות חדשות. שתיים הובאו
לפני הוועדה ואושרו על-ידה: אחת בגליל ואחת בפיתחה. כיום, כתיאום עם יושב-ראש
הוועדה, השר גלילי, ובסדר קדימויות אשר נראה למשרד הבטחון, כתיאום עם מחלקת ההתיישבות,
אנחנו מציעים להקים שתי האחזויות חדשות באיזורים שנאחזנו בהם כבר, בסדר זה של קדימויות,
ולעלות להאחזות שאושרה בהאריך יותר מוקדם - לקליה.

מר מ. נצר: לאורך הכביש שבו נמצא כוכב השחר, מר נצר מסביר

את הקו במפה: זה הכביש המכונה גב ההר, היורד

מירושלים ליריחו, הכביש אשר ממשיך לכיוון איזור מעלה אפרים, מה שנקרא בזמנו פצאל, גיתית, נח"ל מכורה, חמרה ומתחבר לכביש העולה מגשר אדם לאיזור שכס, לאורך הכביש נמצא כוכב השחר וההצעה אומרת להקים כאן, בערך 1/2 ק"מ מערף של הכביש היורד מרמאללה ליריחו, מכוכב השחר דרומה, כוכב השחר ב' או רימון, האחזות נוספת של הנח"ל. ליד מאחז כוכב השחר, מספר קילומטרים דרומה ממנו. אם כן, מדובר על כוכב השחר ב'.

מה קורה עם המאחז?

השר ח.י. צדוק:

היושב-ראש ישיב על כך.

מר מ. נצר:

צפונה מכוכב השחר, בדרך למעלה אפרים, לאורך

הכביש, להקים האחזות, סמוך לכפר מרייר, להקים האחזות שניה שניתן לה שם זמני - "חיבה", במרחק של כ-8 ק"מ צפונה לכוכב השחר.

הנימוקים להקמת האחזות אלה הם בטחוניים.

נפרץ כאן כביש חדש, המאחז של כוכב השחר נמצא קילומטרים רבים יחסית צפונה מן הכביש, אני מדבר על כביש רמאללה-יריחו, וממש בצומת בין הכביש הזה לכיוון הירידה ליריחו חשוב שתהיה אחיזה בו.

אשר לאיזור מרייר, כאן יש בערך אותם נימוקים.

אנחנו סבורים שיש חשיבות מרובה שבין מעלה אפרים ובין כוכב השחר, בקטע הזה, יהיה עוד מאחז צבאי, בשלב זה, אשר ישמור על המעלות ועל המורדות בכביש גב ההר בכיוון הבקעה. כל אשר קשור בצורמים קרקעיים - ייאמר על ידי אחרים. מכל מקום, השטח הצורש, מבחינה צבאית, נמצא בידנו.

נוסף לזה, בעדיפות שלישית, שאולי תהיה

רביעית, בהתאם לקדימויות אחרות, אנחנו נכוניס ומעוניינים לעלות לקליה ב'.

מר מ. נצר:

בחודש אוקטובר 1974 אישרה הוועדה, לפי תכנית אשר הוצגה על-ידי המחלקה להתיישבות, הקמתם של 3 ישובים, לפי תכנית עבודה: קליה א', שכיום היא ישוב קבע, מצפה שלם בתכנית מיועד לאזורו על-ידי איחוד הקבוצות והקיבוצים, וההצעה של מערכת הבטחון - לעלות לישוב שלישי - קליה ב. זה נוסף לשני המקומות שהזכרתי קודם.

היו"ר השר י. גלילי:

לפני שאני נותן את רשות הדיבור למר אדמוני, אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה, שב-17 בדצמבר

1974 נמסרה כאן הודעה של שר הבטחון, ובמקביל לכך גם בממשלה, בנושא המאחזים בכוכב השחר ובתקוע ואז הבטחתי שאם תהיה הצעה של שינוי סטאטוס, דהיינו, מעבר ממעמד של מאחז שאיננו עוסק בפעולה משקית להאחזות נח"ל שמתחילה לעסוק בפעולה משקית, הדבר יובא להחלטת הוועדה, ובהקשר זה נשמע את דבריו של מר אדמוני.

מר י. אדמוני:

מאז הקמת המאחז בכוכב השחר בדקנו את אפשרויות התכנון לאיזור הזה. מה שנתן את הדחיפה לכך היתה פריצת הדרך ממעלה אדומים למעלה אפרים, והיא תוחמת את התחום שבין האיזור של אינ-כפרים לאיזור של יש-כפרים באיזור השומרון. איזור כוכב השחר משך את תשומת לבנו בראשיתו, כי הוא גבוה מאד ושולט שליטה משמעותית על בקעת הירדן מצד אחד, ומצד שני, כפי שצויין, יושב על קו הגבול בין איזור הכפרים ובין האיזור שאין בו כפרים, והוא במרחקים כמעט שווים ממעלה אפרים וצפונה ומעלה אדומים דרומה. היות ואנחנו במרחקים של כ-15 ק"מ גם ממעלה אפרים וגם ממעלה אדומים, היה לנו ברור שכל תכנון התיישבותי פה מחייב ישוב במספר ישובים ואין להסתפק כישוב בודד, מכיוון שמאחז כאן צריך לתת פתרון של שירותים למתיישבים במקום הזה, ואם פתרון של שירותים - הפתרון צריך להיות לפחות למספר של מאות משפחות. מאחר ומבחינה קרקעית אנחנו מוגבלים באיזור הזה והכוונה להעלות את הישובים כמו במאחז הראשון, בעיקר על אדמות טרשים, ברור שמדובר על ישובים שעיקר קיומם יהיה על העשיה, ואפשר לדבר על שילוב של קייט, כי זה איזור מתאים למטרה זו, הוא גבוה ויש לו שליטה יפה על כל הסביבה. יתכן שאפשר יהיה לדבר גם על חקלאות, אם יעמדו לרשותנו שטחים מסויימים, אחרי שירוכזו שטחי נפקדים, מדובר על כ-5000 דונם בסביבה. אם ירכזו את השטחים האלה - אפשר יהיה לדבר על שילוב של חקלאות במערכת התעסוקתית של הישובים האלה.

אנחנו מדברים היום על הקמתם של 4 ישובים בגוש

מר י. אדמוני:

הזה וכן מרכז שירותים לא מאוכלס. אין סיבה

להקים מרכז מאוכלס, כי הישובים יוכלו לתת שירותים של הינוך, בריאות וכו', והמרכז

הזה יהיה צמוד לאחד מ-4 הישובים. זאת אומרת, מדובר על 4 ישובים בסדר-גודל של

כ-150 משפחות בכל אחד, ובסך הכל על כ-600 משפחות. זה מה שאני יכול לומר על כוכב

השחר.

מבחינת התכנון - אנחנו במצב של תכנון מתקדם

לגבי הגוש כולו, זאת אומרת שמדובר לא בקונספציות כלליות אלא במחשבות מפורטות על

אופי הישובים ותכנונם.

בענין המים יש כמה אפשרויות. האחת - לקחת

מים ממערכת מים אשר נמצאת קרוב מאד צפונה לגוש כוכב השחר, במרחק של מספר קילומטרים.

זה יהיה אפשרי עם הנחת קו מים לאיזור ומאללה. יש תכנית לאספקת מים לאיזור ומאללה

והכפרים של גב ההר, אשר מקבלים את המים מאותו מקור שאנחנו מדברים עליו. זאת אומרת,

אפשר להחליף מים - לתת ממקור שלנו, אלא ממקור יותר קרוב. מבחינת הכפריים זה יתרון,

כי הם יהיו בנויים על מערכת קבועה ועל כמות יותר גדולה, כי המקור שאנחנו מדברים

עליו איננו יכול לפתור את בעיות המים בגדה. אנחנו מדברים על מי שתיה. נראה לנו

שנוכל לממש את התכנית שלנו, ואנחנו סבורים שניתן לממש אותה, כי המים לסדר גודל של

השטחים שאנחנו מדברים עליהם יוכלו לעמוד לרשותנו.

לענין מרייר או "חיבה", אשר נמצא מצפון לאיזור

כוכב השחר. האמת ניתנה להאמר, שהיוזמה להקמת ההאחזות הזאת היתה של צה"ל ולא יוזמה

התיישבותית. צה"ל רואה חשיבות במאחז הזה מנקודה זו שהוא רואה אותו על ציר חשוב

ביותר במעלה שבין הבקעה ובין גב ההר. יש פה דרך לא סלולה, אבל דרך שנפרצה וצה"ל

מייחס לה חשיבות. אנשי צה"ל, ביוזמתם, הביאו אותנו לשטח ואמרו שתשוב להם לשבת על

השטח הזה ולראות מה ניתן לעשות מבחינה התיישבותית. עוד צורם חשוב יש כאן לוואדי אשר

מצוי מצפון ל"חיבה" בואכה פצאל. זה ואדי אשר בו נמצא את עיקר המים שלנו לאיזור

הצפוני של בקעת פצאל. יש במקום הזה שני קידוחים חשובים ויש להניח שנקדה בו עוד

שני קידוחים כדי לספק את המים לאיזור הצפוני של הבקעה. ישוב במקום הזה חשוב מאד

מבחינת השליטה על מקור המים הזה. אין לנו ספק שעצם הישיבה במקום הזה תביא לסלילת
הדרך שנפרצה על-ידי צה"ל ותקדים את ביצוע הקידוחים ואספקת המים לאיזור הבקעת פצאל.

מר י. אדמוני:

מבחינתנו, נח"ל "חיבה" לא בשל כמו כוכב השחר

ואינני יכול לומר שיש תכניות ברורות. אין

סקרים קרקעיים מספיקים של סביבה. מה שאנחנו רוצים בשלב של האחזות נח"ל הוא להתבסס בעיקר על מלאכה. יש אפשרות, אם נהצה בכך, להעמיד לרשות הגרעין כמויות מסויימות של קרקע בבקעה עצמה, זאת אומרה, שהחילים ירדו לתעסוקה בבקעה, שהיא במרחק לא גדול, והדבר מתקבל על הדעת, וכשם שיורדים מגיתית לבקעה לעיבוד שטח, זה מרחק דומה מ"חיבה" לבקעה.

מכל מקום, לגבי "חיבה", מבחינת התכנון לטווח

ארוך, אני לא יכול לומר שזה בשל כמו כוכב השחר, אבל כהאחזות יכולים לדבר על תעסוקה מתאימה גם בחקלאות וגם במלאכה.

ההאחזות בקליה היא באיזור התיישבותי מובהק.

מדברים על חכנית משק אשר דומה לקליה א', בלי דפת, על גידולי ייצוא. יש שטח קרקע מלא ליישוב. מבחינת המים - קיבלנו אספקה של מים. זה חלק מהתכנית הכוללת לאיזור צפון ים המלח, אשר אושרה בוועדה, ובעיקרון אושרה הקמת הישוב הזה. אנחנו מציעים לעלות לשטח, בשלב זה כהאחזות נח"ל.

השר מ. קול:

הם אינם מסכימים להיקרא "אלמוג".

אם מתכוונים להעלות האחזות לכוכב השחר, לאיזור

כוכב השחר, ברור שמתכוונים שם להתיישבות קבע. דבריו של מר אדמוני במה שנוגע לבעיות הקרקע סתום ולא ברור. הייתי במקום וריאתי שהקרקעות המעובדות על-ידי הערבים הן ממש עד השטח של המאחז הנוכחי. שאלתי את נציג המחלקה להתיישבות אשר החלווה אלי והוא אמר לי שיש בעיה של קרקעות של נפקדים. המושג "קרקעות של נפקדים" קצת מעורפל בשבילי. אני מתנגד להפקעה של שטחים. אינני רוצה בשערוריה חדשה של הפקעת קרקעות. כפי ששמעתי, לחלק מן הנפקדים יש קרובים בארץ והם טוענים שיש להם רשות לעבד את הקרקע של הקרובים שאינם בארץ.

השר מ. קול:

אני מבקש לשאול את מר אדמוני כיצד חושבים
לטפל בבעיה של ריכוז הקרקע. כשהוא אומר: אנחנו
נעשה כדי לרכז שטח של 3000 דונם, אני סבור שהמלה "ריכוז" מענינת למדי אבל לא ברורה.
מה פירושו של ריכוז, האם ריכוז הוא הפקעה, האם ריכוז פירושו הורדת אלה אשר מעבדים
כיום את הקרקע, באיזו סמכות להוריד אותם, חבל ששר המשפטים לא נמצא בישיבה, כי הייתי
רוצה שנעמוד על קרקע מוצקה מבחינה משפטית יורידית ולא נעשה פעולות שאינן תואמות את
החוק והסדר. מכל מקום, אני בעד זה שנקים שם האחזיות. אם הכוונה להסתפק במעט הקרקע
שיש במקום, מדובר על כ-400 דונם, השאלה אם זה מספיק להקמתם של כמה ישובים. אם הכוונה
לבצע פעולות הכרחיות כדי להרחיב את השטח עד לכ-3000 דונם ואולי 3500 דונם, אני מבקש
הבהרות.

השר י. בורג:

הורגלנו בוועדה הזאת שבדרך-כלל מחליטים על
דברים טובים אלא שאחר-כך באים ואומרים: זו החלטה
עקרונית, והכסף - זה ויכוח לחור. בהחלטה שאנחנו מתבקשים להחליט, ממנה ועד הכסף, מה
המרחק;
הבנתי מדבריו של מר נצר שנקודה אחת תהיה קרובה
מאד לכפר מרייר. מה ההגיון שהיא צריכה להיות קרובה מאד, האם זה מקרה או שיש כאן
חנאים טופוגרפיים שמלכתחילה לא היתה ברירה אחת.

קיבלתי מכתב מגרעין מערב שומרון, שכל מה שהם רוצים
לעשות זה ברשיון ממשלתי. האם מה שהם רוצים קשור בעיבוי ירושלים;

השר י. אלון:

אינני יודע מה תהיה תשובתו של מר אדמוני
לגבי הקרקעות, אבל אני מניח שלא היה מעלה הצעה
אלמלא היה לו יסוד, על-פי קריטריונים שלנו, לרכז קרקעות ולהעלות הצעה.
כוכב השחר הוא מקום שקשה להגזים בחשיבותו.
הוא ממש עמדת מפתח, לדעתי, והיא תלת-תכליתית: גם מוסיפה מימד בטחוני לירושלים העיר
מבחינת הבטחון השוטף, גם תצפית נפלאה לבקעה וגם חוליה מחברת חשובה למדבר יהודה.

השר י. אלון: ככל מקום שאפשר להעמיד שלושה ישובים במקום שניים,

אם זה רק ניתן מבחינת קו המים, אני יכול רק לברך

על האפשרות הזאת. הוא הדין לגבי "חיבה", יהיה שמה אשר יהיה. מבלי להכנס לפרטי המיקום, אני מדבר על המתחם הגיאוגרפי, היא ממש מחזקת את מערך הספר המתעבה במקום הנכון ואני ממליץ על כך בכל לב. אני מבין שאנחנו לא דנים היום על תקוע והרודיון. הבנתי שהיושב-ראש רוצה שנשנה את המעמד ממאחז להאחזות. אני לא רק מצדד ובעד מעבר ממאחז להאחזות אלא אני מרחיק לכת ומדבר על מעבר מהאחזות להתיישבות. אני מודאג מקצב ההתיישבות הערבית באיזור, שהוא חוליה חשובה בתוך מדבר יהודה. אם יש כהחלטה כדי לשנות את המעמד ממאחז להאחזות, צריך לתמוך גם בזה.

אני רוצה להעלות אפשרות שאיננה חייבת תשובה היום. אותה דרך אשר נמתחת מירושלים במעלה יריחו, באיזור מעלה אדומים צפונה, היה חשוב אילו היתה נמתחת צומת דרומה לעבר תקוע והרודיון, אשר אולי במשך הזמן תתפצל לכיוון מצפה שלום ודרומה לערד. האם יש תכניות בענין זה או שאפשר ליזום תכניות עם משרד הבטחון?

היו"ר השר י. גלילי: אני רוצה להשיב על כמה שאלות. אתחיל מן השאלה האחרונה. פה אנחנו נמצאים במצוקת המחסור הכספי.

במידה שאנחנו יכולים להסתייע בתקציב הבטחון, הרי על אף שמדובר בקיצוצים הוא יותר רוח, בעיקר מבחינת סדר הגודל, אנחנו מפעילים את גורמי הבטחון לשלב צרכים בטחוניים בצרכים התיישבותיים, וגורמי מערכת הבטחון נענים. כך נולד הכביש שיש הקוראים לו כביש גב הבקעה, זה הכביש ממעלה אדומים צפונה, אשר יעבור בקרבת כוכב השחר ומרייר, ושחשיבותו רבה.

השר מ. קול: יש הקוראים לו "כביש אלון".

היו"ר השר י. גלילי: נכון. זו אולי מגרעתו היחידה.

יש לכביש הזה יתרונות רבים ואני מזמין את
חברי הוועדה לסייר בו.

היו"ר השר י. גלילי:

בהקשר לכך יש תכניות לקשור את מעלה אדומים
עם הקו. אנחנו עוסקים ברכישת זכויות בכל המרחב הזה, על שטח גדול של קרקע, הקרוי
בוקע הדרומית. יש התקדמות רבה. המינהל עושה בענין זה עבודה חרוצה.

המינהל עושה עבודה טובה לא רק בענין זה.

השר א. אוזן:

יש מחשבה לקשור את מצפה שלם בכביש עם כביש
ירושלים. אבל אלה הן תכניות שלמרבה הצער אינן
אקטואליות לשנה זו מפני סדר קדימויות ומחסור בכספים. אני מנסה להביא לכך שיהיה לפחות
תכנון כדי שאם יהיו אמצעים, שנושא התכנון לא יעכב.

היו"ר השר י. גלילי:

בהזדמנות זו אני רוצה לומר שבעת מהאימה אני
אבקש ממר שמיר לספר לוועדה על עבודתה של הקה"ל, עבודת הכשרה ופיתוח, שגם להם ערך
עצום מבחינת עתיד ההתיישבות.
זה לגבי שאלתו של השר אלון.

אשר לנושא הקרקע. חברנו השר קול הציג לפנינו
בעיה נכונה וסבוכה. אין זה מן הנמנע שבעיה זו תעסיק אותנו. הגורמים המבצעים מוסמכים
לספל רק בבעיות קרקעיות שאין עמן פרובלמטיקה מבחינה משפטית ומבחינת בעלויות. ברגע
שהדברים דורשים תפיסת שטח או הפקעת שטח - יש לזה רשויות מוסמכות ויש הקפדה שלא ייעשה
דבר אלא לפי החלטת הרשויות המוסמכות, שלגבי קרקעות הקשורות בפיתוח ירושלים רבתי - זו
ועדת שרים לעניני ירושלים, ולגבי שטחים אחרים - ועדת השרים לעניני החיישבות.

היכן הגבול שעד אליו מגיעה הוועדה לעניני
ירושלים?

השר מ. קול:

יושבי הראש יסתדרו ביניהם.

השר א. עופר:

היו"ר השר י. גלילי:

יושבי הראש של שתי הוועדה הללו אינם ניצים
ביניהם בנושאי יוקרה והם מסתדרים בנושא התיחום.

אם יהגלה ריב - נפתור אותו על-ידי כוררות זבל"א.

אני רוצה לומר לשר קול, שהנסיון מלמד שעצם
שיבוצה של האחזות נח"ל באיזור מסויים, לעתים היא מקלה ולעתים היא מכבדה. לעתים,
האחזות נח"ל מסייעת לכך שבעלי קרקעות מסכימים להילופי קרקע או מכירת קרקע, לעתים
זה מזעיק את הסכיבה ומזעיק גורמים עויינים, אבל מוכרחים לזוז מנקודת קפאון ויחידת
נח"ל, על-פי רוב, מגלה אפשרויות שונות. מכל מקום, אם תהיה בעיה של הפקעה - נצטרך
להביא את העניין לישיבה של השרים, חברי ועדת השרים לענייני ירושלים, על-מנת להחליט
בנדון.

השר מ. קול:

יש קרקעות של המדינה, ונניח שהקרקעות של
המדינה מעובדות עכשיו על-ידי מישהו, על-ידי
ערבים, פה אין בעיה חוקית, אבל יש בעיה של חזקה וזה מחייב משא-ומתן על פיצויים.

השר י. בורג:

האם אתה שואל על מעבר לקו הירוק?

השר מ. קול:

כן. אני רוצה לדעת האם יש הנחיות בעניין זה.

היו"ר השר מ. גלילי:

אני רוצה להזכיר לשר קול, שבשעתו, לאחר
התייעצות עם אנשי מערכת הבטחון והיועץ המשפטי
לממשלה, הבאנו לוועדה הזאת להחלטה כללים בדבר פיצויים במגמה יותר ליברלית, על-מנת
להגדיל את הסכומים ולהקל את העניין של רכישת קרקעות וזה חל גם על השטחים הללו.

לאחרונה, אני מדבר על השאלה שנשאלה על-ידי

השר בורג, ביחס למיקום ההאחזות באיזור מרייר, הנוהג הוא שיוצאת ועדת מיקום המורכבת
מכל הגורמים, לרבות מערכת הבטחון והגורמים ההתיישבותיים, והיא קובעת את המיקום
בהתאם לכל הנתונים האובייקטיביים, באופטימום לטובה, ואז יקחו בחשבון גם את מידת הקירבה
לכפר.

היו"ר השר י. גלילי:

בדרך-כלל רצוי וראוי להרחיק ולא להסמין
לישובים ערביים, אלא אם כן נתונים

טופוגרפיים או קרקעיים מכריעים את הכף.

השר י. אלון:

על קליה ב' אין עוררין.

היו"ר השר י. גלילי:

לגבי התאריכים וסדר הקדימויות. יושב-ראש
הוועדה, המחלקה להתיישבות, שר החקלאות

וגורמי הבטחון נקבע את סדר הקדימויות.

השר מ. קול:

לגבי אזורי ישובים, כרור שיש ועדת גבתי
שבה כל גורמי ההתיישבות והיא מגבשת הצעות
בענין זה. לגבי האחזות נח"ל, מה הסדר בענין זה, איזה גרעיני נח"ל ומי מחליט בענינים
האלה; האם גם בכך מחליטה ועדת גבתי או שבענין זה ענין של משרד הבטחון.

מר מ. נצר:

בשלב זה הוועדה מחליטה על האתרים, ועדה זו.
היות ושלב ההאחזות הוא שלב מוקדם - בתיאום
מוחלט עם המחלקה להתיישבות ובסופו של דבר זה מובא לוועדה גבתי.

מר י. אדמוני:

לא בשנת ההאחזות.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה שיהיה ברור: מיקומה של האחזות נח"ל
איננו קובע מי הא הגוף אשר יאזרח את המקום.

פרופ' ר. וייץ:

עד תקופה מסוימת.

השר מ. קול:

לאחר ביקור שלי ברצועת עזה ובעיקר בפיתחת
רפיח התעוררו אצלי, ושמעתי שגם אצל אחרים,
יותר מוסמכים ממני בתחום הזה, ספקות לגבי התועלת לקיים האחזות או ישוב בתוך הישוב
הערבי ברצועה ויש מחשבה בעניין זה / לקיים שיקול דעת נוסף כדי להדרים מעבר לישוב הערבי
הצפוף שם, כי הנסיון איננו מעודד. זאת שמעתי מאנשי צה"ל במקום. אני שואל את היושב-
ראש האם נושא זה נמצא בבירור, האם הוא מודע לבעיה ואם יש בדעתו להביא הצעות.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבין שמשאלה זו יכולה לצמוח הצעה של שינוי
אבל זה לא ראוי לדיון פה בסעיף שונות.

אני רוצה להזכיר ואני מניח שכל אחד מודע

לכך שאנחנו, מתוך סיבות אובייקטיביות לא פיתחנו את נח"ל נצרים ואת נח"ל מורג ואת
כפר דרום, אנחנו לא פיתחנו אותם פיתוח התיישבותי בעיקר מטעמים של קרקע ומים. לעומת
זה אנחנו תקענו יתד בסמירי, שהיא יותר בדרום, גם זה איזור פרובלמטי ואנחנו דנים עכשיו
עם גורמי הבטחון על תקיעת יתד באיזור עוד יותר דרומי ובשטח האש שבין חאן-יוניס לרפיח.
עד כה לא הבאנו הצעות כנדון לוועדה. כאשר הדבר יבשיל לכלל הצעות לדיון בוועדה,
ממילא הדיון יתפשט לאותו מרחב שעליו שאל השר קול. מכל מקום, למרבה הצער, כשהלכנו
לנח"ל נצרים, לנח"ל ספאט מורג ולכפר דרום, היו כוונות לפתח את המקום פיתוח התיישבותי
אבל נתקלנו בקשיים קרקעיים. המצב מוקפא ונספיק לדון בזה כאשר הצעות תהיינה יותר
בשלות. עד כאן עסקתי לא בנקודות מוצא פוליטיות. אין ספק שהדבר טעון דיון מתוך נימוקים
פוליטיים, ונדון עליו בזמן.

מר קלרמן:

אדוני השר, ברשותך אני רוצה לפנות בשאלה

לשר עופר בנושא אשר השר בורג ניסה להעלותו

לסדר-היום. מדובר בגרעין מערב שומרון. בהזכיר אשר הוגש לנו נאמר שכמעט כל חברי
הממשלה, לרבות השר קול, כך נאמר, גנתנו את ההכשר, והוא חלה את עצמו באילן גדול,
בשר גלילי, ולאחר שיחות מרובות עם השר עופר, הובטח שהדבר יבוצע. קויימו מספר שיחות,
האחרונה ב-18 בספטמבר 1975 אלא שעד היום העניין לא התקדם. מה הסיבה;

היו"ר השר י. גלילי:

הכתובת לשאלה זו איננה השר עופר. אני רוצה

לומר לשני החברים אשר העלו את הנושא של

גרעין מערב שומרון, שחלילה לי לקפח זכותו של חבר ליסול את רשות הדיבור ואין לי מכשירים כדי לנבא על מה הוא עומד לדבר. לאחר ששמעתי את נושא השאלה או את נושא הדיבור אני ממליץ מאד לחברים לא ללכת בדרך הזאת של קבלת תזכירים והעלאהם לדיון לפני שהם שואלים את הגורמים הנוגעים בדבר. אני יכול לזמן לכם סדרה שלמה של גרעינים. יש גרעינים אשר מחכים להתיישבות, אחד מהם הוא גם הגרעין הזה. לא יתכן יחס פרוטקציוניסטי לגרעינים. יש אחי רשימה של גרעינים שמחכים להתיישבות.

השר ז. המר:

אולי רצוי שנקבל אותה כדי שנבדוק את הביקוש

מול ההיצע

היו"ר השר י. גלילי:

יחד עם זאת, יש מגבלות תקציביות, יש מגבלות

של אתרי התיישבות. אני מכיר גרעין שרוצה

להתיישב בקדום ויש החלטה של הממשלה שלא יהיה ישוב בקדום. יש סדרה של גרעינים, מהם פרובלמטיים, מהם לא-פרובלמטיים. זה עובר סננת, זה עובר את הוועדה של גבתי. יש גרעינים אשר מדברים על ישובים עירוניים. יש מגבלות תקציביות. אתמול היתה התקפה על תקציב השיכון, בישיבה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והבטחון אשר דנה בקיצוץ בתקציב הבטחון. כל נגיעה בתקציב השיכון מתנגשת בין השאר בהתיישבות. מכל מקום, זו לא רוצה לטיפול בנושא.

גרעין מערב שומרון הוא אחד הגרעינים שהציע

עצמו להתיישבות. נחקימו שיחות עם שרים שונים. אני לא נתתי שום הבטחה לשום גרעין, אלא לאחר שהובר הוחלט בוועדה עניתי להם שהנושא טרם נדון בוועדת השרים להתיישבות. אני מוכן לכך שבאחת הישיבות הבאות תשמע לגבי ההצעה של גרעין מערב שומרון. מכל מקום, שר השיכון איננו כתובת כנודון. אם יאושר טיפוס זה של ישוב, שהוא לא ישוב כפרי, ממילא הדבר הזה ייכלל בתקציב של משרד השיכון, בהסכמת השר, אבל הכתובת להחליט אם עולים לאחר התיישבותי מסויים או לא, היא לא הסוכנות ולא משרד השיכון אלא הוועדה הזאת.

לכן שאלתי.

מר קלרמן:

היו"ר השר י. גלילי:

אתה שאלת על גרעין אחד בשעה שיש הרבה גרעינים.

מר קלרמן:

כאשר פונים אלי, אני מצווה להעלות דברים ואין
פה כל פרוטקציה.

היו"ר י. גלילי:

אני מציע לך להצטייד בקצת הומור ואז היית מתייחס
אחרת למלה "פרוטקציה".

השר א. עופר:

בדרך כלל שרים נפגשים עם כל מי שרוצה להפגש
אחם. נכון שנפגשתי אחם בתאריכים המצויינים
אבל אמרתי דבר נוסף: שעצם ההחלטה על מקום ישוב צריך להיות בוועדה הזאת ולוועדה
הזאת יש יושב-ראש, וכל עוד לא מחליטים בוועדה הזאת על עצם הקמתו של הישוב, הכל
הוא בבחינת שיחות הכרות והבהרה, ואנחנו מקיימים שיחות כאלה עם גרעינים רבים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבטיח להביא מידע על גרעינים ונטכס עצה
איך להשיג את המשאבים הדרושים על מנת לספק את
כולם.

היום החלטנו שתקוע וכוכב השחר יעברו ממעמד של
מאחזים למעמד של האחזויות, וכן להקים האחזויות במרייר, כוכב השחר ב' וקליה ב',
לפי סדר קדימות שיושב-ראש הוועדה, שר החקלאות ושר הבטחון והמחלקה להתיישבות יקבעו.

השר מ. קול:

ככוכב השחר תהיינה שתי האחזויות.

היו"ר השר י. גלילי:

נכון, שתיים.

ש מ ו ר

- 2 -

הת/11. סלילת כביש ירושלים-השפלה
(דרך גבעון ומעלה בית-חורון)

יו"ר ועדת השרים לעניני ירושלים מדווח לוועדה לעניני
התיישבות על החלטת ועדת השרים לעניני ירושלים (מס. ים/8)
מיום כ"ד בסיון תשל"ו (22.6.76) בנושא.

הת/12. היאחזויות נח"ל
יו"ר הוועדה פותח.

בדיון משתתפים: השרים מ. קול, י. בורג, י. אלון,
ז. המר וי. גלילי; וה"ה מ. נצר, י. אדמוני
וי. קלארמן.

ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

צ"ל 1 יוני 3.

מזכירות הממשלה

סג' 160

W77

ש מ ר

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
י' בסיוון תשל"ו - 8.6.76

נכחו חברי הועדה : השרים י. גלילי - יו"ר, י. אלון, ש. הלל, ז. המר, א. עופר,
ח.י. צדוק, מ. קול, ש. רוזן וי. רפאל.

נציגי ההסתדרות הציונית: ר. ווייץ, י. צור, מ. קרונה,
מ. קירשבלום וע. שפירא.

נעדרו חברי הועדה: השרים א. אוזן, א. ידלין, ש. פרס וי. רבינוביץ.
נציגי ההסתדרות הציונית: י. אלמוגי, מ. בראון, א.ל. דולצ'ין,
ר. יגלום, ח. פינקלשטיין,
י. קלארמן וא. שנקר.

ש. אבני	- משרד השיכון
ד. אריאל	- משרד החוץ
אלוף א. אורלי-מתאם	הפעולה בשטחים
י. אדמוני	- הסוכנות היהודית
א. בידץ'	- מינהל מקרקעי ישראל
ח. בראון	- לשכת שר החוץ
ח. גוטמן	- לשכת שר המשפטים
ר. זאבי	- משרד ראש הממשלה
א. ישראלי	- משרד השיכון
א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
מ. נצר	- משרד הבטחון
ח. צובן	- משרד החקלאות
ש.ש. שירן	- משרד האוצר
ש. שטנר	- משרד האוצר
י. שמיר	- הסוכנות היהודית
אל"מ מ. שגב	- צבא הגנה לישראל

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום: הת/10. א. הקמת ישובים חדשים;
ב. תקן בדבר תנאי התיישבות התחלתיים של יישובים חדשים.

./הקמת

בפרוטוקול זה 28 דפים

כט"ה: גלילי יונתן.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

שאלות

מר י. צור:

אני משתתף בוועדה זו כבר שנים רבות. הנוהג

שהיה מקובל שבראשית אפילו עצם קיום הישיבות

לא היה ידוע, שאל לדבר על כך ששום דבר שהיה מדובר עליו בישיבות לא היה בא לידי גילוי ופרסום. לאחרונה אני נוכח לדעת שמתפרסמים לא רק דברים הנאמרים והנדונים בישיבה אלא עוד לפני הישיבה נעשית פעולה גדולה של פרסום על מה שידון בה. אני חושב את הדבר הזה למזיק מבחינת ביצוע ההכניות שלנו, מבחינת גילוי הלב בדבריהם של החברים. אני שואל את היושב-ראש אם על חברי הוועדה לא חלה ההתחייבות לשמור את הדברים ולא לפרסמם, כמו שהיה קודם, והם פנימיים בלבד.

מר ר. וייץ:

עד כה הפרסומים לא היו נכונים.

מר י. צור:

זה לא משנה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבין שהשאלתה מוגשת ליושב-ראש מבחינה

פורמלית, שאם לא כן נקל להצביע מה היא הכתובת

שאליה השאלתה הזאת יכולה וצריכה להיות מוגשת, מבלי שאני בא לנקוב בשמות. אני חושב לדבר מחבל בתכניות ההתיישבות שלנו, בוודאי שלא בכוונה, כל פרסום מוקדם בנושאי הדיון של הוועדה הזאת, לא כל שכן סימון אתרים בטרם ^החלטה ובטרם פעולה, דבר אשר מזעיק גורמים עוינים. אני מפציר בחברים בכל לשון של הפצרה להמנע מפרסומים, אחרי ישיבה ולפני ישיבה, מן הסוג שהיה הבוקר ברדיו. באמצעי התקשורת והעתונות היו סיפורים מפורטים על 29 ישובים ועל עמדות ותכניות שונות, והדבר הזה גורם נזק כבד מאין דוגמתו.

אם אמנם המצב החדש הזה ימשך, אצטרך לשקול ולהביא לוועדה הצעות באיזה אמצעים לנקוט

היו"ר השר י. גלילי:

כנגד התופעה הזאת.

במשך חודשים מתפרסמים דברים על תכניות

השר ש. רוזן:

שאינן ידועות לי, לדוגמה: סביב עיבויה של

ירושלים לא היה דיון אבל יש פרסומים שונים.

מן הלשכה שלי לא היה אף פרסום אחד.

היו"ר השר י. גלילי:

המשך הדיון בהצעות הוועדה הבין-תנועתית להתיישבות (ישובים במבנים
זמניים והאחזויות נח"ל

היתה ישיבה של הממשלה שבה נדונו תכניות

היו"ר השר י. גלילי:

ההתיישבות החדשה. פתחו את הדיון בישיבת

הממשלה, יושב-ראש הוועדה הזאת, מנהל המחלקה להתיישבות שבסוכנות, ושר השיכון
לגבי הישובים העירוניים שבתחום הסמכות של משרד השיכון, וכן השר צדוק, בתפקידו
כיושב-ראש ועדת השרים לירושלים. חברים אחרים בממשלה העלו הצעות מעצות שונות
בדבר תכניות התיישבות לעתיד ובדבר סדרי עדיפויות.

אני מתכבד להודיע, כראשית הישיבה הזאת,

בדבר השיטה שבה אני מתכוון לנהוג. אין בדעתי להביא לוועדה תכנית התיישבותית
כוללת. בדעתי להביא לוועדה רק הצעות שהן בשלות לביצוע. אני לא אכחד שיש לי
גם נימוקים שעיקרם בשיקול דעת מדיני, שמחמת הנימוקים האלה אני מעדיף להימנע
מלהביא לדיון תכניות התיישבותיות כוללות. המצב היה אחר אמלא הדיונים שלנו
היו פרוצים לכל פרסום. אבל יש לי סיבות נוספות להימנע מלהביא תכנית התיישבותית
כוללת והיא, שלגבי כמה אתרים מתוכננים הנתונים עדיין לא בהירים כל צרכם.

המשאבים הכספיים עדיין אינם בידינו ולכן על-ידי הדיונים בתכנית כוללת עלול
להגרם נזק, יהיה מלל, יהיה אולי סיפוק מן המלל הזה אבל התיישבות לא תהיה מזה.

תש"ר היו"ר השר י. גלילי:

לכן, השיטה שאני מתכוון לנהוג בה, והמוסכמת

עם שר החקלאות ועם המחלקה להתיישבות,

וגם באתי על כך בדברים עם ראש הממשלה ושר החוץ, תהיה להביא לוועדה הזאת

רק הצעות שהן בשלות לביצוע בסמוך להחלטה.

השר א. עופר:

סדר היום של הישיבה הזאת מנוגד לכך.

היו"ר השר י. גלילי:

לא. מיד יתברר לכם מה אני מביא לישיבה

היום.

התחלנו בדיון בהצעה של הוועדה הבין-חנועיתית,

בראשותו של מר גבתי, והמחלקה להתיישבות. הם הניחו לפנינו או רשימה של

28 - 29 ישובים והסבירו לנו את העניין. אני מפרק את החבילה הזאת, מאותן

טיבות שמניתי קודם: (א) מפני שאינני נוטה לדיון בתכנית כוללת; (ב) מפני

שיש כמה אתרים התיישבותיים שהנהוגים עדיין אינם בשלים להכרעה; (ג) מפני

שאני מוכרח להשאר בגדר האפשרויות של המשאבים הכספיים ואינני רוצה בהחלטות

בעלמא שאין אחריהן ביצוע.

לכן, לישיבה היום אני מביא הצעה להחלטה,

שמר אדמוני יסביר אותה על המפה. כוונתי להחלטה על א הקמת ארבעה ישובים

מתוך הרשימה שהציגו לפנינו בשעתו מר גבתי ומר אדמוני, שצריכים לעלות במבנים

זמניים, במימון משולב של אשראי מטעם התנועות ההתיישבותיות והמחלקה להתיישבות.

ארבעת הישובים המוצעים להחלטה היום, הם: ישוב בטורען בגליל, שני ישובים

באיזור בית חורון, ועציון ד'.

כזכור לחברי הוועדה, החלטנו על הקמת ששה

ישובי עולים. גם ישובים העולים הללו, ששה במספר, כלולים ברשימה אשר הובאה

לפנינו על-ידי מר גבתי ומר אדמוני והדבר התעכב מחמת טעמים הקציביים.

היו"ר השר י. גלילי:

בהתאם להחלטת הוועדה, באתי בדברים עם
השרים הנוגעים בדבר, שר האוצר ושר השיכון,

ובדיון שהיה אתמול עם שר השיכון - אחר-כך לקחנו דברים גם עם שר האוצר -
לאחר שהממונה על התקציבים דיווח לשר האוצר - מסתמכת הצעה שבכל זאת נוכל
להתקדם בהגשמתה - ששת הישובים האלה, על-ידי הסדר בין האוצר ובין הסוכנות,
שהסוכנות תקדים כ-30 מיליון לירות מכספיה לאוצר על-מנת שאפשר יהיה להתקדם,
ואז תהיה לנו, נוסף לארבעת הישובים, מסגרת של עוד ששה ישובים שכבר החלטנו
עליהם אלא שהדבר מתעכב מטעמים תקציביים.

השר מ. קול:

הם כלולים בתוך ה-29.

היו"ר השר י. גלילי:

כן, ואושרו על-ידי הוועדה.

הערה אחרונה: אני עומד בדיון עם שר האוצר

בנושא של מספר האחזיות נח"ל באותם אתרים שנזכרו בדיונים קודמים. כאשר הדבר
יהיה בשל לביצוע, אביא אותו לוועדה.

השר י. רפאל:

אני מבין שהיושב-ראש אומר שחסרים נתונים
ומאחר שהבעיה התקציבית לא נתבררה הרי מתוך
חכנית כוללת הוא מביא היום להחלטה עשרה ישובים - ארבעה ועוד ששה.

היו"ר השר י. גלילי:

על ששה כבר החלטנו.

השר י. רפאל:

אינני יכול לשעון נגד חוסר נתונים. אבל
אני רוצה לומר ששלקראת כל ישיבה של הוועדה

אנחנו
הזאת/יוצרים ציפיות בתוך הציבור, בעתונות ובכלי התקשורת.

היו"ר השר י. גלילי:

במלה "אנחנו" אתה כולל גם אותי.

השר י. רפאל:

אני כולל גם את עצמי.

היו"ר השר י. גלילי:

את עצמך אתה רשאי, אבל לא אותי.

השר י. רפאל:

אם כן, נוצרות ציפיות.

אלא שהתכנית הולכת ומתבצעת צעד אחרי צעד

ואנחנו מפרקים אותה לאסימונים ללא השגת הרושם המצפבר.

הערה אחרת: אני חושב שהיושב-ראש ויתר החברים

מודעים לכך שאנחנו עומדים בפני תכנית כוללת אבל דנים על ישוב פלתי או אלמוני.

כשאינני רואה את התמונה השלמה וכאשר מביאים רק חלקים חלקים, פירוש הדבר שאין

כל אפשרות לכוון ולקבוע אחרי שיקול דעת לטובה ישוב זה או ישוב אחר.

אני רחוק מלזלזל בנימוקים פוליטיים שנעורר

ללא צורך ובלחצים עלינו, אבל יכול להיות שבפורום סגור ומצומצם יהיה מיפוי

כללי. אני מבין שאי-אפשר לבצע את כל הדברים, אבל שיהיה מיפוי כדי שנדע שבעוד

זמן מה הדברים יגיעו לביצוע. במקרה כזה קל לי יותר לצרף קולי או דעתי לישוב

זה או אחר, כי אני יודע שבכך אני תורם בקביעת עדיפות איזו שהיא.

אני שואל את היושב-ראש מתי תדון הוועדה

על התכנית שבחלל האוויר, כוונתי לתכנית בדבר עיבוי ירושלים. יש חברים אשר

רואים את השאלה הזאת כעומדת במקום עדיפות מסויים לגבי דברים אחרים.

לפי כל הליכי הפרוצדורה הגשתי הצעה לסדר

היום בעניין שגב. אני מבקש שהדבר יובא לדיון כאחת הישיבות.

השר ז. הבר :

אני מבקש להתייחס לדבריו של השר רפאל. אני חושב שיש מקום להפריד בין אישור עקרוני ובין יכולת ביצוע. כלומר, הרבה יותר טוב וחשוב שהוועדה תמליץ על תפיסה מדינית כללית של ההתיישבות, כפי שהיא רוצה, ואפילו בגלל העדר אמצעים אי-אפשר לבצע אותה כיום, מה גם שנאמר שיש תכניות. למשל, כאשר הוגשה תכנית גבתי היא הוגשה כתכנית כוללת שיש בה תפיסה התיישבותית מדינית לשנתיים הבאות. אולי צריך לדון על תכנית מקיפה. דווקא מפני שאין אמצעים רבים חשוב לדעת מה התפיסה הכוללת. למשל, מדובר היום על ארבעה ישובים שאחד מהם הוא שורעץ. אני שואל: אולי דווקא בגלל המחסור בכסף כדאי להקדים משהו אחר? אני מבין שלא מוצעות הצעות לא חשובות, הכל חשוב, השאלה היא מה דחוף יותר לעשותו היום מפני שמחר יהיה יותר קשה. לדעתי, איש איננו מפקפק בכך שלגבי הגליל לא יהיה מחר קשה יותר לעשות מאשר היום, אבל עלול להיות קשה יותר לעשות מחר כאשר מדובר על מקומות אחרים. במצב שלנו של חוסר אמצעים, הרי כל ישוב שמוקם מונע הקמתו של ישוב אחר ולכן הוועדה צריכה להחליט על התמונה הכוללת ולפי זה להחליט על הישובים שיוקמו.

אני מציע שנדון קודם במדיניות הכוללת ואז נקבל תכניות שונות ונדון בהקמת הישובים.

היו"ר השר י. גלילי :

אנחנו יכולים לבלות את הישיבה כולה - ובילוי זה דבר דו-משמעותי, זה גם נעים וזה גם בלתי של זמן - ולא להגיע לשום דבר. אני עומד על כך שקודם כל יחליטו בחיוב או בשלילה על ההצעה שאני מביא היום, ואחרי זה אנסה להשיב על ההשגות שהיו פה לגבי דרך עבודתה של הוועדה, ונחליט אם מקבלים את השיטה שאני ממליץ עליה או שממליצים על שיטה אחרת. אם אין התנגדות, אתן את רשות הדיבור למר אדמוני. אם יש התנגדות - אעמיד את הדברים להצבעה.

מר י. אדמוני:

אני רוצה להציג ארבעה ישובים שהצגתי בישיבה

הקודמת כחלק מהתכנית היותר גדולה שהצגנו,

ובעצם זה חזרה על חלק מהישובים שהוצעו להקמה במבנים זמניים במהלך שנת התקציב הנוכחית, 1976.

הישוב הראשון שאנחנו מציעים להקים הוא ישוב

על גבי הסורעץ, הרכס המצוי מצפון לכביש נצרת-טבריה וממערב לכביש צומת גולני-

עילבון. על גבי ההר הזה יש שטחים לא מבוטלים שבבעלותו של המינהל, ורק קטעים

קטנים מאד שלא בבעלותו ואין כל קושי למקום בשטחים שבבעלותנו לפחות שני ישובים.

בשלב זה אנחנו מציעים להעלות ישוב ראשון. במחשבה הראשונה חשבנו שזה ישוב שעיקר

קיומו יהיה על תעשייה. עכשיו נראה שאפשר לשלב ענפים חקלאיים, שיתבססו על עודפי

קרקע של ישובים בגליל התחתון. אנחנו מכינים סקר ראשון בעניין זה. מבחינת היעוד

התנועתי, אנחנו רואים את הישוב הראשון שיקום על ההר הזה כקיבוץ מסונף לקיבוץ

הדתי. היות ומדובר על מתקנים זמניים, בשלבים ראשונים, נעזר בקיבוץ לביא, גם

מבחינת התעסוקה ומבחינות אחרות. באנו בדברים עם אנשי קיבוץ לביא וקיבלנו תמיכתם

המחייבת למהלך הזה. נמצא שבמסגרת התקציבית המצומצמת, המוסכמת בינינו ובין

התנועות ההתיישבותיות נקים את המחנה הזמני. כאמור, אנחנו יכולים למצוא את

התעסוקה הדרושה ולהתחיל להקים פה קיבוץ ראוי לשמו. לא צריך לעמוד על חשיבותו

של המקום, השולט על עמק בית נטופה ועל העמק שבו עובר הכביש בין נצרת וטבריה.

שני הישובים האחרים נמצאים באיזור חורון.

בזמנו כבר חשבנו על הישובים האלה, הצענו הצעות אלא שהן נדחו מפעם לפעם.

יש שני גרעינים עקשים אשר מעוניינים בהתיישבות ואחד מהם ממתין כבר שנתיים וחצי

לאפשרות הזאת. מדובר בגרעין טוב של משפחות עם נשים וילדים. אחרי הסחבתם

הממושכת היינו רוצים לאפשר לו להתיישב במקום.

מר י. אדמוני:

מדובר על מושב שיתופי מבוסס בעיקר על תעשיה

אבל יהיו בו גם ענפים חקלאיים, בעיקר ענפי

חצר כמו: גידול פרחים. מכל מקום, הוא יהיה מבוסס בעיקר על תעשיה. הגרעין

מוכן לעליה מיד במבנים זמניים. תעלינה לפחות שלושים משפחות עם ילדים.

אנחנו רואים חשיבות ביישוב היושב על הצומת של כביש לטרון רמאללה, בדיוק במקום

הברך שעולה דרך ביק חורון עליון ובית חורון תחתון. הוא יושב גם על הציר של

הדרך העתידית שצריכה להיות דרך מקבילה בין ירושלים ובין ההר, בין לוד ~~בב~~

דרך בית חורון. חורון ב' היא בתחום הקו הירוק.

חורון ג', אשר מוצע כמושב חקלאי מבוסס על

קרקעות שנותנים לו מושבי איזור ירושלים ממאגר הקרקע בעמק אילון ובסביבות

בית-חרוש נשר ברמלה. הוא מצוי בין שני הקווים הירוקים באיזור לטרון, מה

שהיה קרוי "שטח ההפקר". גם כאן יש קבוצה של משפחות צעירות ~~הם~~ נבחרות,

כולם בני מושבים באיזור ירושלים, אשר רוצים לעלות למקום הזה.

לגבי חורון ב' יש החלטה של ועדת גבתי על

הקצאת המשבצת ל"עובד הציוני". אין עדיין החלטה סופית של הוועדה לגבי הקצאת

חורון ג' לגרעין של בני המושבים מפני שיש משאלה של פאג"י.

יש חשיבות להחלטה מיידית היות ומדובר במשפחות

עם ילדים וצריך לעשות הכנות כדי שיסוד המקום יהיה לפני התחלת שנת הלימודים

על-מנת שאפשר יהיה לפתוח שם את שנת הלימודים בזמן.

היישוב הנוסף שאנחנו רוצים להציע, ולגמרי

במקרה מדובר על עוד קיבוץ שיהיה מסונף לקיבוץ הדתי. מכיוון שרצינו ללכת גם

לסורעץ והיות ואנחנו רוצים לעבות את האחיזה בגוש עציון, מדובר על קיבוץ נוסף

בגוש עציון, עציון ד', שהוא לפני הוועדה מספר פעמים. הקיבוץ יהיה בדיוק כמו

שני הקיבוצים האחרים במקום.

מר י. אדמוני:

בישיבה של הוועדה סיפרנו על הנכונות של

הקיבוצים הקיימים להתחלק במאגר הקרקע

והמים עם הקיבוץ הזה שיהיה שילוב של משק שקיומו על החקלאות ועל התעשייה,

והוא ישתלב בגוש הזה אשר גילה עוצמה גדולה גם מבחינת האוכלוסיה שלו וגם

מבחינת הפיתוח הקיים.

מר י. צור:

האם זה קרוב לכביש חברון?

מר י. אדמוני:

זה על כביש חברון, ממזרחו, מול המחנה

הצבאי.

יש עוד ישוב אחד שצריך להחליט עליו, הוא

לא במערכת הזאת של ישובים זמניים. זה הישוב הראשון באיזור רמת הנגב, והוא

המושב השיתופי "אשלים". גרעין החלוץ נמצא במקום. מדובר על העברת הגרעין

לאיזור רמת הנגב, שמה עשרים ושתיים שנים לא הוקמו בו ישובים חדשים.

באנו גם לוועדה הזאת וגם לוועדות אחרות ואמרו שצריך לחדש את תקופת ההתיישבות

באיזור הזה.

השר א. עופר:

לפי זה יש חריגה מארבעה ישובים, כי מדובר

על חמישה ישובים, אבל אינני חולק על כך.

✻

אין לי התנגדות למגמה שבישובים שצויינו כאן אם כי אשר למיקום - אנחנו לא

קובעים את המיקום המדויק של הישוב. מכל מקום, אני מבקש שהמיקום לא יסגור

אופציות אחרות, ואני מתכוון בעיקר לגוש עציון. מדברים בסביבה ההיא על ישוב

עירוני כזה או אחר ואם אנחנו קובעים את המקום, בזה אנחנו קובעים גם מה לא

נוכל לעשות. אני מבין שאצה לנו הדרך אבל אני חושש שמא נעשה קיצורי דרך

שאינני בטוח אם נוכל לעמוד בהם.

השר א. עופר:

כל המבנים המוצעים הם במבנים זמניים, אפילו

זמניים מאד. אנחנו מחליטים על ארבעה מאחזים

או האהזיות בגולן, לדוגמה, ואומרים שאין צורך בתקציב כי מדובר בקאראוונים.

אבל, כידוע, החורף בגולן קשה, ויש המתחילים לדבר על תנאים גרועים למתנחלים.

עם "אשלים" ועם ההחלטה של היום אנחנו מגיעים ל-14 ישובים זמניים. בעבר, גם

כאשר החלטנו על ישוב ואמרנו שזו האחזות נח"ל התחלנו כבר לבנות את מבני הקבע

סיהיו חלק מן הישוב ואם כי לא אזרחנו את המקום יכולנו לומר שאנשים מתגוררים

בתנאים אנושיים. עכשיו מדובר על 14 ישובים במבנים זמניים, מתי נהפוך אותם

למבני קבע? שום ישוב איננו במסגרת התקציב של השנה ויש לי ספק אם יהיו בתקציב

של השנה הבאה. ~~שש~~ הישובים לעולים הם כולם בתקציב של השנה הבאה. היום יש

רק הסדר כדי להתחיל לבנות אותם השנה, אבל הכל מבוסס על הסדרים חלקיים. אני

מבקש להזהיר את עצמנו ולומר שאנחנו אמנם מתקדמים אבל למעשה לא עושים את העבודה

מפני שהיקף כזה, לפי מה שמקובל היום לפני הקיצוץ, פירושו לקבוע את ~~ה~~ ישובי

הקבע במסגרת של היקף אופטימי לשנתיים הקרובות, אם לא ליותר מזה ואז אנחנו

סוגרים אופציות אחרות. אנחנו אמנם רצים, אבל זה ~~יחולק~~ בנו. יהיו לנו 14

ישובים במבנים זמניים, כולם במקומות קשים, כולם חלוצים אבל אנחנו נישאל:

כך אתם מחזיקים אותם? ואני חושש שמה שאנחנו עושים יכתיב לנו את התקציב לתקופה

של לפחות שנתיים. אני רוצה שחברי הוועדה יידעו שאמנם מאשרים ישובים בקצב

מהיר אבל למעשה לא מאשרים דבר אלא תפיסה של מקומות.

השר י. אלון:

דברי יהיו מורכבים מכמה יסודות. הנושא הוא רציני

מאד. אינני מכיר הרבה נושאים רציניים יותר מאשר

ההתיישבות.

הדברים אשר השמיע השר עופר הם מדאיגים מאד. כלומר,

אינני מבקר את השר עופר, הוא נתן מידע מהימן ואחראי והיטיב לעשות בהביאו אותו

לידיעתנו.

השר י. אלון: אם זה הפירוש הכספי לגבי התיישבות חדשה, פירוש

של דבר שממשלת ישראל ומהנהלה הציונית, שני המוסדות העליונים הללו חדלים, לתקופה לא קצרה, להיות מוסדות מיישבים. זוהי בשורה נוראה, בלי כל קשר לוויכוח המדיני היכן להתיישב והיכן אין להתיישב. אני לא סבור שההרכב הזה מספיק כדי לקבל החלטות תקציביות לא מטעם הסוכנות ולא מטעם הממשלה, אבל המידע הזה מבהיל. בכל-זאת אני מציע להקים את הישובים אפילו על בסיס של שיכון ~~828~~ זמני, מתוך הנחה שנצטרך לתת דעתנו איך לחדש את התנופה ההתיישבותית המתוכננת של המוסדות המיישבים.

שנית, אינני אומר שאין הגיון, למשל, בדברים שהשמיע שר הדתות על רצונם של חברים ועל רצונה של הוועדה להיות במצב שתוכל לקבוע לוח עדיפויות מתוך תפיסת אב. מאידך, אנחנו פועלים בתנאים מסויימים ואני חושש שעל-ידי אימוץ של תפיסת אב נצטרך לקבל החלטות אשר תכבדנה על המדיניות, מבלי שהן תוספנה להתיישבות אפילו לא חצר אחת. לדוגמה: אני מתנגד להקמת ישובים באיזורים המיושבים בערבים ביהודה ובשומרון. אני בעד הקמת ישובים באיזורי בטחון ביהודה ובשומרון, אבל אין לי כל ענין לקבל החלטה שלילית באופן פורמלי, לא בוועדה ולא בממשלה. אם ללכת לפי זה - אנחנו חייבים להכנס לדיון שהממשלה סיכמה שלא לסכם בו. אני חושב את כל הדיון ההוא למיותר פרט לבעיה שנכפתה עלינו על-ידי סבסטיה. זה דיון שגרם לנו נזק עצום. מיד אחרי הצהרים, לפחות 12, אם לא 15 שגרירויות תירצנה לדעת מה נעשה כאן. אינני אומר שהגישה הביקורתית של העולם צריכה להרחיע אותנו להתיישב, להיפך, צריך להתיישב. אבל מאידך אינני סבור שזו מצווה גדולה להעמיס מכשולים והכבדות על מעשה ההתיישבות. מה שמדאיג אותי הוא שהאמריקאים, לאט לאט, אחרי חמש - שמונה שנות שתיקה בנושא ההתיישבות אינם מחמיצים הזדמנות להביע את ההתנגדות שלהם, ואחרי הבחירות נעמוד אתם בוויכוח מיותר.

השר י. רפאל: אם כך, אתה מקבל את התכתיב לפני הוויכוח.

השר י. אלון:

אני סופר עד עשר כדי לא להשיב ~~לשאלה~~ לך כגמולך.

אני מוחה באזני חברי הוועדה על הדברים שאמר

השר רפאל נגד דברי.

אין ישוב שקם בשטחים המוחזקים, מיד אחרי

מלחמת ששת הימים ועד היום שלא הוקם על-פי יוזמתי או לפחות בברכתי, ואינני

עושה פארפרזה מדברי וייצמן בקונגרס הציוני על כל רפת בנהלל. בוויכוח שהיה

בממשלה על ענין "קדום", אני כשר החוץ, לא הבאתי אף נימוק קיצוני אחד והתשובות

ששמעו ממני ממשלות ושגרירים על זכויות ההתיישבות שלנו במקומות שנרצה, לא

שמעו מאז קום המדינה, מאז ימי בן-גוריון עד היום הזה, כולל ענין ירושלים,

ואינני מוכן לשמוע הערות כאלה ולקרוא אותן למחרת בעתונות.

אני מציע לעצמנו לנהוג על פי המסורת הציונית

הגדולה והקונסטרוקטיבית, שתמיד עמדה בסתירה לעמדה הרביזיוניסטית, שלא ~~הפגנה~~

הפגנה דרושה אלא המעשה הציוני.

יכול כל חבר בוועדה להציע הצעה על-פי תפיסתו.

יכול השר המר לומר: אני מציע שבמקום להקים ישוב בטורען נקים אותו ב"קדום".

נצביע ונחליט. אבל אינני מציע שנעשה היום את מה שהממשלה לא עשתה, לא ללאו

ולא להן. אני מעוניין שלפחות במה שמוסכם נבצע מהר וניצור עובדות גם כלפי עצמנו

ואז גם שר השיכון יוכל לדבר בשם היושבים בקאראוונים ולקבל בשבילם שיכון.

אשר להצעות עצמן: כל אחד מהישובים האלה הוא

חשוב. מה שאמרתי לגבי התכנית הכוללת, הכל-ארצית, כולל גם עיבות של ירושלים.

בואו נעבה את ירושלים, בואו נעבר את ירושלים אבל נפסיק לדבר על כך בפומבי,

כי אנחנו מזמינים על עצמנו על-ידי כך צרות מיותרות. האם יש חילוקי דעות שכביש

בית-חורון-עטרות צריך להיות בידינו? אין. אז נחליט מה מקימים שם ונפסיק לדבר

במונחים גלובליים שמוכרחים לזמן על ראשנו צרות ללא צורך. אני בעד המעשה אבל

פחות להתווכח על זה. אילו יכולתי להטיל על ועדת השרים הזאת כללים כמו בוועדת

השרים לבטחון - הייתי עושה את זה, כי המעשה ההתיישבותי חשוב ממדרגה ראשונה.

השר י. אלון:

אשר לעצם ההצעות: אני מחייב את כולן, ויש לי

רק ספק אחד, לגבי הישוב בטורען. אם אנחנו נסתפק

בגליל בהפקעה של קרקעות בלי שניישוב אותן, יחול עלינו הכלל הנורא של אכילה

הדגים הבאושים ומן העיר מגורשים. שר השיכון דיבר על כך, ובצדק, בישיבת

הממשלה, ואני חוזר על דבריו. אני מודאג שאם כעבור איקס חודשים או שנים,

אחרי שהפקענו קרקעות, לא נקים את הישובים הדרושים, זה יהיה מצב בלתי נסבל

ואני חושש שנצטרך להפקיע אותן פעם שניה, ולא פורמלית על-ידי חתימה אלא על-ידי

אמצעים פיסיים. נכון שזה בתחום ישראל, אבל מבחינה ציבורית זה יהיה קשה יותר

ויותר. הגליל צריך להיות מיושב ואל נהפוך את הישובים בגליל ובנגב לדבר חסר

ערך, כאילו מי שהולך לגליל או לנגב צריך להתנצל על כך.

האם אני צריך להוסיף מלים בדבר חשיבות החורונים?

צריך לאשר את זה. מה הספק שלי? הספק שיש לי הוא לגבי המיקום של משק נוסף בגוש

עציון. גוש עציון הוא גוש, שהלוואי כמה ישובים ברמת הגולן ובבקעת הירדן היו

מגיעים להישגים חברתיים וכלכליים שהגיעו אליהם בגוש. זו תפארת התיישבותית.

כמנוף במאבק המדיני להכללת הגוש בתחומי שליטתנו - יש דבר יפה. תוספת של נקודה

במרובע הזה היא חשובה כמו כל ישוב אבל אין היא קובעת את גורל הגוש. לעומת

זה מדבר יהודה, פרט למצפה שלם, שהוא מקום מקסים, ולקרית ארבע שהוא בגבול

בין האיזור המיושב והמדבר, אין לנו אחיזה. יש מאחז בתקוע. לא מזמן, לפני

כמה חודשים, השר גלילי, צדוק ואני ביקרנו באיזור ההוא. זה היה אחרי הצדרות

שלי של כמה שנים שלא ביקרתי שם. מה אומר לכם, חשכו עיני, כמה בתים ערביים קמו

והם מתקרבים יותר ויותר למתחם של המאחז ואיזור ההרודיון הופך להיות ערבי,

וזה לא בשטח בגליל ששם אין "בעל בית", זה איזור צבאי. זה ממשל צבאי. אני אומר

לכם שהמדבר הריק מתמלא, והוא חשוב והוא חיוני.

השר י. אלוץ:

אני לא מתנגד לקיבוץ בגוש, אדרבא, אבל
אני בעד שנמקם אותו לא בגוש עציון אלא
נפתח גוש חדש באיזור תקוע-הרודיון, כי זה מחדיר אותנו פנימה לחוך שטח מבוחר
וחשוב.

השר מ. קול:

קודם כל רצוני לברך על השיטה שמציע היושב-
ראש לדיון. שמענו על התכניות מפי מר גבתי.

מי שרוצה לערער על מפת ההתיישבות שהלכנו בה עד עכשיו צריך ללכת לממשלה, כי
הוועדה הזאת איננה ועדה לקביעה מדינית. הממשלה לא החליטה לסטות מהדרך שהלכנו
בה עד כה. הממשלה לא החליטה להקים ישובים באיזורים של התיישבות ערבית צפופה
ולא בגב השומרון, להיפך: ראש הממשלה אמר בפירוש ששום ממשלה בישראל לא הלכה
בדרך הזאת, כולל ממשלת הליכוד, ולא הוחלט אחרת. מי שרוצה אחרת - שיביא את
הענין לפני הממשלה ולא יעסיק את הוועדה הזאת בוויכוח מדיני.

הצעתו של היושב-ראש ללכת בשלבים, לדעתי

היא דרך טובה.

הדברים שאמר שר השיכון הם חמורים, אבל

אני מציע לבדוק את העדיפויות גם אצל שר השיכון. נדמה לי שהבנייה ב-14 הישובים
מחיר יהיה כמו שכונה גדולה בעיר במרכז הארץ. הם בונים שכונות.

השר א. עופר:

איזו שכונה אנחנו בונים במרכז הארץ?

השר מ. קול:

אתם בונים אלפי דירות במקומות שונים בארץ,

לא רק אלפים אלא עשרות אלפים. אני מציע

שלא נחדד ראייה דווקא על מאות הבתים שצריך להקים בהתיישבות.

השר א. עופר:

אני מציע לשר התיירות לבדוק את הדברים

שהוא אמר.

השר מ. קול:

הבנייה בישובים מהווה אחוז קטן מאד בתקציב

השיכון. למה צריך לחדד את הדברים כאילו

"כבשת הרש" של מאות הבתים בישובים האלה היא הבעיה של תקציב השיכון. זו לא הבעיה. צריך לחסוך בבנייה במקומות אחרים ולהקים בתים בישובים, אם לא השנה - בשנה הבאה, והבעיה והוויכוח לא צריכים להתרכז סביב ההתיישבות. מדובר על 14 ישובים נניה שבכל ישוב 20 בתים, בסך-הכל כ-350 בתים בישובים האלה כהתחלה, ואפילו יהיה מדובר על 400 בתים, איזה ערך יש להם בתקציב הגדול של משרד השיכון, שדווקא פה ממקדים את הנושא. אני מציע לשר השיכון חוש פרופורציה בעניינים אלה. הוויכוח הוא לגיטימי, אבל לא בנקודה זו.

ההצעה אשר הועלתה על-ידי שר הסופר היא חדש.

לא הוצעה בשעתו על-ידי ועדת גבתי. אני לא מוכן שנדון על זה היום לפני שנלמד את הדברים. מה שיושב-ראש המועדה הציע, אלה דברים ברורים וידועים שהובאו לידיעתנו ואני מציע לקבל אותם. אבל דבריו של שר הסופר מתייחסים לגבי איזור חדש, ואם מדברים על איזור התיישבותי חדש - אני רוצה ללמוד אם זה תואם את הקווים הכלליים שאנחנו מדברים עליהם כל הזמן.

הקיבוץ הדתי מעוניין בדרך כלל בגוש התיישבותי

ולא בישוב בודד. צריך להחליט איזה גוש רוצים להקים במקום המוצע על-ידי שר החוץ, ואם אמנם רוצים להקים שם גוש. אני יודע שתקוע הוא מקום חשוב מאד, נביא חשוב מאד בא מתקוע, אבל אני רוצה ללמוד את העניין.

אני מבקש ~~לדעת~~ להציע שנקבל את ההצעה של

היושב-ראש, היום, ולא נעכב.

אני מציע שנסכם בדבר ששת הישובים לעולים,

שהוחלט עליהם. חשוב לעודד את העולים הרוצים ללכת להתיישבות. אני סבור שמשרד השיכון עושה עבודה מצויינת בהתיישבות. ראיתי את הבתים האלה.

השר מ. קול:

אנחנו חוזרים ומדברים על כך שלא בריא

לדבר על תכניות גדולות אבל לאחרונה אני

קורא על תכניות גדולות בדבר הקמת ערים עד שנראה כאילו מכל שרוול יוצאת עיר.

יש עיר בקו שבין מעלה אדומים לים המלח, ויש עיר בגבעון. אני מציע שנחסוך את

הדיבור הזה על ערים שאנחנו עומדים להצמיח, כי זה מעורר תקוות ובעיות ואין לנו

צורך בזה עדיין. ברור שלפי התקציבים שלנו זה לא אקטואלי. אני מציע שנחסוך

בבניית ערים מן הסוג הזה.

השר ז. המר:

רצוני להתייחס לכמה מחשבות שהעלה שר החוץ,

רק בהקשר למה שאני רוצה להציע. השאלה של

עדיפויות אשר עומדת לפנינו איננה שאלה של חלוציות יתרה או פחותה. מי שיושב

בגליל הוא לא פחות חלוץ ממי שיושב במקום אחר. השאלה היא מדינית: מה דחוף יותר.

השר אלון מדבר על גוש עציון כעל עובדה, ולכן לדעתו לא צריך להוסיף שם. הייתי

אומר שטענה זו אפשר לטעון גם לגבי הגליל והנגב. הדוגמה של טורען איננה רלבנטית

לנושא ההפקעות, אולי להיפך: אפשר להראות לערבים שאנחנו מקימים ישוב על אדמה

לא מופקעת.

אני מדבר על דברים שהוועדה מסכימה עליהם,

ברובה, אבל היא צריכה להחליט, אלא שיכולת הביצוע מוגבלת, וכל עוד לא תהיה

החלטה ממשלתית שזה לא מוגבל יכולה הממשלה להחליט שהיא מקצה להתיישבות אמצעים

על-חשבון דברים אחרים. כל עוד שהממשלה לא מחליטה כך, הרי אם אמנם נכון שבעוד

כמה חודשים יהיה קשה להקים ישובים - ולא כאשמה שאנחנו מקבלים תכתיבים אמריקאים -

נמצא שמרווח הזמן שלנו קטן ואם אנחנו לא עושים עכשיו, כי אז עובר זמן ואז

נוכל לעשות פחות.

השר ז. המר:

כל מה שמקימים בתוך הקו הירוק, עם כל

החשיבות שבו, סוגר אפשרות לעשות במקום אחר

מחוץ לקו הירוק, אולי במקומות שעליהם תהיה הסכמה מירבית. שר החוץ הזכיר את איזור תקוע. אפשר להוסיף את איזור כוכב השחר, שגם אותו אני רואה כדחוף מבחינת הקושי שלנו לבצע בו אחר-כך. מה קובע את הקמתם של ישובים היום? אני יודע שיש גרעינים הממתינים למקומות שונים, אבל לא לפי זה צריכה להיות ההחלטה שלנו, אלא לבצע קודם דברים שמחר עלול להיות מאוחר לבצעם.

אשר לדבריו של השר קול. יתכן שקשה לדבר על

ערים, מצד שני, לגבי אותם שטחים שאין עליהם מחלוקת ושרוצים ליישבם בצורה מסיבית, צריך לחשוב על שכונה עירונית כדי לתת למשפחות יותר מבוגרות לעשות, למשפחות שאינן יכולות להיות בתנאים חלוציים או כפריים. אם נחליט על מקום שבו תקום שכונה עירונית, אני יודע שמאות משפחות מוכנות לעבור ממרכז הארץ לשם. לכן, הדבר הזה יש בו דחיפות ולפיה צריך לנהוג.

אם היו מאשרים חכנית כוללת של 29 ישובים,

הייתי נאלץ להתנגד לה, עם כל הכאב שהיה נגרם לי, כי אני יודע מה היא סוגרת.

השר ח.י. צדוק:

אני בעד אישור ההצעות שהביא היושב-ראש.

אני רוצה להעיר כמה הערות. בישיבה הקודמת

שלנו דיבר מר גבתי על המגמה לחזור, במידה מסוימת, לתנאי צנע בהתחלות של התיישבות ולסגת קצת מהתיישבות בתנאי דה-לוקס, בשלב ראשון, שלפיה נהגנו בשנים האחרונות. אני חושב שאותה השיטה של התחלות התיישבות בתנאי צנע, צריך להיות קיים לגביה תקן ברור ואסור ליצור מצב שמעלים אנשים על הקרקע בתנאים כאלה שלמחרת או כעבר חודשים ספורים מושמעת טענה, כפי שרמזו על כך שר השיכון, שהנה צריכים לעבור מיד לתנאים יותר טובים.

השר ח.י. צדוק:

כלומר, יש צורך בשניים - שלושה דברים. האחד -

צריך לקבוע תקן של תנאי התיישבות התחלתיים.

התקן הזה צריך להיות אמנם צנוע אבל הוא צריך להיות כזה שאנשים יוכלו, לאורך ימים, לחיות בו. הדבר הזה שהם יצטרכו לחיות בתנאים אלה לאורך ימים צריך להיות ידוע מקודם ומוסכם עם הגרעין העולה להתיישבות, בטרם עלייתו. אסור לנו ליצור מצב שמעלים אנשים בתנאים בלתי-אפשריים, מתוך הנחה שלנו ושלם, של כולם, שמיד אחרי כן מתחילים לחצים לשיפור התנאים. אני ממליץ שהתקן הזה ייקבע, שהוא לא יהיה נמוך מדי ושיהיה מספיק לתנאים אלמנטריים, ושהיה מוסכם עם האנשים אשר יידעו שאלה הם התנאים לתקופה ארוכה למדי ושהם יצטרכו לחיות בתנאים אלה. רק בדרך זו נוכל לנצל את האמצעים המוגבלים לפרישה מקסימלית אפשרית.

הדבר השני: אני ממליץ שהבירור התקציבי יהיה

קודם להחלטות שלנו, לא לדיונים שלנו. אינני מדבר אפילו על סיכום תקציבי אלא על בירור תקציבי שצריך להיות קודם. כלומר, כשהיושב-ראש אומר שהוא יביא לנו הצעות בשלות לביצוע או החלטה, זה צריך לכלול בירור תקציבי פרלימינרי, כי לא הייתי רוצה שהוועדה הזאת תהיה במצב שהיא מחליטה החלטות תיאורטיות.

אני מקבל את הנוהל המוצע על-ידי היושב-ראש.

ברור לכל אחד מאתנו, כשהוא שומע רשימה של ששה ישובים או של ארבעה - חמישה ישובים, הוא רואה אותם משובצים במפת ארץ-ישראל והוא רואה לאיזה פסיפס התיישבותי או לאיזו משמעות פוליטית של פסיפס התיישבותי זה מצטרף. אבל אני מציע שהוועדה הזאת העסוק בהחלטות ספציפיות קונקרטיות, כי זה לטובת העניין.

ודבר אחרון: אני יכול להודיע שהחל מן השבוע

הבא, לכל המאוחר שבוע אחרי זה, תתחיל סידרה של ישיבות של ועדת השרים לענייני ירושלים לדיון, לא עקרוני פוליטי, כי אין לנו חילוקי דעות לגבי ירושלים, אלא לדיון בהצעות ספציפיות הקשורות לפיתוח ירושלים וסביבתה.

8.6.76

השר ש. רוזן:

הוועדה הזאת דנה עד כה על הדברים באופן

פרגמטי וספציפי, זה היה יתרונה. היום

גלשנו לוויכוח שיש לו ערך מדיני. אני חשבתי שהוויכוח המדיני מתנהל בממשלה,

אבל פה היה ויכוח מדיני זוטא. לי כנציג מפ"ם יש קו מדיני ואני הסתייגתי

מהתיישבות ביהודה ובשומרון ומסתייג גם היום מנקודה אחת שביהודה. לי היה קו

ברור אבל לא נאמתי על כך נאומים.

את הוויכוחים המדיניים צריך לנהל בממשלה.

היום נראה כאילו יש ויכוח מי יציע יותר ומי שמציע יותר - הרי זה משובח.

מר קרונה:

אפשר לטעון שגם מי שמסתייג יותר - הרי זה

משובח.

השר ש. רוזן:

אני חושב שצריך להפסיק בוויכוח הזה בחוץ

ובמעשים הפגנתיים מי שרוצה בכל ארץ-ישראל

צריך לדעת שזו לא דעתם של חברי הממשלה כולם, זה צריך להיות מוכרע בבחירות

ולא על-ידי יצירת עובדות, כי זו לא דרך דמוקרטית. הרוב בממשלה בעד פשרה

טריטוריאלית ביהודה ובשומרון, ויש לזה ביטוי פרגמטי. הייתי מאושר אילו

היו אומרים ומחליטים "שומרון - לא". אבל זה לא הוחלט.

אני סבור שצריך לקבל את הצעתו של שר המשפטים

בדבר תקן התיישבותי, שנוכל להחזיק בו כמה שנים.

הייתי רוצה שלא נחליט. נעשה תכנית, לא של

כלל הישובים שנקים, אלא נגיד שבמשך שלוש שנים אנחנו רוצים להקים כך וכך

ישובים. כשם שיש תכנית בבטחון ובמחומים אחרים - כך נבחון את הדברים מבחינה

תקציבית, מה אנחנו יכולים לעשות. נראה כמה התקציב יכול לשאת בתקן שאיננו

דה-לוקס.

השר י. רפאל:

אני סבור שהדיון על תכנית ההתיישבות איננו יכול להיות מנותק מהרקע המדיני. אינני מומחה להתיישבות אבל אני יודע קצת את תולדות ההתיישבות. אני בטוח שכולנו יודעים שמראשית צעדינו בהתיישבות ההנחיה היסודית שהנחתה אותנו היתה הנחיה מדינית וכך פזרו את הישובים, כי אחרת אולי היו מרכזים את הישובים באיזורים אחרים.

מר י. צור:

למען האמת ההיסטורית: זה משנת 1936.

השר י. רפאל:

גם הישובים הראשונים בגליל.

השר מ. קול:

לא היתה אז מדינה.

השר י. רפאל:

אדרבה.

אסור לנו להתעלם מן הדברים הללו, כי אנחנו מתווכחים

כאילו הכל היה בחלל ריק. כל התכנית ההתיישבותית מבוססת על תכנית מדינית.

כל הנימוקים שהעלתם אותם שר החוץ אינם זרים לי.

לשר החוץ היתה כוונה שאנחנו נצניע את הצד המדיני אלא הוא שתרם להחרפת הצד

המדיני. אם ברמיזה רמז שהדברים יתפרסמו מחר בעתונות, אני מבטיח שמצדי לא יתפרסם

דבר. אם אתה חושש - אתה צריך היית להצניע את דבריך, אבל לא איכפת שמצאת לך

קולר לחלוח עליו את הודעתך. אני אמרתי שיש לשקול, ואני חוזר ואומר שיש לשקול

הצנעה של הקו המדיני איננה גם היא קו מדיני, ואם בהצנעת הקו המדיני איננו

מכבידים. כשם שיש מדיניות בהצנעת הדברים - כך יש לא פחות מדיניות באי-הצנעה.

הייתי רוצה שנדבר על כך. אני מוכן לקבל נימוקים משכנעים.

8.6.76

השר י. רפאל:

גם בארבעת הישובים המוצעים יש נימוקים מדיניים

כאלה או אחרים. הם נמצאים על המפה המדינית,

וכל ישוב יוצר עובדה מדינית.

השאלות שעורר השר עופר מדאיגות אותי מאד.

הן עוררו בי דאגה כשנאמרו בישיבת הממשלה והן מדאיגות אותי גם עכשיו. אנחנו לא יכולים להמשיך בשיטות מיושנות. אני חושש שהדברים יעלו לנו ביוקר, כי בפועל נמצא שאנחנו עושים כל דבר פעמיים - פעם בזול ופעם ביוקר. אני מבין דרך כזו כאשר יש רצון לתפוס באמצעותה של שיטה זו נקודות נקודות ואין ברירה, אבל כאשר נוטשים אותה, למה נשלם ביוקר?

לדעתי, קשה להיות נגד ישוב. אני אומר יותר

מזה: אני אף פעם לא ארים יד נגד הקמתו של ישוב, אבל אם אני נשאל אם ארבעת הישובים המוצעים מהווים את הבחירה הטובה ביותר - לא אוכל לומר זאת, כי ~~אני~~ אינני מומחה, אבל מחוץ השיקול הכולל שלי נדמה לי שזו לא הבחירה הטובה ביותר, אבל, כפי שאמרתי, לא ארים ידי נגד הקמת ישובים.

אני יודע שמוזן זמן רב היה צורך בישוב ליד קיבוץ

לביא, על אחת כמה וכמה בגוש עציון, ואם זה לא של "הפועל המזרחי", האם אני אתנגד?

רק לאחרונה נזדמן לי לבקר בפיתחת רפיח. מה

שעשינו שם הוא חוויה מרהיבה ומרטיטה לא רק את העין אלא גם את הלב. הבטחנו שם לעצמנו חבל ארץ שאני מפקפק אם היינו יכולים לעשות זאת היום. בשביל מדינת ישראל זה ~~היה~~ היה דבר עצום מכל הבחינות. ככל שהקדמנו לעשות - כן היה טוב יותר. אני מפקד לחשוב שמא נשב בחדר הזה בעוד שנתיים ~~הנהרה~~ ונהרהרה הרהורי חרטה למה לא עשינו מה שיכולנו לעשות.

אני יודע שיש קווי יסוד בענין ההתיישבות,

ובהם מדובר על "מולדת".

למה אתה מוותר על השטחים של שניים וחצי השבטים?

השר מ. קול:

אני נגד התיישבות באיזורים המאוכלסים בצפיפות
על-ידי ערבים.

השר י. רפאל:

אתה אומר שיש קווי יסוד של הממשלה, שם מדובר
על מולדת, שזה לא בניגוד לפשרה טריטוריאלית.

היו"ר השר י. גלילי:

אינני דוחק את עצמי דווקא לישובים המאוכלסים
בצפיפות על-ידי ערבים.

השר י. רפאל:

כרגע יש קווי יסוד של הממשלה וקווי היסוד של

הממשלה אינם מונעים הקמת ישוב פה ושם.

הם מבוססים על אהבת ציון ולא על אשמת שומרון⁴.

השר מ. קול:

מה אתה מעדיף? "אהבת ציון" הוא ספר טוב, ו"אשמת
שומרון" - ספר גרוע.

השר י. רפאל:

המסוכן ביותר - "עֵיט צבוע".

היו"ר השר י. גלילי:

אני מסכים לארבעת הישובים, אבל מכיוון שנרשם
פרוטוקול אני מציין, שאינני סבור שזו הבחירה

השר י. רפאל:

הטובה ביותר.

מר ר. וייץ: אפתח בכך שאני תומך בהצעת ההתחשב בהערותיו של שר השיכון, שהן כבודות משקל, אני מציע לעצמנו להביא בחשבון את הצעתו של שר המשפטים ולהנהיג אותה בקפדנות ובדייקנות מלאה.

מר י. צור: אני מצטרף לדבר הזה.

מר ר. וייץ: מצבי מסביב לשולחן הזה מסובך ועדין ממצבם של שאר עמיתי. אני מפריד הפרדה גמורה בין עבודתה של המחלקה להתיישבות כמכשיר מקצועי אשר חייב לבצע מה שהוא מתבקש לבצע, ולא קובע מדיניות, ומנהל המחלקה, ברשותי ובידיעתי, בודק כל הצעה שבאה, לבין אם אני כאיש מפלגת העבודה או כחבר מרכז מפלגת העבודה מסכים לכך או לאו. אני מפריד הפרדה גמורה בין שני הדברים. כשאינני מסכים לכיוון מסויים - אני עושה זאת כאיש מפלגה במפלגה ואני נלחם ומתכוון להמשיך להלחם על דעותי. אנא, יתייחסו בהרבה סקפטיות להודעות שמתפרסמות בעתונות שלא על דעתי.

כאיש מקצועי אני אומר שהתיישבות מצריכה תכנון ארוך טווח. כולכם התייחסתם לענין של אי-הכרעה בגלל שיקולים מדיניים. אבל להתיישבות יש גם יעדים חברתיים-כלכליים לא פחות חשובים, ואי-אפשר להגשים אותם בלי תכניות ארוכות טווח. למשל, יש תכנית של המפעל הדרומי, אשר בא להשיג מטרות כלכליות בעיקר, ואפשר להשיג כספים מהחוץ להגשמה, וזאת אי-אפשר לעשות בלי תכנון קפדני וארוך טווח. אם כן, נבחין בין תכניות אשר נעשות על-ידי צוותות של בעלי מקצוע ובין בלונים פורחים שמפריחים אותם. אני מקבל ברצון ובתמיכה את ההגדרות של היושב-ראש והייתי רוצה שעמיתי מסביב לשולחן יבחינו בין מה שמחליטים כאן ובין עבודות הכנה שמוכרחים לעשות.

השר י. אלון:

אני רואה לחובתי לתמוך באותו חלק מהדברים של
שר הדתות על הקשר שבין המעשה ההתיישבותי
והיעד המדיני. אינני רוצה להכנס ליסטוריה של ההתיישבות. כשאני מדבר על
אספקט מדיני של ההתיישבות בימינו אני מבחין בין שתי סוגיות מדיניות:
האחת - השגת יעדים מדיניים אסטרטגיים; והשניה - שיקולים מדיניים כיצד
מבצעים התיישבות בלי נזקים. אם השר רפאל מציין שהוא לא שש להתיישבות באיזורים
צפופים באוכלוסיה ערבית - על הקונצפציה הזאת לא יכולים להיות בינינו חילוקי
דעות.

על אף החלטותיה של מועצת הבטחון ועל אף הערות

של מדינאים שונים בעולם עלינו להמשיך במעשה ההתיישבות לפי מיטב שיקולנו
הריבוני. זאת הודעתי בוועדה בכנסת אחרי נאומי של סקרנטון במועצת הבטחון.
מצד שני, די בצרות אשר תבואנה עלינו ונצטרך להתמודד אתן. ועדה זו רוצה
לשרת את ההתיישבות. אם כן, בואו ונגייס את מיטב ההתאפקות דווקא כדי לשרת
את ההתיישבות ולא להיפך.

ברור שאילו היינו עוסקים רק עם צבא וקובעים

איך מזיזים כוחות, אולי יכולנו לוותר על מעשים התיישבותיים לטובת לוח עדיפות
קפדני יותר, ואז העדיפות היא לספר במובן הרחב.

אני לא מציע שנשלול ערים, כי יכול להיות שפה
ושם, על-ידי ישוב לא-כפרי אלא תעשייתי פתוח נקים עובדה פוליטית חשובה כאשר
אי-אפשר להקים ישובים חקלאיים, כי אין אדמה חקלאית ואין מים. זאת אני אומר
על האפשרויות לגבי ירושלים, על-ידי מספר שכונות אשר תבוססנה על בסיס כלכלי,
ואז ניצור עובדות חשובות של שכונות המקיפות את העיר.

השר א. עופר:

אני מקבל את השיטה המוצעת על-ידי היושב-ראש

במה שנוגע לסדר.

השר א. עופר:

מה עושה חבר ועדת שיש לו הצעה ואין לו אפשרות להכינה, כיצד הוא עושה זאת?

היו"ר השר י. גלילי:

מתוך תרגילים לכיבוש היצר אני מוותר על

השתתפות בוויכוח ואני רוצה לחתור לסיכום.

אני מבקש שתעקבו אחרי הדברים שאני אומר בחתירה לסיכום. ראשית, אנחנו רשמנו בפרוטוקול את ההסתייגויות של השר רוזן, אבל יש לי עצה חברית לשר רוזן: לראות בהסתייגויות שלו הסתייגויות אד הוק על-מנת לבדוק אם הוא אכן עומד עליהן, מפני שיש לי יסוד לחשוב שהשר רוזן הסתייג היום, כמו שאומרים, להיות בטוח, ליתר בטחון, ואשמח לתת לו אפשרות לבטל את ההסתייגויות.

השר ש. רוזן:

הזכות הזאת קיימת לכל חבר.

היו"ר השר י. גלילי:

אני חושב שאנחנו צריכים לקבל על עצמנו, בשים לב להערה של שר השיכון ולהערה של שר החוץ, לבדוק ולבחון את אגנין המיקום של עציון ד'.

השר י. רפאל:

תוך מגע עם אנשי הגוש.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מניח ששמענו גם את ההצעה של השר צדוק וגם את ההענות של מר וייץ, ואנחנו מקבלים אותן. אני רוצה לומר בסוגריים שאני מציע להתייחס ברצינות רבה למה שאמר שר השיכון, מתוך הנחה שזו עצה אחראית, כי אנחנו מחייבים תקציב של השנה הבאה ועל זה ניתן לומר: סוף גנב לתליה. יחץ עם זה אני מודע למצב.

היו"ר השר י. גלילי:

במהלך הישיבה כתבתי פתק לשר שלמה הלל, אשר
יושב פה שקט ורגוע. אני מניח שמחמת הקיצוצים

בתקציב הוא שרוי ברווחה.

אני גם כן, בעזרתכם, מסוגל ביום מן הימים,
בעזרת הדברים של השר קול ובעזרת הדברים של שר השיכון בישיבת הממשלה, לצאת מן
הגדר מבחינת התקציבים שנוהגים לנו, אבל מתוך אחריות שלא ללקח אש, אשר עלולה
להיות אש זרה, נמנעתי מכך. מכל מקום, נכון שעל-ידי 14 הישובים - אם כי כאשר
מדובר על בנינים זמניים לא אומרים מתי מתחייבים לישובי קבע - יש התחייבות לא
פורמלית ואנחנו עלולים לעמוד בפני מצב קשה. אני מקווה שנתגייס להבטיח שההתיישבות
לא תקופח.

אני רוצה לומר לחברים רפאל והמר. אני בהחלט
מודע לכך שכאשר אנחנו דנים נתח נתח אולי מתקפת הראייה הכללית של המפה ומחמת
שיטה זו של דיון אולי מקדימים את מה שהיה ניתן לאחר ואיננו מקדימים את מה שאסור
לאחר. אנחנו עובדים במגבלות ממשיות. היו פרסומים על אתרי התיישבות, אלא שבין
הפרסום והביצוע אני חושש שמא יטרפו שם את האדמה. לכן אנחנו חייבים בזהירות.
אביא דוגמה: מה שאמר שר המשפטים לגבי הדיון בוועדת השרים לירושלים לגבי התכניות
בירושלים רבא, זה דבר משמעותי מאד אבל לא בשל להכרעה. אילו זה היה בשל להכרעה -
אולי היינו מקדימים את זה ^{על פני} ~~אשלים~~ ^{אשלים}. מוכרחים להביא בחשבון גם התחייבות לגרעינים,
גם ותק של גרעינים, גם מצב ציפיה של גרעינים. גרעיני ההתיישבות הם אנרגיה
גרעינית שאסור לבזבז אותה.

אני בהחלט אביא הצעות לנושא של תקוע ובנושא

של כוכב השחר, בהמשך להודעה שמסרנו לוועדה בדצמבר 1975. אני עומד בקשר בענין
זה עם שר הבטחון, והדבר יובא לוועדה כשהוא יהיה בשל להחלטה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני חוזר ומבקש לחסוך את הדיונים האידיאולוגיים-

פוליטיים לפורומים אחרים, מפני שאחרת יתקפח

האופי המבצעי של הוועדה שלנו.

אני מבקש מחבר שיש לו הצעה, לבוא אתי בדברים

על יסוד הנחה או שנסכים יחד על תהליך ההגשה של ההצעה שלו לבירור ואם לאו - לא תקופח הדרך שלו לשיחות ולסיכום.

השר א. עופר:

מר אדמוני הבנים את ענין "אשלים". אני מבקש

שזה יובא בדרך המקובלת.

היו"ר השר י. גלילי:

נחקענו למצוקה בענין "אשלים" בקשר לרמת הנגב.

הייתי מבקש שהוועדה תיתן לי יפוי כוח, יחד עם המחלקה להתיישבות, להסדיר את

הענין, כי נקלענו בענין זה למצוקה.

השר א. עופר:

אני מבקש להביא את זה בצורה מסודרת.

היו"ר השר י. גלילי:

אם זה כך, נעשה זאת עכשיו.

השר א. עופר:

אם זה מחייב תקציב - לא נספיק לדון בזה.

היו"ר השר י. גלילי:

לעת עתה זה בסטאטוס זמני.

השר ש. הלל:

מה עם עציון ד'?

היו"ר השר י. גלילי:

מאשרים. את ענין המיקום המדויק עוד נבדוק.

הישיבה ננעלה בשעה 12.30.

הת/10. א. הקמת ישובים חדשים;
ב. תקן בדבר תנאי התישבות התחלתיים של יישובים חדשים.

השר י. גלילי פותח.

בדיון משתתפים: השרים י. רפאל, ז. המר, י. גלילי, א. עופר, י. אלון,
מ. קול, ח.י. צדוק, ש. רוזן, ש. הלל וה"ה י. אדמוני,
מ. קרונה, י. צור ור. ווייץ.

מ ח ל י ט י ס:

א. (1) להקים 4 יישובים במבנים זמניים, מתוך הצעת הועדה הבינתנועית
להתישבות ומחלקת ההתישבות של ההסתדרות הציונית, לפי הפירוט
כדלקמן:-

1 יישוב באיזור הטורען

1 יישוב עציון ד'

2 יישובים באיזור מודיעים (חורון ב' וחורון ג');;

(2) השלבים הראשונים בהקמת היישובים הנ"ל ימומנו ע"י התנועות
ההתיישבותיות, המחלקה להתיישבות וחטיבת ההתיישבות של ההסתדרות
הציונית;

ב. בשים לב להערוותיהם של סגן רה"מ ושר החוץ ושר השיכון - לבדוק
מחדש את מיקומו של עציון ד';

ג. הועדה רשמה לפניה הקמת הישוב באשלים, במבנים זמניים, עליו דיווח
מנהל המחלקה להתיישבות;

ד. המחלקה להתיישבות תבדוק ההצעה לקבוע תקן אשר יפרט את תנאי ההתיישבות
ההתחלתיים של יישובים חדשים.

השר לקליטת העלייה הסתייג מהקמת ישוב בחורון ב', והוא נענה לבקשת היו"ר לשוב
ולשקול הסתייגותו.